

**Kontakti-ilmoitukset Helsingin Sanomissa ja Maaseudun
Tulevaisuudessa 1970- ja 2000-luvuilla**

Leena Vepsäläinen
Tampereen yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
suomen kieli
pro gradu –tutkielma
huhtikuu 2007

Tampereen yliopisto
Suomen kieli
Kieli- ja käännöstieteiden laitos

VEPSÄLÄINEN, LEENA: Kontakti-ilmoitukset Helsingin Sanomissa ja Maaseudun Tulevaisuudessa 1970- ja 2000-luvuilla

Pro gradu –tutkielma, 101 s., 4 liites.
Kevät 2007

.....

Tutkielmassa tarkastellaan Helsingin Sanomien ja Maaseudun Tulevaisuuden kontakti-ilmoituksia. Aineisto koostuu 520 ilmoituksesta, jotka ovat vuodelta 1970 ja 2000-luvun alkupuolelta. Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten ilmoitukset ovat muuttuneet kolmenkymmenen vuoden aikana ja ovatko sukupuolten ja lehtien väliset erot itsen ja toisen kuvailussa ja nimeämisessä muuttuneet. Tutkimuksessa käsitellään myös ilmoituksissa esiintyviä nimimerkkejä.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii diskurssianalyysi: ilmoitukset kytketään yhteiskunnalliseen kontekstiin. Aineistoa analysoidaan semanttisesti ja sitä luokitellaan semanttisiin kenttiin. Pääpaino on kvalitatiivisessa luokittelussa, mutta koska aineiston osat ovat kvantitatiivisesti vertailukelpoisia, tehdään tutkimuksessa myös kvantitatiivisia vertailuja ilmoittajaryhmien kesken.

Itseä ja haluttua toista koskevat kuvaukset jaetaan 16 semanttiseen kenttään, jotka ovat ikä, ammatti ja koulutus, älykkyyden ja sivistyksen, vapaus, lapset, ero, leskeys, kansallisuus ja kotiseutu, varallisuus, ulkoinen olemus, taidot ja kiinnostuksen kohteet, aktiivisuus ja iloisuus, rehellisyys ja kunnollisuus, elämäntavat, elämäntavot ja muut ominaisuudet. Itsen ja toisen nimeämisessä käytetyt lekseemit jakaantuvat kenttiin, jotka kertovat sukupuolen, ammatin, siviilisäädyn tai harrastuksen tai muun seikan. Nimimerkit puolestaan jakaantuvat itsestä kertoviin, itsestä tai toisesta kertoviin, haun tavoitteeseen liittyviin, tunnelmointiin liittyviin ja interpersonaalisiin nimimerkkeihin.

2000-luvun ilmoituksissa siviilisäätö ei ole esillä yhtä usein kuin 1970-luvulla. Myös varallisuuteen liittyvät maininnat ovat selvästi vähentyneet, kun taas keskustelutaidot ja läheisyyden kaipuuseen liittyvät ominaisuudet ovat nousseet pinnalle. Lehtien ja ilmoittajaryhmien välillä on yhä selviä eroja. Suuressa osassa Maaseudun Tulevaisuuden ilmoituksia on yhä viittauksia maaseudulle, kun taas Helsingin Sanomista *isännät* ja *emännät* puuttuvat. Helsingin Sanomissa puolestaan on enemmän ulkoiseen olemukseen liittyviä lekseemejä. Miesten ja naisten väliset erot ovat säilyneet ja osin kasvaneet: varallisuus on yhä enemmän miehiin liitettävä ominaisuus, ulkonäkö taas naisiin liitettävä. Nimimerkit ovat säilyneet hyvin samanlaisina 1970-luvulta 2000-luvulle.

Asiasanat: kontakti-ilmoitus, semantiikka, diskurssianalyysi, sanomalehdet, kategorisointi

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	1
1.2. TUTKIMUSTEHTÄVÄ	2
1.3. AINEISTO JA SEN KÄSITTELY.....	4
1.4. KONTAKTI-ILMOITUKSET ILMIÖNÄ JA TEKSTILAJINA	9
2. TOOREETTISET NÄKÖKULMAT	13
2.1. DISKURSSIANALYYSI	13
2.1.1. DISKURSSIANALYYSI JA KIELITIEDE.....	15
2.1.2. SOSIAALINEN KONSTRUKTIONISMI.....	17
2.2. KIELELLINEN KATEGORISOINTI.....	17
2.2.1. KATEGORISOINNIN TEORIAMAT	19
2.3. SEMANTIikka.....	21
2.3.1. MUOTO, MERKITYS JA TARKOITE	21
2.3.2. SEMANTTINEN LUOKITTELU.....	24
2.4. NIMEÄMINEN JA IDENTITEETTI	25
3. VUODEN 1970 ILMOITUKSET	26
3.1. ITSEN KUVAUS	28
3.2. TOISEN KUVAUS	38
3.3. ITSEN NIMEÄMINEN	45
3.4. TOISEN NIMEÄMINEN	49
3.5. NIMIMERKKI	53
4. 2000-LUVUN ILMOITUKSET	56
4.1. ITSEN KUVAUS	56
4.2. TOISEN KUVAUS	63
4.3. ITSEN NIMEÄMINEN	71
4.4. TOISEN NIMEÄMINEN	74
4.5. NIMIMERKKI	77
5. ILMOITUKSISSA TAPAHTUNEET MUUTOKSET	79
5.1. ITSEN KUVAUS: IKÄ, ULKONÄKÖ JA AMMATTI YHÄ TÄRKEIMMÄT	79
5.2. HALUTTU TOINEN: IKÄ, ULKONÄKÖ JA VAPAAUS RATKAISEVAT	83
5.3. ITSEN NIMEÄMINEN: <i>POIKAMIESTYÖSTÄ YH-ÄITIIN</i>	86
5.4. TOISEN NIMEÄMINEN: <i>VANHASTAPOJASTA SALAISEEN SEURAAAN</i>	89
5.5. NIMIMERKIT: <i>ELÄMÄN HARMONISUUS JA KESÄHEILA-VAI-ENEMMÄN@SUOMI24.FI</i>	90
6. LOPUKSI	93
LÄHTEET	97
LIITE	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Suurella osalla suomalaisista on tarve jakaa elämänsä toisen ihmisen kanssa. Tilastojen mukaan 47 % suomalaisista on löytänyt nykyisen sukupuolikumppaninsa julkisista huveista tai juhlista. 12 % on ottanut puolisoikseen naapurin tytön tai pojan. Näiden yleisimpien tapojen jälkeen tilastoissa seuraa hajontaa: on yhtä yleistä löytää kumppani kouluaikana, työtoveriin tarkemmin tutustuttaessa tai harrastusten parista (kukin 6 %), muuten työpaikan yhteydestä (5 %) ja yhteisistä opinnoista (4 %). (Haavio-Mannila & Kontula 1993: 46–47.)

Yhden keinon parin löytämiseen tarjoavat kontakti-ilmoitukset. Joka sadas suomalainen on löytänyt nykyisen kumppaninsa kontakti-ilmoitusten ja -palvelujen avulla (Haavio-Mannila & Kontula 1993: 46–47). Määrä ei ole suuren suuri, mutta tuo prosentin osuus tekee kontakti-ilmoitukset mielekkääksi tutkimuskohteeksi. Kontakti-ilmoituksia julkaistaan moninkertainen määrä toteutuneisiin parisuhteisiin nähden, joten aineistoa niihin kohdistuvaa tutkimusta varten on tarjolla paljon.

Kontakti-ilmoitukset eivät ole merkityksetöntä tekstiä lehden sivuilla, vaan niillä on tietty vakituinen funktio: ne ovat ilmoittajien kutsuhuutoja mahdolliselle puolisolle. Kyseessä on tekstilaji, jossa tekstillä on selvä tavoite: yksittäisen ihmisen maailman muuttaminen, yksinäisyydestä ja läheisyyden puutteesta eroon pääseminen.

Mielenkiintoni aihetta kohtaan heräsi tutustuttuani Pirkko Muikku-Wernerin artikkeliin ”Kirjeenvaihtoa vai iltapäiväkahveja – kontakti-ilmoitusten ihanneihmiset ja -suhteet” (Muikku-Werner 2003). Siinä Muikku-Werner tarkastelee itseä ja toista kontakti-ilmoituksissa keskittyen Helsingin Sanomien ja Karjalaisen adjektiivieihin vuosina 1942–2001. Koin tärkeäksi, että myös Maaseudun Tulevaisuuden kontakti-ilmoituksia tutkitaan, onhan se tänä päivänä Suomen viidenneksi luetuin sanomalehti heti Helsingin Sanomien, Ilta-Sanomien, Iltalehden ja Aamulehden jälkeen (Kansallinen mediatutkimus 2006). Lehdellä on myös pitkä historia Suomen maaseudun asukkaiden elämänpiirin esiin nostajana.

Kontakti-ilmoituksia on tutkittu monella tieteenalalla eri näkökulmia korostaen. Vivikka Monton suomen kielen pro gradu -työssä pääosassa ovat ilmoitusten adjektiivit vuosina 1960 ja 1996 (Monto 2000). Eeva Hottola on tehnyt kontakti-ilmoituksista kak-

si tutkimusta. Pohjoismaisen filologian työssä hän tarkastelee ilmoituksia mainoksena (Hottola 1999a). Englantilaisen filologian työssä hän erittelee kontakti-ilmoitusten puhekielenomaisia piirteitä, aineistona Internetissä julkaistut kontakti-ilmoitukset (Hottola 1999b).

Folkloristiikan puolella Tarja Lotvosen työssä kohteena ovat Helsingin Sanomien ilmoitukset kolmella eri vuosikymmenellä: 1950-, 1970- ja 1990-luvuilla. Hän tarkastelee tutkimuksessaan sitä, miten yhteiskunnan muutos ilmenee kontakti-ilmoituksissa. Aihe on lähellä omaani, mutta eroaa aineistoltaan, sillä Lotvonen tutki vain Helsingin Sanomien ilmoituksia, minulla puolestaan on mukana maaseudun asukkaita edustava Maaseudun Tulevaisuus. (Lotvonen 1996: 53.) Koska kontakti-ilmoituksia julkaistaan myös muissa maissa, on aiheesta olemassa lukuisia ulkomaisia tutkimuksia.

1.2. Tutkimustehtävä

Tässä pro gradu -tutkielmassa perehdyn sanomalehdissä julkaistuihin suomenkielisiin kontakti-ilmoituksiin ja ilmoitusten eroihin. Ilmoitukset ovat vuodelta 1970 ja 2000-luvun alkuvuosilta. Aineisto on peräisin sanomalehdistä Maaseudun Tulevaisuus ja Helsingin Sanomat. Tutkielma keskittyy selvittämään ensinnäkin sitä, kerrotaanko itsestä ja halutusta toisesta¹ eri asioita 1970-luvulla kuin 2000-luvulla ja minkälaisiin semanttisiin kenttiin nämä ominaisuudet voi luokitella. Toinen tutkimuskohde on se, mitä lekseemjä itsen ja toisen nimeämisessä käytetään ja millaisia muutoksia nimeämisessä on tapahtunut. Kolmas tutkimuskohde ovat ilmoitusten nimimerkit ja niissä tapahtuneet muutokset. Analyysin kaikissa osissa tarkastelen myös sitä, miten ilmoitukset heijastelevat sitä yhteiskunnallista kontekstia, missä tekstit ovat syntyneet. Otan selvää myös siitä, ovatko Helsingin Sanomien (HS) ja Maaseudun Tulevaisuuden (MT) lukijoiden toiseen kohdistamat odotukset ja sitä kautta arvot² lähentyneet toisiaan kolmen vuosikymmenen aikana. Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta samankokoisesta osiosta, joten eri osat ovat keskenään vertailukelpoisia. Tutkimus onkin kvalitatiivisesti ja kvantitatiivisesti vertaileva.

---

¹ Halutulla toisella tai toisella tarkoitan jatkossa sitä henkilöä, jolle kontakti-ilmoituksen kirjoittaja viestinsä on suunnannut.

² Arvolla tarkoitan ajatusta siitä, mitä ihminen pitää haluttavana, arvostettavana, hyvänä tai pahana. Yksilön arvot ja arvostukset ovat vahvasti yhteydessä ympäröivään kulttuuriin, joten yksilöiden arvomaailma kertoo ympäröivän kulttuurin arvomaailmasta. (Giddens 2001: 701.)

Käsittelen ilmoituksia kolmen eri vertailun kautta. Ilmoitukset jaetaan ensinnäkin julkaisuvuoden perusteella kahteen eri ryhmään, 1970- ja 2000-lukujen ilmoituksiin. Tämän lisäksi tehdään jako Maaseudun Tulevaisuuden ja Helsingin Sanomien ilmoituksiin. Kolmanneksi vertaillaan eroja mies- ja naisilmoittajien välillä. Pyrin näillä vertailuilla lähestymään ilmoituksia monesta eri näkökulmasta.

Analyysissa jaan ilmoitukset osiin, jotka joko kuvailevat itseä tai toista, nimeävät itsen tai toisen tai toimivat nimimerkkinä. Analysoin näissä ilmoituksen rakenneosissa esiintyviä lausekkeita. Rajaus tiettyihin ilmoituksen osiin aiheuttaa sen, että tarkastelun ulkopuolelle jäävät joissakin ilmoituksissa esiintyvät alku- ja lopputervehdykset (*Moikka!, Hei!, Tässä Minna hei!*), interpersonaaliset osiot (*Ystävälliset vastaukset, Vastaa ihmeessä, Soittele*) ja osa ilmoitusten verbeistä (*toivoisin, haluaa tutustua, etsii*).

Kyseessä on suomen kielen tutkielma, mutta käytän apuna muita tieteenaloja. Käsitellessäni mielikuvia maalla ja kaupungissa asuvista henkilöistä hyödynnän asennetutkimuksia, joita aiheesta on tehty niin sosiologian kuin maaseutututkimuksen piirissä (ks. Eskola 1963 ja Rouhiainen 2001). Selvittäessäni kontakti-ilmoitusten ominaisuuksia tekstilajina tukeudun niin muiden kielten parissa tehdyn tutkimuksen kuin perintetutkimuksenkin lähteisiin. Maaseutututkimuksia käytän apunani, jotta saan tukea omille ajatuksilleni Suomen maaseudun asukkaista.

Merkittävin oletus tässä tutkimuksessa on se, että miellän Maaseudun tulevaisuuden ilmoittajat pääosin maaseudulla asuviksi ja sen vuoksi ajattelen heidän edustavan Suomen maalaisväestöä. Tämä oletus saa tukea MT:n lukijatutkimuksesta (Maaseudun Tulevaisuuden tutkimustiedot 2004). Helsingin Sanomien ilmoittajien oletan olevan lähinnä pääkaupunkiseudun tai muiden kaupunkialueiden asukkaita. Oletan myös, että ilmoituksista löytyy eroja kaikilla eri vertailutasoilla: MT:n ilmoitukset poikkeavat HS:n ilmoituksista, miesten ja naisten ilmoituksissa on eroja ja ilmoitukset ovat muuttuneet 1970-luvulta 2000-luvulle tullessa. Alla ovat vielä tärkeimmät hypoteesit yhteen koottuna:

- Eri ilmoittajaryhmien³ ilmoitukset ovat leksikaalisilta valinnoiltaan osin erilaisia. Maaseudun Tulevaisuuden ilmoitukset poikkeavat Helsingin Sanomien il-

---

³ Ilmoittajaryhmiä tässä tutkimuksessa on kahdeksan: molempien lehtien naiset sekä miehet eri vuosikymmenillä, esimerkiksi MT:n naiset vuonna 1970 ja HS:n miehet 2000-luvulta.

moituksista, miesten ja naisten lekseemivalinnat ovat erilaisia ja 1970-luvun ilmoitukset eroavat 2000-luvun ilmoituksista.

- Yhteiskunnan muutos heijastuu kontakti-ilmoituksiin: Ilmoitukset ovat muuttuneet 1970-luvulta 2000-luvulle tultaessa.

Pyrin todentamaan nämä hypoteesit vastaamalla seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Mitä ominaisuuksia ja nimeämislekseemejä ilmoittajaryhmät käyttävät itsestä ja toisesta?
- Millä lekseemeillä, lähinnä substantiiveilla, adjektiiveilla ja verbien partisiippi-muodoilla, miehet ja naiset kuvailevat itseään ja haettua toista?
- Miten kirjoituskonteksti ja yhteiskunnalliset olot näkyvät ilmoituksissa?

1.3. Aineisto ja sen käsittely

Aineisto koostuu 520 ilmoituksesta, jotka ovat kahden eri vuosikymmenen lisäksi kahdesta eri sanomalehdestä, Maaseudun Tulevaisuudesta ja Helsingin Sanomista. Valitsin nämä lehdet niiden suuren mutta keskenään melko erilaisen lukijakunnan vuoksi. Maaseudun Tulevaisuus on Suomen viidenneksi luetuin sanomalehti, lukijoita sillä on 317 000 (Kansallinen mediatutkimus 2006). Lehti on perustettu 1916 ja se ilmestyy kolmesti viikossa. Maaseudun Tulevaisuuden lukijoista naisia on 38 % ja miehiä 62 %. Nimensä mukaisesti lehteä luetaan ensisijaisesti maaseudulla, mutta lukijakuntaan kuuluu myös muita maaseudun asioista kiinnostuneita. Lukijoista 59 % asuu maalaiskunnassa, 26 % alle 30 000 asukkaan kaupungissa ja 15 % yli 30 000 asukkaan kaupungissa. 48 %:lla lukijoista on omakotitalo viljelytilalla. Maaseudun Tulevaisuus tulee Suomen maito-, vilja-, sika-, kana- ja nautatiloista jopa 91–100 %:lle, joten lehti tavoittaa varsin hyvin Suomen maanviljelijäväestön. (Maaseudun Tulevaisuuden mediatiedot 2004, Maaseudun Tulevaisuuden tutkimustiedot 2004.)

Helsingin Sanomat puolestaan on Suomen luetuin sanomalehti. Sen edeltäjä Päivälehti perustettiin 1889 ja lehti nousi Suomen suurimmaksi sanomalehdeksi 1920-luvun puolivälissä. Helsingin Sanomien lukijamäärä on noin 1 046 000 (Kansallinen mediatutkimus 2006). Lukijoista n. 520 000 asuu Suur-Helsingin alueella. Helsingin Sanomien lukijoista puolet on miehiä, puolet naisia. Lukijoista lähes kolmannes on joltavassa asemassa tai ylempi toimihenkilö, muutoinkin korostetun suuri osa heistä on korkeasti koulutettuja ja hyvätuloisia koko väestöön suhteutettuna. Puolet HS:n lukijois-

ta asuu pääkaupunkiseudulla, maaseudulla alle viidennes. (Helsingin Sanomien mediatiedot 2003.) Näiden tietojen perusteella on perusteltua sanoa, että lehtien lukijakunnat eroavat toisistaan merkittävästi. Uskon, että lukijakunnan koostumus on ollut samankaltainen myös 1970-luvulla.

Tutkimuksen ilmoitukset ovat 1970-luvulta ja 2000-luvun ensimmäisiltä vuosilta. Vuosi 1970 valikoitui historialliseksi vertailuajankohdaksi sen vuoksi, että silloin Suomen suuri muuttoliike oli jo käynnistynyt ja maaseutu alkoi tyhjäntyä. Myös suomalaisten arvoissa ja arvostuksissa alkoi tapahtua muutoksia, kun keskiolut oli saatu ruokakaappoihin, lauantait töistä vapaaksi ja anglosaksista kulttuuria edustavat ohjelmat värillisinä televisioon. (Blomstedt et al. 1988: 148–265.) 2000-luvun ilmoituksia on vuosilta 2003, 2004 ja 2005, käsittelen näitä ilmoituksia yhtenä 2000-lukua kuvaavana ryhmänä. 2000-luvun aineiston koostumus selittyy sillä, että käyttämäni aineisto on osittain sama kuin kevään 2004 proseminariesitelmässäni. 2000-luvun ilmoitukset ovat pidemmältä ajanjaksolta myös sen vuoksi, että 2000-luvulla ilmoituksia/lehti on vähemmän kuin 1970-luvulla.

Aineistossa on 65 ilmoitusta ilmoittajaryhmää kohti, eli esimerkiksi 65 naisten ilmoitusta vuoden 1970 Helsingin Sanomista. Ilmoitukset ovat melko lyhyitä tilan rajallisuuden ja maksullisuuden vuoksi. Pisin aineistoon kuuluva ilmoitus on 573 merkkiä⁴ (ks. esimerkki 1):

(1) Olen 38-vuotias, pienikokoinen, punaruskeahiuksinen erikoissairaanhoidtaja, kotoisin alkujaan maalta, mutta jo vuosia Helsingissä asunut. Nyt etsin kumppania ja ystävää toteuttamaan pitkäaikaista toivettani muuttaa takaisin maalle. Olen ratsastustaitoinen, toimelias ja eläinrakas. Jos olet aito, hevostuomari, ratsutilan isäntä, eläinlääkäri, realistinen luomuviljelijä tai muu ammattitaitoinen maaseutuyrittäjä, minusta saattaisit saada rinnallesi hyvän emännän. Vast. tlk. Hki nimim. "Takaisin maalle". Haaveilijoiden ja viekastelijoiden viesteistä en ole kiinnostunut. (MT 13.2.2004, nainen.)

Lyhyimmän pituus on 44 merkkiä (ks. esimerkki 2):

(2) Kiva mies 30-v. toivoo ystävää Jyväskylästä. (HS 3.3.2005, mies.)

Lehden rajoitukset ja hinnoittelu säätelevät ilmoitusten pituutta. 1970-luvun ilmoitusten keskipituus on 166 merkkiä, 2000-luvun ilmoitusten 151 merkkiä. Pisimmät ilmoitukset löytyvät vuoden 1970 Maaseudun Tulevaisuudessa ilmoittaneilta miehiltä (keskimäärin

---

⁴ Olen laskenut ilmoituksista nimenomaan merkkimäärät sanamäärien sijaan ilmoituksissa käytettyjen lyhenteiden vuoksi. Lehden ilmoituksista perimä maksu määräytyy merkkimäärän mukaan.

178 merkkiä), lyhimät puolestaan Helsingin Sanomissa 2000-luvulla ilmoittaneilta miehiltä (keskimäärin 142 merkkiä). Kovin suuria keskipituuden vaihteluja ei sukupuolen, vuoden tai lehden mukaan jaoteltuna löydy, vaikka yksittäisiä huomattavan lyhyitä tai pitkiä ilmoituksia lehdissä onkin.

Ilmoitukset eroavat toisistaan niin pituuden, leksikaalisten valintojen kuin typografiainkin suhteen. 1970-luvun sanomalehdissä ilmoittajan oli mahdollista vaikuttaa ilmoituksen ulkoasuun lihavoinnilla, fonttikoolla, kapiteeleilla ja rivivälin muutoksilla. Kuvat 1 ja 2 ovat esimerkkinä ilmoituksesta, jossa ilmoittaja saattoi vaikuttaa typografiaan.

Raitis kunnollinen
 Mv. Poikamies. Etsii tositarkoituksella näin ystävää. Maalla viihtyvistä neitosista. Arv. vast. Jyväskylän pt. Nim. "Yksin 32/174"

Sinä hauskan näköinen, iloinen ja sopeutuvan luonteen omaava maalaiskodin

neiti tai leski

Kirj. odottaa samanl. 37 v. 176 cm raitis poikamies. Vast. Savon San. Varkauden toim. Nim. "Kohdataanko joskus?"

MIES

Jos sinulla on vain housut, — ei ajatuksia — uskoa rakkauteen — eikä elämään, — älä vaivaudu vastaamaan. Jos omistat jotain näistä ja vielä ehkä muuta-kin, odotan vastaustasi. Ikäsi voi olla 25—50 v. Vast. M.T:n kontt. nim. "Alppiruusu".

Henkilö- ja osoiteasioita

OLEN PIRTEX 45-v. EX-RVA omav. Toivon löyt. näin H:gistä siv. autoil. miehen. Luottamus ja sydäm. 100 %. Vast. Hels. San. kontt. Runebergink. nimim. "Tummatukka 333".

38 V. POIKAMIES ETSII VAPAA-TA NAISSURAA KIRJEITSE 5 P. AIK. NIM. "KEVÄTTÄ ODOTTELLESSA/2826" KERAVA PT.

Kuva 1. MT:n ilmoituksia 5.2.1970   Kuva 2. HS:n ilmoituksia 8.1.1970

Etenkin ilmoitusten ensimmäisten sanojen tai itsen tai toisen nimeämisen lihavointi helpottaa sopivan ilmoituksen löytämistä. Suuresta ilmoitusjoukosta lukijan on kätevää silmäillä vain lihavoidut sanat ja valita luettavat ilmoitukset sen mukaan. Ongelmaksi osoittautuu kuitenkin se, että toisinaan lihavoituna on itsestä käytetty sana, joskus taas toisesta käytetty. En huomioi typografisia keinoja tutkielmassani, sillä niitä ei esiinny enää 2000-luvulla. 2000-luvun Helsingin Sanomissa typografiset erot ovat itse asiassa mahdottomuus, sillä ilmoitukset jätetään puhelimitse.

Sanomalehtien kontakti-ilmoituksissa ei haeta pelkästään kirjeenvaihtoystävää tai ”sitä oikeaa”, vaan joukossa on myös salarakkaita ja päiväkahviseuraa (ts. eroottisia tuokioita) haluavia. Päiväkahviseuraa hakevien ilmoitukset tulivat lehtiin 1970-luvulla, joten niitä on mukana myös tässä tutkimuksessa, kuten esimerkissä 3:

(3) Helsinkiin 12.1. -70 saapuva pohjoissuomalainen johtaja haluaa naisseuraa. Vast. puh.num. H. S. Mannerheimintie 55 kontt. nimim. "Johtaja - 1255". (HS 9.1.1970, mies.).

En ole rajannut päiväkahviseuraa hakevien ilmoituksia pois aineistosta, sillä nekin kerovat kirjoittamisajastaan sekä miesten ja naisten toiveista⁵. Aina ei ole myöskään selvää, haetaanko ilmoituksella päiväkahviseuraa vai vakavampaa suhdetta.

Koska Helsingin Sanomat on valtakunnallisen sanomalehden lisäksi Helsingissä asuvien kaupunkilaisten lehti, on *Henkilökohtaista*-ilmoitusten joukossa toisinaan ilmoituksia, joissa haetaan tiettyä henkilöä tai ilmoitus on muuten luettavissa yhdelle tietylle henkilölle suunnatuksi. Tällaisia ovat esimerkit 4 ja 5:

(4) Aila, sain viestisi, mutta numero on epäselvä. Terveisin Pete. *6956 (HS 13.1.2005)

(5) Olet oikeassa, rakkaani. Onnellista uutta vuotta! *6943 (HS 6.1.2005).

Tällaiset ilmoitukset olen jättänyt pois tutkittavien ilmoitusten joukosta, sillä ne eivät ole samalla tavalla geneerisiä kuin muut ilmoitukset. Ilmoittaja on tarkoittanut näille ilmoituksille spesifin lukijan. Rajanveto on tämän ilmoitustyyppin kohdalla vaikeaa, sillä ilmoituksia on hyvin monenlaisia (ks. esimerkki 6):

(6) Pieni kosketus, perhosen siipi poskellasi, toivottaa sinulle hyvää uutta vuotta. *6947 (HS 6.1.2005).

Mikäli ilmoitus on luettavissa myös yleisenä ilmoituksena (ei siis ehdottomasti vain tiettyä henkilöä koskevana), olen ottanut sen aineistooni mukaan. Toimin näin, koska lehden lukijakin voi lukea ilmoituksen yleisenä ja vastata siihen, vaikka ilmoittaja hakisi vain yhtä tiettyä henkilöä.

Olen luokitellut ilmoitukset ilmestymisvuoden, lehden ja ilmoittajan sukupuolen mukaan. Suurin osa ilmoituksista löysi lokeronsa helposti, mutta muutamia päätyi epäselvien luokkaan. En käsittele epäselvimpiä tapauksia tutkielmassani lainkaan. Näiden ilmoitusten ongelmana on se, ettei ilmoittaja kerro omaa sukupuoltaan (ks. esimerkki 7), ilmoittaja kerro, kumpaa sukupuolta olevaa toista hän hakee (ks. esimerkki 7).

---

⁵ Toisenlaiseen ratkaisuun päätyi esimerkiksi Vivikka Monto omassa pro gradu -tutkielmassaan (Monto 2000: 2).

8), ilmoituksesta selviä, onko se indefiniittinen vai definiittinen (haetaanko sillä yhtä tiettyä henkilöä vai ei) (ks. esimerkki 9) ja ilmoituksesta ei käy ilmi, koskeeko sen kuvaus itseä vai haettua toista (ks. esimerkki 10). Joissain ilmoituksissa on useampiakin epäselvyyksiä.

(7) Sinä pirteä, 65–85-v., kiltti, rehell. pappa, miel. 03-alue, tuletko ystäväksi minulle?
Vast. MT, PL 97, 33101 Tre nim. "Ystävän toivossa" (MT 16.2.2004).

(8) 60-v. mies hakee ystävää yhteisiin hetkiin Yksin ei ole hyvä olla. *7055 (HS 10.2.2005, mies).

(9) Sydämeni valtias, haaveilen sinusta. *7092 (HS 17.2.2005)

(10) Harrastava. Ajatteleva. Mies. Pienet paheet vain parhaaksi. Kirjoittele "vm. -48" tlk. Hki. (MT 21.1.2005).

Ne ilmoitukset, joissa omaa tai toisen sukupuolta ei suoraan ilmaista, olen luokitellut oman intuitioni mukaisesti ja heteroseksuaalisuuden yleisyyteen turvautuen. Toisinaan ainut vihje ilmoittajan sukupuolesta löytyy siitä, miksi hän itsensä nimeää. Olenkin luokitellut perinteisillä miesten ammateilla itsensä nimeävät ilmoittajat miehiksi, esimerkiksi *maatalousyrittäjä*, *korvenraivaaja* ja *diplomi-insinööri* ovat luokittelussani miehiä, mikäli ilmoitus ei anna olettaa muuta. Ilmoitusten joukossa esiintyy kuitenkin myös muun muassa *naisteknikoita* ja *-yrittäjiä*, joten luokittelu ei välttämättä ole virheetön. Myös esimerkiksi *miehen näköinen*, *kokoinen* ja *ikäinen marionetti* on luokitteluni mukaan mies, vaikka miehuudesta ei ilmoituksessa olekaan muuta mainintaa. Joitakin näistä valinnoista on vahvistanut se, että ilmoituksesta selviää haetun toisen toivottu sukupuoli. Mikäli siis sukupuoltaan mainitsemaan yrittäjä hakee naispuolista henkilöä, olen päätellyt ilmoittajan olevan mies.

Tutkimani kontakti-ilmoitukset sijoittuvat sanomalehdessä loppuosaan muiden rivi-ilmoitusten joukkoon. Vuonna 1970 Maaseudun Tulevaisuudessa rivi-ilmoituksilla ilmoitettiin myös esimerkiksi myytävistä kiinteistöistä, haettavista viroista, paikanhaki-joista ja palvelukseen haluttavista, kouluista ja kursseista sekä osoitteista. Helsingin Sanomissa puolestaan ilmoitettiin kouluista ja kursseista, hieronnasta, ihon- ja hiustenhoidosta, yksityistunneista, muutoista ja kuljetuksista, näyttelyistä, läheteistä ja ylioppilajärjestöistä. Vuonna 2005 kontakti-ilmoitukset ovat Maaseudun Tulevaisuudessa otsakkeen *Kirjeenvaihto* alla numerolla 7.5, muita 7-alkuisia ovat *Kadonnut*, *Löytynyt*, *Vaihdetaan*, *Kiitokset*, *Henkilökohtaiset* sekä *Osoiteilmoitukset*. Helsingin Sanomissa 2000-

luvun ilmoitukset ovat lehden loppuosassa omassa Ystävää etsimässä –osiossaan. Ilmoituksia julkaistaan vain torstaisin.

Analyysi alkaa luvusta 3.1. vuoden 1970 ilmoitusten tarkastelulla. Vertailen sekä miesten ja naisten että MT:n ja HS:n ilmoituksia toisiinsa. Tämä 1970-luvun ilmoituksia esittelevän luvun jälkeen seuraa vastaavanlainen luku 2000-luvun ilmoituksista. Viimeisessä analyysiluvussa kokoan yhteen ilmoituksissa tapahtuneita muutoksia.

1.4. Kontakti-ilmoitukset ilmiönä ja tekstilajina

Kontakti-ilmoitus on jo yli 300 vuotta vanha tekstilaji. Ensimmäiset ilmoitukset julkaistiin Englannissa 1695. Suomessa ensimmäiset ilmoitukset löytyivät Helsingin Sanomista vuonna 1907. (Rinne kangas 2006: 308) Suosituimmillaan lehti-ilmoittelu oli Suomessa 1960- ja 1970-luvuilla (Repo 1997). Ilmoitukset olivat tuohon aikaan esimerkiksi otsikon *Henkilö- ja osoiteasioita* tai *Henkilökohtaista* alla, joten niitä ei ollut rajattu pelkästään kirjeenvaihtoseuran tai puolison löytämiseen. 1970-luvun Maaseudun Tulevaisuuden ilmoituksissa haettiin toisinaan taloon työntekijää, kuten esimerkeissä 11 ja 12:

(11) Karjanhoitaja saa paikan sop. muk. Etelä-Hämeessä. 7 lypsävää + vähän nuortak. Konelypsy ja -jääditys. Talon ylöspito ja oma huone. Lapsen kanssakin huom. Vast. ikä- ja palkkav. nim. "Viikon aikana", Turengin pt. (MT 12.2.1970)

tai tarjottiin apua vähäosaisille:

(12) Maalla viihtyvä, hyväntuulinen ELÄKELÄINEN nainen tai mies saa as. ja ruoan pientä talousapua vast. Kirkkonummella. Arv. vast. puh. 90/263 510 tai t.l.k. nim. "Lapsi- ja eläinrakas". (MT 17.1.1970).

Tällaisia ilmoituksia oli siitä huolimatta, että lehdessä oli oma palstansa työtä hakeville ja sitä tarjoaville.

Sanomalehtien kontakti-ilmoitusten takana on useimmiten yksinäinen, keski-ikäinen mies, joka on joko eronnut tai leski. Suomalaisista yksinelävistä keski-ikäisistä miehistä viidesosa on hakenut seuraa jonkinlaisen julkisen kontaktipalvelun kautta, kun taas yksinelävistä naisista seuraa on hakenut tällä tavalla vain joka kymmenes. (Kontula & Palosuo 1993: 224.) Miesilmoittajat ovat enemmistönä esimerkiksi Karjalaisessa ja Helsingin Sanomissa koko 1990-luku huomioiden (Muikku-Werner 2003: 328–329), myös Irossa-Britanniassa miehet ilmoittelevat kontaktipalstoilla naisia ahkerammin (Marley

2000: 272). On kuitenkin liioiteltua pelkistää kontakti-ilmoitukset vain keski-ikäisten miesten kontaktihakumediaksi, sillä ilmoittajien joukko on hyvin kirjava. Tässä tutkimuksessa 1970-luvun ilmoittajien keski-ikä on 39 vuotta ja 2000-luvun ilmoittajien 48 vuotta. Ikäjakauma 1970-luvun ilmoituksissa on 21–69 vuotta ja 2000-luvulla 18–75 vuotta.

Kontakti-ilmoitukset eivät enää ole sanomalehtien yksinoikeus, vaan niillä on monia julkaisukanavia. Ilmoituksia löytyy harrastelehdistä, ilmaisjakelulehdistä, teksti-TV:stä ja Internetistä. Valitsin tutkittavaksi nimenomaan sanomalehtien ilmoitukset, koska niiden kautta uskon pääseväni vertailemaan kaupungin ja maaseudun asukkaiden ilmoituksia. Helsingin Sanomien ja Maaseudun Tulevaisuuden lukijoihin kuuluu monen ikäisiä ihmisiä ja toivon tämän näkyvän myös ilmoituksissa. Harrastelehteen tai tiettyyn nettipalveluun keskittyminen rajaisi joukkoa liikaa.

Sanomalehdissä julkaistavien kontakti-ilmoitusten mainetta vakavasti otettavana puolisonhakumedianana ovat "tahranneet" päiväkahviseuraa⁶ hakevien ilmoitukset jo 1970-luvulta lähtien. Lukija ei voi luottaa siihen, että kaikki ilmoittajat hakevat puolisoa tositaroituksella. Revon mukaan perinteiset, vakavasti puolison haussa olevien ilmoitukset ovatkin siirtyneet osin harrastelehtiin, joissa lukijakunta on pienempi ja heillä on jokin yhteinen tekijä (Repo 1997).

Kontakti-ilmoituspalstat muuttuivat 1990-luvun alussa siinä suhteessa, että samaa sukupuolta hakevien ilmoittelu sallittiin (Lotvonen 1996: 62). Homoseksuaalisten suhteiden rangaistavuus kumottiin Suomessa vuonna 1971 ja ilmoittajien piti odottaa vielä parikymmentä vuotta, ennen kuin heidän ilmoituksensa pääsivät valtakunnallisiin lehtiin. Näitä ilmoituksia on kuitenkin Helsingin Sanomissa ja Maaseudun Tulevaisuudessa melko vähän ja uskonkin niiden keskittyneen sellaisiin lehtiin, joiden lukijakunnasta tavallista suurempi osa on homo- tai biseksuaalisia. Tämän tutkimuksen aineisto sisältää vain heterosuhdetta hakevien ilmoituksia, jolloin miehillä *toinen* on nainen ja naisilla mies. Tällä tavoin on mahdollista vertailla miehiin ja naisiin sekä itseän ja toiseen liitettyjä ominaisuuksia.

---

⁶ päiväkahviseuraa käytetään kontakti-ilmoituksissa usein prostituutioon viittaavana kiertoilmauksena. Se ei kuitenkaan välttämättä tarkoita maksullista seksiseuraa, vaan seksisuhdetta yleensä.

Kontakti-ilmoitukset luokitellaan sanomalehdissä muiden ilmoitusten joukkoon. 1970-luvulla HS:n otsikkona oli *Henkilö- ja osoiteasioita* (HS 1970) ja MT:n *Henkilökohtaista* (MT 1970). 2000-luvulla HS:ssa ilmoitukset ovat otsikon *Ystävää etsimässä* alla (HS 2005) ja MT:ssa otsikkona on *Kirjeenvaihto* (MT 2005). Näillä ilmoituksilla on tietty kohdeyleisö: ystävää tai kumppania vailla olevat tai salaista seuraa haluavat ja päämäärä: yhteys toiseen ihmiseen.

Kontakti-ilmoituksia voidaan pitää omana tekstilajinaan, sillä ne eroavat muista tekstilajeista omilla keinoillaan, kohteillaan ja tavoillaan. Tekstin merkitys syntyykin sen asemasta kaltaistensa tekstin joukossa, tekstilajin perinteistä sekä suhteista muihin tekstilajeihin. Mitä useamman tekstin on lukenut, sitä enemmän voi yhdestä tekstistä ymmärtää. (Kalliokoski 1992: 4.) Tekstilajina kontakti-ilmoitus on ulkopuolisten tahojen toimesta säädeltyä, sillä lainsäädäntö rajoittaa ilmoitustekstin sisältöä: itsensä myyminen on kiellettyä. Lehdillä on myös oma linjansa siinä, mitä sen sivulla sallitaan. Tämän voi havaita esimerkiksi siinä, että lehdillä kului vuosikausia, ennen kuin ne alkoivat julkaista homoseksuaalien ilmoituksia. Lehti usein määrittelee myös ilmoituksen pituutta rajoittamalla pituuden enimmäismittaa tai säätämällä ilmoitusten hinnoittelua. HS:n 2000-luvun ilmoitukset saavat olla korkeintaan kuusirivisiä (34 merkkiä/rivi) ja ohjeissa sanotaan, että ”Ilmoituksen on oltava hyvän tavan mukainen. Lehdellä on oikeus tarvittaessa muuttaa tekstiä tai jättää ilmoitus julkaisematta.” (HS 6.1.2005)

Kontakti-ilmoitus tekstilajina ei ole tunnettu vain Suomessa, vaan samankaltaisia ilmoituksia julkaistaan monissa maissa. Samankaltaisuuden voi huomata tarkastelemalla Couplandin muotoilemaa rakennekuvausta brittilehtien kontakti-ilmoituksista. Hänen mukaansa ilmoituksissa käydään läpi seuraavat asiat: ilmoituksen laatija, hakemista osoittava verbi, ilmoituksen kohde, suhteen tavoitteet, kommentit⁷ ja yhteydenototiedot. (Coupland 1996: 193). Nämä seikat esiintyvät myös suomalaisten ilmoituksissa.

Kontakti-ilmoituksia on tutkimuksissa tarkasteltu myös mainoksina. Mainosten tavoitteenaan on kiinnittää huomiota saatavilla olevaan tuotteeseen ja vaikuttaa kuluttajien toimintaan. Sama tavoite on kontakti-ilmoituksilla. Hottolan mukaan kontakti-

---

⁷ Kommentti-kohdassa ilmoittaja voi sanoa jotain, mikä ei ole ilmoituksille tyypillistä tai oletettavaa.

ilmoitukset muistuttavat mainoksia, sillä ne tuovat ilmoittajasta (tuotteesta) esiin parhaat puolet ja pyrkivät vaikuttamaan lukijaan. Niin kontakti-ilmoitusta kirjoittava kuin mainostajakin tietää kilpailevansa muiden samaa tuotetta tarjoavien kanssa lukijan huomiosta. Kontakti-ilmoitukset eroavat mainoksista siinä, että niiden muoto on mainoksia vakioisempi ja niiden tyyli on mainoksia useammin vakavasti otettava, ts. ilmoituksissa ei käytetä yhtä yleisesti sanaleikkettä, parodiaa ja muita vieraannuttamisen keinoja. (Hotola 1999a: 16–17.)

Isossa-Britanniassa julkaistujen ilmoitusten perusteella on todettu, että ilmoituksissa naiset omaksuvat ensisijaisesti myyjän roolin, kun taas mies asettuu ostajaksi. Tätä perustellaan sillä, että nainen kuvailee itseään, tuotetta, tarkemmin kuin mies. Britti-miesten ilmoitukset ovat vähäsanaisempia ja tätä pidetään merkinä miesten pienemmästä tarpeesta herättää huomiota naisostajassa. (Coupland 1996, Marley 2000.) Pidän tätä luokittelua myyjään ja ostajaan ylitulkintana jo senkin vuoksi, että suurin osa suomalaisissa lehdissä julkaistuista ilmoituksista on miesten lähettämiä (Muikku-Werner 2003: 328, Lotvonen 1996: 53, Kontula & Palosuo 1993: 224). Miehet siis tarjoutuvat ihmissuhteiden markkinoille naisia useammin. Tämän lisäksi suomalaismiehet ovat varsin monisanaisia ilmoituksissaan (Muikku-Werner 2003: 336). Couplandin ja Marleyn ajatus tukisi sitä tosiseikkaa, että naista esineellistetään mediassa yleisesti miestä useammin ja räikeämmin. Tätä stereotyyppistä ajatusta on helppo yrittää laajentaa myös kontakti-ilmoituksia koskevaksi. Aihe vaatisi kuitenkin tarkempaa tutkimusta suomalaisten kontakti-ilmoitusten osalta.

2. TEORETTISET NÄKÖKULMAT

2.1. Diskurssianalyysi

Toinen maailmansota 1939–1945 katkaisi lukuisia ihmissuhteita Suomessa. Kadonnutta ystävää tai sukulaista etsittiin muun muassa sanomalehtien *Henkilökohtaista*-palstoilla. 1950-luvulla näillä samoilla palstoilla haettiin puolison ja kirjeystävän lisäksi kotia orvoille ja ei-toivotuille lapsille. 1970-luvulla yleistyivät seksiseuraa hakevien ilmoitukset ja 1990-luvulla lehdet alkoivat julkaista myös samaa sukupuolta etsivien ilmoituksia. (Repo 1997.) Kontakti-ilmoitukset, niin kuin muutkin tekstit, ovat aikansa tuotteita ja yhteiskunnan muutoksiin reagoivia. Koska tarkastelen tutkielmassani ajan ja yhteiskunnan näkymistä ilmoituksissa, tarvitsen käyttööni sellaisen teoreettisen näkökannan, joka yhdistää kielen yhteiskuntaan ja sosiaalisiin yhteyksiin. Tällaisena teoreettisena tukena käytän diskurssianalyysia.

Diskurssista tuli 1970-luvulla yhteiskuntatieteilijöiden suosikkikäsite, joka levisi myös muilla tieteenaloille. Käsite on lähtöisin Michel Foucault’ta (1926–1984). Diskurssissa on kyse tiedon tuottamisesta kielen avulla (Hall 2002: 99). Käsitteestä *diskurssi* käytetään sekä yksikkö- että monikkomuotoa⁸. Diskurssit ovat puhe- ja ajattelutapoja, joiden kautta representoidaan jokin asia. Diskurssilla voidaan tarkoittaa myös yhtenäistä puheen tai kirjoituksen kokonaisuutta, toisaalta taas tiettyä representoinnin tapaa. Hallin mukaan

- - diskurssi on ryhmä lausumia, jotka tarjoavat kielen sitä varten, että voitaisiin puhua tietynlaisesta jotakin aihetta koskevasta tiedosta – toisin sanoen representoida tätä tietoa. Kun jostakin aiheesta esitetään lausumia jonkin erityisen diskurssin sisällä, diskurssi mahdollistaa aiheen näkemisen jollakin tietyllä tavalla. Se myös rajoittaa muita tapoja, joilla aihe voitaisiin esittää. (mts. 98.)

Diskurssilla voidaan tarkoittaa kielenkäyttöä sen sosiaalisissa yhteyksissä. Toisaalta se voidaan määritellä tarkoittamaan kielenkäyttöä ylipäänsä. Se voi myös olla ”verrattain eheä merkityssuhteiden kokonaisuus tai merkitysulottuvuus, joka rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla” (Suoninen 2002: 21). Tässä tutkielmassa diskurssi tarkoittaa kielenkäyttöä sosiaalisessa kontekstissa. Kieli nähdään toimintana, jolla on vaikutusta yhteiskuntaan. En siis koe mielekkääksi tarkastella kieltä ottamatta huomioon sen käyttöajankoh-

---

⁸ Monikollinen *diskurssit* on käytössä enemmän yhteiskuntatieteissä kuin kielitieteessä, sen vuoksi puhun itse *diskurssista*.

taa ja käyttö-tilannetta. Diskurssintutkijan tuleekin tarkastella tekstejä ja diskursseja yhdessä sosiaalisten käytänteiden ja tekstin esiintymiskontekstin kanssa (Pälli 2003: 22–23).⁹

Diskurssianalyysi ei ole yhtenäinen menetelmä, sillä nimikkeen alle mahtuu monenlaista tutkimusta. Tästä syystä onkin parempi puhua teorian sijaan väljästä teoreettisesta viitekehuksesta (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993: 17), johon tukeutuen on mahdollista tarkastella hyvin erilaisia tekstejä. Jos diskurssianalyysin käsite kuitenkin halutaan määritellä jollain tapaa, on se Jokisen, Juhilan & Suonisen mukaan määriteltävissä ”sellaiseksi kielen käytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä” (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 9–10). Pälli koee tärkeäksi erottaa diskurssianalyysin ja diskursiivisuuden: diskurssianalyysi on lause-tason ylittävää analyysia, joka käsittää vain kielellisen rakenteen, kun taas diskursiivisuus viittaa konstruktionistiseen ajatukseen siitä, että kielen käyttö vaikuttaa sosiaali-seen todellisuuteen. Nimenomaan diskursiivinen tutkimus huomioi Pällin mukaan kielenkäytön sosiaalisen puolen, diskurssianalyysi ei sitä välttämättä tee. (Pälli 2003: 18.) Tässä tutkimuksessa diskurssianalyysi tarkoittaa kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, jossa huomio kiinnittyy (kaiken muun lisäksi) kielenkäytön sosiaalisuuteen. Diskurssi-analyysi on aina jollain tapaa yhteiskuntatieteellistä ja sosiaalisesta kiinnostunutta, sillä tutkijan kiinnostus suuntautuu kulttuurisiin merkityksiin ja yhteisen sosiaalisen todelli-suuden rakentumiseen (Jokinen & Juhila 2002: 54).

Koska diskurssianalyysiksi kutsutaan varsin monenlaisia ja eri tieteenaloilla ta-pahtuvia tutkimuksia, ei tälle teoreettiselle viitekehykselle ole muodostunut yhtenäistä termistöä tai metodeja. Kontekstin rooli on analyysissa suuri ja tutkimuksessa myönne-tään kontekstin vaikutus tapahtumiin ja kielenkäyttöön. ”Puhtaita” tutkimustuloksia ja -olosuhteita ei edes tavoitella, sillä sellaisia ei uskota reaali-maailmassa olevan. Näin ol-len diskurssianalyysi erottautuu jyrkästi teoreettisesta kielitieteestä, joka käsittelee abstraktia kielikykyä ja joka Chomskyn mukaan keskittyy ”- -ideaaliseen puhu-jaan/kuulijaan, joka elää täysin homogeenisessä puheyhteisössä ja joka osaa kieltään täydellisesti” (Chomsky 1965: 3). Kontekstin huomiointi tarkoittaa sitä, että tutkittavaa

---

⁹ Diskurssin ja diskurssianalyysin määritelmistä tarkemmin ks. Pälli 2003: 22–24 ja siinä mainitut teok-set; Suoninen 2002: 17–36; Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 17–47.)

aineistoa tarkastellaan suhteessa sen ilmestymisaikaan ja -paikkaan, joihin tulkinta pyritään suhteuttamaan. Myös kulttuurinen konteksti on huomioitava. Tutkijan tulee tunnistaa omia ideologioitaan ja tarkkailla omia, kulttuurista riippuvia tapoja ja stereotyyppioita (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 32).

2.1.1. Diskurssianalyysi ja kielitiede

Kielitieteen alalla diskurssianalyysin juuret ulottuvat 1970- ja 1980-lukujen Birminghamiin, Iso-Britanniaan. Siellä kehittyi puheen etnografian ja puheaktiteorian myötä diskurssianalyyttinen ote kielentutkimukseen ja kielen perusteella pyrittiin tekemään päätelmiä yhteiskunnasta ja siinä elävistä ihmisistä.¹⁰

Onko sitten mahdollista päätellä kielenkäytön kautta jotain yhteiskunnasta ja sen yksilöistä? Käsitykseni mukaan on, sillä yhteiskunnallinen todellisuus ei ole irrallaan ihmisten välisestä käyttäytymisestä. Diskurssitutkimukseen liittyvän sosiaalisen konstruktionismin teorian mukaan kieli rakentaa todellisuutta ja luo sen, mistä puhutaan. Todellisuus muuttuu uusien puheenaiheiden ja näkökulmien myötä, joten muutoksen mahdollisuus on aina läsnä. Oma näkemykseni on, että kontakti-ilmoitusten kautta voi tarkastella yhteiskunnan ja arvojen muutosta, sillä kirjoittajat elävät aina yhteiskunnassa ja heidän tekstinsä ovat osa sitä. Ilmoittajan tekstuaaliset valinnat kertovat hänestä viestijänä, sillä uskomukset, ajatukset, arvot ja kokemukset heijastuvat kielenkäyttöön (Kalliokoski 1996: 8, 14). Myös Lotvosen mukaan kuvaukset (ihanne-)partnerista ja omasta itsestä heijastelevat sosiaalisia ja taloudellisia muutoksia yhteiskunnassamme. (Lotvonen 1996: 53).

Eri asia on kuitenkin se, kokevatko ilmoittajat todella olevansa juuri sitä, mitä he ilmoituksiinsa kirjoittavat, vai onko kyse ideaalipuolison mainoksista. Todenmukaiset itsen kuvaukset eivät kenties olisi niin houkuttelevia. Kontakti-ilmoitustekstien sisällön suhde todellisuuteen on siis monimutkainen. Teksti voi olla asiasisällöltään totta tai valheellista, mutta joka tapauksessa se kertoo siitä, miten yksilöt käyttävät kieltään ja jäsentävät ympäristöään. Ei siis ole niin tarkkaa, onko ilmoittaja sellainen kuin hän kuvaillee olevansa, sillä ilmoitus kertoo joka tapauksessa hänestä: mitä hän pitää esille tuotavan arvoisena, millaiseen kategoriaan hän nimeämisen kautta liittyy itsensä ja toisen ja niin edelleen. Nämä tekstin yksityiskohdat ovat analysoijan johtolankoja, joilla hän pyr-

---

¹⁰ Diskurssianalyysin historiasta ja suhteista sukulaistraditioihin ks. Pälli 2003: 20–22 ja Jokinen 2002: 37–53.

kii pääsemään käsiksi kirjoittajan tulkintoihin tästä maailmasta. Kun ilmoituksissa toistetaan vuodesta toiseen tiettyjä luonteenpiirteitä tai muita ominaisuuksia, vahvistuu tätä kautta käsitys siitä, millainen ihannemiehen tai -naisen tulisi olla. Kontakti-ilmoitusten kirjoittajat vahvistavat tiedostamattaan ajan kulttuurisia arvoja ja suhtautumistapoja. (Ks. myös Muikku-Werner 2003: 323.)

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa aineisto on avainasemassa. Vasta aineiston tarkastelun kautta on mahdollista hahmotella tutkimuskysymyksiä ja keinoja vastausten löytämiseen. Semanttinen analyysi ylittää sana- ja lauseketason, sillä teksti nähdään kokonaisuutena ja konteksti on huomioitava. Tutkijan on myös otettava huomioon se, että omaa yhteiskuntaansa tutkiva henkilö on aina osa tätä yhteiskuntaa ja yksi niistä henkilöistä, jotka uusintavat tai luovat käsityksiä ja kategorioita (Jokinen et al. 1993: 23). Sillä, mitä tutkija löytää ja mitä hän kirjoittaa, on merkitystä siinä yhteiskunnassa, jota hän tutkii. Jokainen kirjoitus tuo esille kirjoittajan ajatuksia siitä, mitä on outoa, itsestään selvää tai erityisen arvostettavaa (Suoninen 2002: 19). Diskurssianalyysi vaatii siis omien käsitysten ja kielenkäytön analysointia. Yksi diskurssianalyttisen tutkimuksen piirre on myös se, että se ei koskaan kerro ainutta totuutta tutkittavasta asiasta, vaan tutkimus nähdään yhtenä tutkimuksena muiden joukossa. Tavoitteena ei siis ole tyhjentävä selvitys jostakin aiheesta, vaan uuden puheenvuoron esittäminen ja aiheeseen liittyvän keskustelun ylläpitäminen. (Jokinen & Juhila 2002: 85.)

Kuten edellä on käynyt ilmi, diskurssianalyysi on kehittynyt yhteiskuntatieteiden keskuudessa ja viitekehys on vähitellen siirtynyt kielitieteeseenkin. Vaikka myös jotkin varhaisemmat kielitieteen teoriat näkevät kielen sosiaalisena ja muuttuvana, on diskurssianalyysi joutunut etsimään paikkaansa lingvistien keskuudessa¹¹. Vastaanotto ei ole ollut joka suunnassa kriittikön, sillä diskurssianalyysi tuo aina mukanaan myös sosiaalisen aspektin kieleen ja tällöin kielitieteilijän on perehdyttävä hyvin siihen aihepiiriin, jota hän on tutkimassa. Perinteiset lingvistiset työkalut eivät riitä, kun kielentutkijan on suunnattava katseensa yhteiskuntaan. Kielentutkijoiden osuutta yhteiskunnan tutkimisessa ovat tuoneet esille esimerkiksi Pekka Pälli ja Pirkko Nuolijärvi. Pällin mukaan kielitiede on pohjimmiltaan sosiaalitiedettä eikä sosiaalitieteisyys vähennä lingvistiikan merkitystä, vaan kytkee sen laajempiin yhteiskunnallisiin yhteyksiin (Pälli 2003: 29). Nuolijärvi taas huomauttaa siitä, että kielentutkijan ei tule sulkea silmiään yhteiskunnal-

---

¹¹ Aiheesta lisää: ks. Pälli 2003: 20–22.

ta, vaan kielenkäytön sosiaalinen konteksti tulee huomioida: kielen yhteisöllisen luonteen analysoiminen on suorastaan tutkijayhteisön velvollisuus (Nuolijärvi 2002: 14).

2.1.2. Sosiaalinen konstruktio-nismi

Diskurssianalyttisellä tutkimuksella on aina jonkinlainen **sosiaaliseen konstruktio-nismiin** tukeutuva pohja. Voidaan sanoa, että diskurssianalyysin teoreettinen ja henkinen koti on sosiaalisessa konstruktio-nismissa (Jokinen 2002: 39). Aivan kuten diskurssianalyysi, ei sosiaalinen konstruktio-nismikaan ole yksi selvärajainen teoria, vaan joukko samansuuntaisia ajatuksia ja käsityksiä. Se on siis väljä teoreettinen viitekehys. (Pälli 2003: 25; Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 17). Konstruktio-nismin voidaan sanoa olevan teoria merkityksen sosiaalisuudesta. Perusajatuksena on se, että maailmassa olevat asiat ovat sosiaalisia konstruktioita, jotka on luotu kielen avulla. Kieltä ei nähdä keinona tarkastella todellisuutta, vaan sen katsotaan olevan osa tätä todellisuutta itseään. Kielenkäyttö ei vain kuvaa sosiaalista todellisuutta, vaan se muokkaa sitä. Meillä ei siis ole mahdollisuutta kokea todellisuutta ”puhtaana”, vaan se on aina jonkin näkökulman mukaan merkityksellistetty (Jokinen 2002: 39). Kieli ei peilaa maailmaa objektiivisesti, vaan kuvassa on aina häiriöitä: ideologioita, tulkintoja, kategorioita ja muita vääristäviä tekijöitä. Näiden vääristymien havaitseminen on kuitenkin vaikeaa, sillä emme pääse käsiksi sellaiseen kieleen, jossa niitä ei olisi. Kielen ei siis voi olettaa olevan todellisuuden kuva, sillä kieli on sosiaalisesti muokkaantunut ja alati muuttuva.

2.2. Kielellinen kategorisointi

Ihminen on jatkuvasti ärsykkeiden ympäröimä: vastaan tulee erilaisia ääniä, valoja, tuoksua ja hahmoja. Jotta kaikkia ärsykeitä ei tarvitse kohdata erillisinä ja ainutlaatuisina, ihminen jakaa niitä omiin ryhmiinsä, kategorioihin. Kategorisointia pidetään ihmismielelle luontaisena ja keskeisenä mentaalisen prosessin, joka on välttämätön arjessa selviämisen vuoksi (Lakoff 1987: 6, Pälli 2003: 13). Kun yksilö on tietoisesti tai tiedostamattaan sijoittanut ärsykkeen johonkin ryhmään, hän voi tehdä päätelmiä sen toiminnasta muiden ryhmän jäsenten kautta. Kategorisaatio onkin aina yliyksinkertaistavaa ja yliyleistävää, mutta ilman yleistävyyttä siitä ei olisi hyötyä, sillä joutuisimme käsittelemään kaikkia havaintoja ainutlaatuisina.

Kielellinen kategorisointi, kategorioiden muodostaminen ja havaintojen sijoittaminen niihin, on kognitiivinen prosessi, jota käytetään erottelemaan ryhmiä toisistaan.

Kategorisointi vaikuttaa kaikilla kielen alueilla, niin puheen tuottamisessa kuin ymmärtämisessäkin. Ihminen kehittyy kategorisoijaksi vähitellen, sillä Edmund Leachin mukaan (Taylor 1989: 2 [Leach 1964: 34]) lapsi kokee fyysisen ja sosiaalisen maailman ensin jatkumona, joka ei koostu erillisistä yksiköistä. Vähitellen hän oppii erottamaan jatkumosta osasia, joilla on oma nimensä ja toimintatapansa. Erottelu perustuu vanhemmilta ja muilta läheisiltä saatavaan malliin eli kyseessä on representaatio lapsen äidinkielen kuuluvista kategorioista. Todellisuuden voi ajatella olevan samankaltainen minä lapsi sen kokee: hajanainen jatkumo, jonka kategorisointi on vain kulttuurin ja kielen tuotetta, eikä se siis perustu mihinkään ”luonnolliseen” jaotteluun (Taylor 1989: 6).

Ihminen jäsentää ja kategorisoi maailmaa elinympäristönsä ja äidinkielenensä mukaan. Eri kielissä ja kulttuureissa on erilaisia kategorioita luonnonolojen, kulttuurin, historian ja uskonnon ja äidinkielen vuoksi. Äidinkielen vaikutuksesta kategorisointiin on olemassa erilaisia teorioita, jotka ottavat kantaa Sapirin ja Whorfin tunnetuksi tekemään hypoteesiin kielen ja maailman suhteesta. (ks. esim. Whorf 1989 [1956]: 213–214).

Whorfin mukaan

- - no individual is free to describe nature with absolute impartiality but is constrained to certain modes of interpretation even while he thinks himself most free. - - We are thus introduced to a new principle of relativity, which holds that all observers are not led by the same physical evidence to the same picture of the universe, unless their linguistic backgrounds are similar, or can in some way be calibrated. (Whorf 1989 [1956]: 213–214).

En kannata vahvaa tulkintaa Sapirin ja Whorfin hypoteesista. Katson kielen vaikuttavan ajatteluun, mutta se ei rajoita sitä täysin. Saman kielen puhujille kieli ei ole aivan sama: kategoriat ovat osin yhteisiä, mutta joiltain osin subjektiivisia. Toisaalta ajan kuluminen muuttaa kategorioita.

Kielenkäytössä kategorisoidaan sekä konstruoimalla että representoimalla. Konstruoinnin käsite liittyy tässä uusiin ryhmiin, representaatio jo jollakin lailla "olemassa oleviin", toisin sanoen jo keskustelussa oleviin ryhmiin. Kun puhutaan vaikkapa *leskistä* ja *ex-rouvista*, on kyse representaatiosta, sillä tällaiset ryhmät ovat jo olemassa diskurssissa. Konstruointi puolestaan on jollakin lailla uusien kategorioiden muodostamista esimerkiksi relatiivilauseen avulla, kuten *nuo lapset, jotka istuvat kauimmaisen männyn juurella*. Tällaisia ryhmiä voidaan konstruoida lukemattomia määriä, sillä ”periaatteessa mikä tahansa fyysinen, aistein havaittava tai toimintaa kuvaava ominaisuus voidaan ottaa käyttöön niin, että se viittaa monikollisesti ihmisiin eli kategorisoi” (Pälli

2003: 137–138). Myös lainausmerkkejä käyttämällä voidaan konstruoida uusi ryhmä, sillä lainausmerkit osoittavat, että kyse ei ole nimityksen tavanomaisesta tulkinnasta. (mts. 137–138.)

Vaikka kontakti-ilmoitusten tekijät ovat yksilöitä ja kirjoittavat omista toiveistaan ja ominaisuuksistaan, on heidän ilmoituksiaan mahdollista tarkastella ihmisryhmän kirjoituksina. Ihmisryhmien olemassaolo on diskurssitason ilmiö ja niiden kielenulkoisen olemassaolo voidaan usein asettaa kyseenalaiseksi (Pälli 2003: 60). Pällin mukaan mikä tahansa sosiaalinen yhteenliittymä voi olla ryhmä, mikäli siitä puhutaan ryhmänä ja ryhmän jäsenet kokevat kuuluvansa siihen. (mts. 13). Vaikka ryhmät Pällin mukaan ovat ”todellisia” vain diskurssissa, ei se vähennä niiden merkitystä kielenkäyttäjille eikä niitä ole tarpeen erottaa kielenulkoisen tarkoitettodellisuuden ryhmistä. Kontakti-ilmoituksissa ryhmien olemassaolo näkyy etenkin nimeämisen kautta: kirjoittaja ilmoittaa kuuluvansa tiettyyn ryhmään, kuten maanviljelijöihin, poikamiehiin tai ammattimiehiin. Ne ryhmät, joihin yksilö kokee kuuluvansa, ovat tälle keskeisiä minän rakentajia. Linaan seuraavassa Pälliä:

”Yksilö ei ole koskaan pelkästään yksilö vaan aina osa jotain laajempaa sosiaalista kokonaisuutta. Toisin sanoen voimme luokitella itsemme lukuisiin erilaisiin ryhmiin - - Ryhmään kuulumisen voi nähdä seurauksena sosiaalisesta kategorisaatiosta, ympäröivän sosiaalisen maailman järjestelimestä ihmisryhmiin. Toisaalta määrittelemme ryhmiin kuulumistamme itse ja toisaalta määrittelyjä tehdään puolestamme.” (Pälli 2003: 13.)

Kontakti-ilmoitusten kirjoittajat edustavat tässä tutkimuksessa sukupuoltaan, aikalaistaan ja Maaseudun Tulevaisuuden tai Helsingin Sanomien lukijoita. Näiden kategorioiden lisäksi he luokittelevat itsensä myös muilla tavoin. Pälli toteaaakin, että puhumisen ja kirjoittamisen mielekkyys syntyy usein juuri siitä, että puhuja ei ole yksilö, vaan ryhmän jäsen. *Minä*-muoto ei siis rakenna irrallista, autonomista yksilöä, vaan ryhmän jäsenen. Tämän ryhmään kuulumisen ansiosta on mahdollista tarkastella ryhmiä yksilön kirjoitusten kautta, sillä ”me kaikki kuulumme” (Pälli 2003: 94 [Mead 1962: 164]). On myös perusteltua odottaa, että eri sosiaalsiin ryhmiin kuuluvat käyttävät erilaista kieltä. Tämä on sosiolingvistisen tutkimuksen perusoletus: kielessä ilmenevä vaihtelu on yhteydessä eri sosiaalsiin ryhmiin (Pälli 2003: 15 ja siinä mainitut teokset).

2.2.1. Kategorisoinnin teorit

Kategorisoinnin klassinen teoria on peräisin Aristoteleelta. Sen mukaan saman kategorian jäsenet jakavat samat kriittiset ominaisuudet, jotka ovat kaikki yhtä tärkeitä. Teo-

rian mukaan kaikki kategorian jäsenet ovat siis yhtä lailla jäseniä, eikä jäsenyyden eri asteita ole. Klassisen teorian mukaan kategorioiden väliset rajat ovat selvät eikä kiistanalaisia tapauksia voi olla. (Taylor 1989: 79–80, Corrigan 1989: 3-4, Lakoff 1987: xii.) Myöhemmissä tutkimuksissa on kuitenkin päädytty siihen, että kaikki kategoriat eivät ole tällaisia selvärajaisia ryhmiä, vaan jäsenet voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia ja silti kuulua ihmismielessä samaan kategoriaan. 1960-luvulta lähtien klassisen teorian vastapainoksi alkoi kehittyä **prototyypiteoria**. Nimensä, *the theory of prototypes and basic-level categories*, se sai Eleanor Roschilta (Lakoff 1987: xii). Prototyypiteoria vaikutti suuresti kategorioiden tutkimiseen, sillä käsitys kategorioiden rakenteesta muuttui merkittävästi.

Prototyypiteoria perustuu mentaalisten prototyyppien olemassaoloon. **Prototyyppi** voi olla joukko ryhmän keskeisimpiä jäseniä tai skemaattinen representaatio kategorian ytimestä, siis ei-olemassaoleva tyypillisten piirteiden sulautuma. Kategoriaa voi ajatella verkostona, jonka jäsenillä on erilaisia kytkentöjä toisiinsa. Referenssipisteenä, jolla on eniten yhteyksiä verkoston muihin jäseniin, toimii prototyyppi. Sen ympärille sijoittuvat vähemmän prototyypilliset jäsenet, kukin omalla tavallaan prototyypillistä poiketen. Prototyypikategorioissa jäsenyys ei olekaan dikotomista vaan liukuvaa ja jäsenyyden asteita on rajattomasti. (Taylor 1989: 59–60.)

Prototyypit ovat usein perustason sanoja, kuten *mies* ja *nainen*. Perustasolla olevat sanat toistuvat kielenkäytössä usein ja maailmaa hahmotetaan juuri näiden perustason sanojen kautta. Ne jakavat maailman mahdollisimman informatiivisiin osiin. Perustason kategoriat maksimoivat kategoriaan kuuluvien jäsenten yhteisten attribuuttien määrän sekä minimoivat muille kategorioille yhteisten attribuuttien määrän. (esim. Lakoff 1987: 33, 46–47; Taylor 1989: 50–51).

Prototyypikeskeiset kategoriat eroavat radikaalisti klassisista kategorioista siinä, että kategoriassa ei välttämättä ole sellaisia attribuutteja, jotka yhdistäisivät kaikkia kategoriaan kuuluvia ja erottaisivat ne muiden kategorioiden jäsenistä. (Taylor 1989:38; Lakoff 1987: 5.) Kategorian jäsenten yhteenkuuluvuus todetaankin **perheyhtäläisyyden** (*family resemblance*) avulla. Wittgensteiniltä lähtöisin oleva ajatus perheyhtäläisyydestä tarkoittaa sitä, että kategorian jäsenillä ei välttämättä ole ainuttakaan kaikille yhteistä, kategoriaa määrittelevää ominaisuutta, mutta silti ne muodostavat kategorian (Lakoff 1987: 12). *Pelin* käsite on hyvä esimerkki perheyhtäläisyydestä: *pelillä* tarkoitetaan sekä

joukkue- että yksinpelejä (jalkapallo, kroketi), taitoon ja onneen perustuvia pelejä (shakki, bingo), liikunnallisia ja ajatuksen voimalla pelattavia (sulkapallo, muistipeli) ja pelejä, joissa joko on tai ei ole voittajaa (golf, roolipeli). Ei ole löydettävissä yhtä tiettyä ominaisuutta, joka tekee ajanvietteestä *pelin*. Koska prototyypiteorian mukaan kategoriat voivat muodostua perheyhtäläisyyden mukaan, on kategorian rajoja monesti hyvin vaikea määritellä. Rajat ovat usein ajan ja tilanteen mukaan muuttuvia.

Kielenkäytössä käytetään kognitiivisia prosesseja ja tuotetaan sosiaalista todellisuutta. Näin ollen ne kategoriat, joita puheessa käytetään, vaikuttavat ympäröivään yhteiskuntaan ja todellisuuteen. Konstruktionismin mukaanhan kielenkäyttö rakentaa ympäröivää maailmaa sekä vaikuttaa siihen, miten tätä maailmaa hahmotetaan. Kielenkäyttö ei siis vain ilmennä, vaan myös tuottaa asiointiloja, toisin sanoen kielenkäyttö ja siinä tuotetut sosiaaliset kategoriat ovat aina seurauksellisia.

2.3. Semantiikka

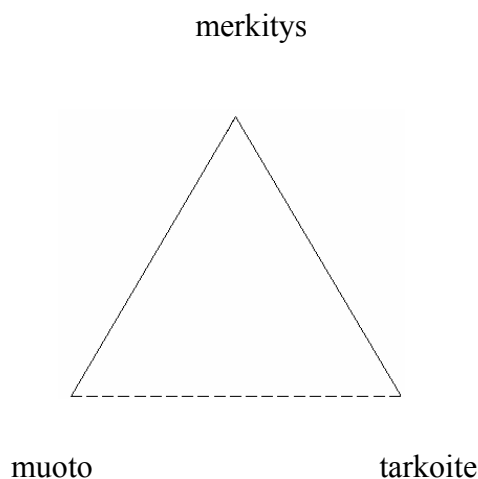
Semantiikka käsittelee sanastoa ja sanojen sekä sanaa suurempien kokonaisuuksien, kuten lausekkeiden, lauseiden ja kokonaisten tekstien, merkityksiä. Sanaa *semantiikka* käytti ensimmäisenä ranskalainen Michel-Jules-Alfred Bréal vuonna 1879. Sana esiintyy myös hänen kirjassaan *Essai de Sémantique: Science des Significations* vuodelta 1897. Semanttisen tutkimusotteen tulo fennistiikkaan vei aikaa, sillä 1900-luvun alun tutkimuksessa etusijalla olivat suomen kielen historia sekä äänneoppi ja etymologia. Alkuvuosinaan suomalainen semantiikka keskittyi sanasemantiikkaan eikä kielen käytök kontekstia huomioitu. Suomen kieleen sana semantiikka vakiintui vasta 1950-luvulla. (Pietarinen 2006: 98–117.)

2.3.1. Muoto, merkitys ja tarkoite

Lekseemi eli sana on kielen pienin itsenäinen yksikkö, sillä se voi esiintyä yksin. Lekseemeillä on aina kaksi puolta: muoto ja merkitys. Muoto on joko ääntä tai kirjoitusta. Äänelliset muodot jakaantuvat edelleen pienempiin osiin, foneemeihin, ja kirjoitus on jaettavissa kirjaimiin. Muodon ja merkityksen välinen suhde on yleensä mielivaltainen, sillä se on sovittu, ei millään tavalla luonnollinen. Eri kielissä eri muotoihin liitetään eri merkityksiä. Kielissä on myös jonkin verran ikonisia ja indeksisiä sanoja, joilla on luonnollinen yhteys merkitykseensä (*haukkua, huhuilla, solista, me, nuo*), mutta valtaosa sanastosta on symbolista eli merkin ja muodon suhde on sovittu.

Muotoon ja merkitykseen liittyy tiiviisti tarkoite. Näiden kolmen suhde on tavattu esittää kolmiona ja erilaisia merkityskolmioita ovat esittäneet esimerkiksi C. K. Ogden ja I. A. Richards sekä Charles Sanders Peirce (Ogden & Richards 1946, The Peirce Edition Project 1998: 482). Alla olevan Ogdenilta ja Richardsilta peräisin olevan kolmion kärkinä ovat muoto, merkitys ja tarkoite (Kuva 1).

Kuva 1: Ogdenin ja Richardsin merkityskolmio

Kolmiota voi selventää seuraavalla esimerkillä: Sanan *tyttö* muoto koostuu oikeaan järjestykseen asetetuista grafeemeista *t, y ja ö* tai äänteistä *t, y ja ö* oikeassa järjestyksessä ja oikean pituisina. Sanan tarkoite on naispuolinen ja ei-aikuinen henkilö. Sanan merkitys on kielenkäyttäjällä oleva mielikuva tyttöydestä. Nämä mielikuvat vaihtelevat kielenkäyttäjien ja aikakausien mukaan, merkitys on siis sosiaalisesti tuotettu¹². Merkitysten erot näkyvät esimerkiksi ihmisten käymissä merkitysneuvotteluissa, joiden aiheena voi olla esimerkiksi se, mikä tekee työstä tytön, eli mikä on tyttöyttä.

Muodon ja merkityksen suhde on suora: tiettyyn muotoon liittyy tiettyjä merkityksiä. Myös merkityksen ja tarkoitteen suhde on suora. Sen sijaan yhteys muodosta tarkoitteeseen kulkee aina merkityksen kautta: muodon ja tarkoitteen suhdetta ei voi tarkastella huomioimatta merkitystä.

Lekseemin merkityksen alaa kutsutaan sen **ekstensioksi** (Cruse 2000: 21, Sulkala 1981: 53, Koski 1983: 26). Ekstensio tarkoittaa siis lekseemin viittauskohdetta: mihin kaikkeen tällä lekseemillä voidaan viitata ja mitkä ovat ne tarkoitteet, jotka tähän lek-

¹² Merkityksen luonteesta on myös muunlaisia näkemyksiä, mutta tämän työn taustalla vaikuttaa sosiaalisperustainen merkitysnäkemyks.

seemiin voi liittää. Sanan merkitystä taas kutsutaan **intensioksi**. Intension ja ekstension yhteys on tiivis, sillä intensio (merkitys) määrää ekstensiota (viittauskohdetta). (Cruse 2000: 22). Kielenkäyttäjä siis valitsee sellaisen merkityksen, joka sopii viittauskohteeseen. Samaan kielenulkoisen maailman viittauskohteesta voidaan liittää monia merkityksiä ja kielenkäyttäjän on valittava, käyttääkö hän esimerkiksi sanaa *akka*, *nainen*, *rouva*, *ihminen* vai *turisti* viitatessaan tiettyyn naishenkilöön.

Muotoihin liittyvät merkitykset eivät ole staattisia, vaan merkitykset muuttuvat kielenkäyttäjien toiminnan myötä. Merkitys vaihtelee myös käyttäjäryhmän ja käyttötilanteen mukaan. Voidaan jopa ajatella, että merkitys konstruoidaan aina kielenkäyttötilanteessa eikä sanoilla ole pysyvää merkitystä. Merkityksen konstruointiin vaikuttavat kielenkäyttäjän kognitiiviset kyvyt, ympäröivä yhteiskunta, kulttuuri, lausekonteksti, sosiaalinen konteksti ja kielenkäyttäjän kokemukset maailmasta (Tuovila 2005: 30). Merkityksen muutos voi tapahtua esimerkiksi niin, että joku sanan sivumerkityksistä vakiintuu ja tulee vähitellen osaksi sanan perusmerkitystä.

Sanojen merkityksistä puhuttaessa käytetään erilaisia kahtiajakoja. Näistä yksi on usuaalisen merkityksen erottaminen okkasionaalisesta merkityksestä. **Usuaalisella** merkityksellä tarkoitetaan kieliyhteisön jakamaa ja tilanteesta irrallista merkitystä, jonka kielenkäyttäjät sanaan liittävät. Tällaisia merkityksiä on esimerkiksi sanakirjassa. **Okkasionaalinen** merkitys taas tarkoittaa kontekstiin liitettyä merkitystä: minkä merkityksen kielenkäyttäjä liittää sanaan tässä tilanteessa? (Hakanen 1973: 22–23). Hakasen mukaan usuaalisen merkityksen synonyymeja ovat *leksikaalinen* tai *yleinen* merkitys, okkasionaalista tarkoittavat myös *aktuaalinen*, *tilapäinen* ja *individuaalinen* merkitys. (mts. 22–23.) Sanaan liittyvät merkitykset voi myös jakaa päämerkitykseen¹³ ja sivumerkityksiin. Geoffrey Leech erottaa toisistaan viisi sivumerkitysten alalajia. Nämä ovat konnotatiivinen merkitys, stilistinen merkitys, affektiivinen merkitys, reflektiivinen merkitys ja kollokatiivinen merkitys. Alalajit liittyvät tarkoitteeseen liitettäviin ominaisuuksiin, tyyliin, tunteiden ilmaisuun ja sanan yleiseen esiintymisympäristöön. Hän esittelee vielä kuudennenkin merkityskategorian (*thematic meaning*), jossa on kyse kielipillisten rakenteiden valintojen vaikutuksesta merkitykseen. (Leech 1975: 10–27, termien käännökset Kuiri 2000: 20.)

---

¹³ Myös nimityksiä denotatiivinen, konseptuaalinen, kognitiivinen ja looginen merkitys käytetään päämerkityksestä puhuttaessa (Leech 1975: 10, Kuiri 2000: 20).

Muotoihin liittyvät sivumerkitykset voivat olla kielenkäyttäjän kannalta ongelmallisia, sillä ennalta ei voi tietää, minkälaisia sivumerkityksiä viestin vastaanottoja muodoille löytää. Viaton ja hyvántahtoinen lausahdus voidaan tulkita loukkaukseksi ja pyyntöä voidaan pitää käskynä. Sivumerkityksien tulkinnat voivat olla viestin lähettäjän intention vastaisia, mutta toisaalta ne voivat paljastaa tietoja lähettäjän ajatus- ja arvo-maailmasta. Jan-Ola Östmanin mukaan kielenkäyttäjän vastuu merkityksistä ei ulotu implisiittisen tason merkityksiin, vaan puhujina olemme vastuussa vain propositionaalisista eli eksplisiittisen tason merkityksistä. (Östman 2000: 76–77). Östmanin ajatus on kannatettava, mutta käytännössä omasta puheesta irtisanoutuminen on vaikeaa. Kielenkäyttö vaatii herkkyyttä ja ennakoitua – tai paljon selittelyä.

2.3.2. Semanttinen luokittelu

Semanttisen analyysin lähtökohtana on kielellisen aineiston luokittelu. Sanoja on mahdollista luokitella monin tavoin: semanttisesti, syntaktisesti ja morfologisesti tai kaikkia näitä yhdistellen. Tarkkojen raja-aitojen pystyttäminen eri sanaluokkien, sanaperheiden tai esimerkiksi nominityyppien välille on mahdotonta, sillä luonnollinen kieli ei ole säännöllinen.

Kuten edellä kategorisointia esitellessäni kävi ilmi, pyrittiin kielellisessä kategorioinnissa aiemmin selvärajaisiin ja jäännöksettämiin luokituksiin. Komponenttianalyysi oli semantiikan tapa luokitella sanastoa eksaktilla tavalla. Samaan semanttiseen kenttään kuuluvat sanat pyrittiin erottamaan toisistaan mahdollisimman pienellä erottavien piirteiden joukolla (ks. esim. Leech 1975: 96–125). Komponenttianalyysin ongelma on se, että sanojen määrittely sanallisilla komponenteilla (analyysin metakieli) aiheuttaa ongelmia. Merkitysten eksakti määrittely on nähdäkseni mahdotonta, sillä merkitykset ovat muuttuvia ja osin puhuja- ja tilannekohtaisia.

Prototyypikeskeisten kategorioiden myötä semantiikkaankin ovat tulleet verkostomaiset kategoriat. Tällaisten kategorioiden ajatus sopii semanttiseen analyysiin tarkkarajaisista paremmin, sillä sanojen merkitykset ovat harvoin selvärajaisia ja ne ovat jatkuvassa muutoksessa. Elävät ja muuttuvat merkityskentät eivät itse asiassa ole mitenkään uusi asia, sillä Aimo Hakanen puhui niistä jo 1970-luvun alussa (Hakanen 1973: 13).

Leksikko koostuu tuhansista sanoista, jotka ihminen jäsentelee mielessään sanakentiksi. Samaan sanakenttään tai semanttiseen kenttään kuuluvien sanojen ekstensiot

ovat samankaltaisia ja tämän vuoksi ihminen luokittelee ne samaan kenttään. Omia sanakenttiään ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit tai aterimet. Osa näistä kentistä on tarkkarajaisia, osa toisiinsa limittyviä. Saman sanakentän sanoilla on aina yhteyksiä muihin kentän sanoihin, joten yhden sanan merkityksen muuttuminen vaikuttaa myös muiden sanojen merkityksiin.

2.4. Nimeäminen ja identiteetti

Modernin yhteiskunnan jäsen kokee usein kuuluvansa useampaan kuin yhteen ryhmään. Kun henkilö nimeää itsensä, hän valitsee usein vain yhden tai muutamia näistä ryhmistä kulloisenkin tilanteen mukaan. Kaikkiin jäsenyyskategorioihin liittyy kulttuurisesti lausuneita odotuksia: *emännän* oletetaan olevan erilainen kuin *rouvan*. Kielenkäyttäjän on siis nimetessään valittava, minkä puolen itsestään tai toisesta hän nostaa etualalle. Jo se, että ihminen kategorisoi ja nimeää itsensä johonkin ryhmään kuuluvaksi, saa lukijan olettamaan hänestä lukuisia asioita aiempien kokemusten ja prototyypin kategorian edustajan perusteella. (Pälli 2003: 16). Nimeämisleksemin valinnalla on yhteys **identiteettiin**, jonka katsotaan olevan nykyään yhä enemmän valinnan asia (Lawson & Garrod 2001: 116). Identiteetillä tarkoitan niiden ominaisuuksien kokonaisuutta, jota ihmiset odottavat itseltään ja toisiltaan. Se on yksilön kokemus itsestään suhteessa muihin.

Identiteetin muodostuminen ei ole kiinni vain ihmisestä itsestään, vaan sen nähdään muotoutuvan yhä enemmän muiden ihmisten vaikutuksesta, heidän odotuksistaan ja siitä, miten kuvittelemme heidän näkevän meidät. (Hall 2002: 39). Identiteetti luodaan aina suhteessa muihin ihmisiin. Sen perustana on ihmisen halu nähdä itsensä tietynlaisena. Identiteetit ovat siis eräänlaisia itsestä ja toisista tehtyjä kertomuksia (Lehtonen 1995: 23). Identiteetistä onkin tullut yksi diskurssianalyysin yleisimmistä tutkimuskohteista (Jokinen & Juhila 2002: 68). Tarkastelun kohteena eivät yleensä ole vain identiteetit, vaan se, miten niitä konstruoidaan teksteissä.

Sosiaalisella identiteetillä tarkoitetaan niitä seikkoja, jotka yhdistävät ihmisiä. Useat sosiaaliset identiteetit kertovat ihmiselämän monipuolisuudesta ja korostavat niitä ominaisuuksia, jotka ovat samoja kuin joillakin toisilla ihmisillä. **Persoonallinen identiteetti** puolestaan erottaa yksilöt toisistaan. Se painottaa yksilön toimintaa ja valintaa. (Giddens 2001: 29).

3. VUODEN 1970 ILMOITUKSET

Ennen vuoden 1970 ilmoitusten käsittelyä on hyvä palauttaa mieleen ne yhteiskunnalliset olot, joissa kontakti-ilmoitukset kirjoitettiin ja julkaistiin. Vuonna 1970 Urho Kekkonen oli vallassa kolmatta kauttaan. Suomen teollistuminen oli alkanut kiihtyä edellisellä vuosikymmenellä ja asutuksen keskittyminen maalta kasvukeskuksiin jatkui. Muuttoliike suuntautui myös ulkomaille ja vuosina 1969–1970 jopa 80 000 suomalaista muutti Ruotsiin. (Blomstedt et al. 1988: 148.)

Elämä Ruotsissa vaikutti monen mielestä hyvältä vaihtoehdolta parempien työnsaantimahdollisuuksien ja muullakin tavoin mukavamman elämän takia. Mahdollisuus muuttaa Ruotsiin näkyy aineistoesimerkeissä 1 ja 2:

(1) HILJAINEN TYTTÖ 20–40-v. Jos sinua yhteinen tulevaisuus kiinnostaa. Pettyneen miehen kanssa. Ruotsissa tai maaseudulla Suomessa. Niin ota yhteys nim. "Kevättä kohden", Alajärvi pt. (MT 31.1.1970, mies)

(2) KÖYHÄ TYTTÖ tai YKSINÄINEN ÄITI, joka haluaisit elää vapaana kotirouvana, ja käydä autokoulua, ajaaksesi punaista urheiluautoa, kirjoita joko valokuvien tai ilman Ruotsiin ammattisorvarille. Vast. Esko Joki, Sverige, Freyvägen 11. Saltsjöbaden. (MT 5.2.1970, mies.)

Siirtolaisuus oli voimakkaimmillaan vuoden 1970 molemmin puolin, kun Suomen elinkeinorakenne muuttui nopeasti ja heikosti koulutetut suuret ikäluokat tulivat työmarkkinoille. Alueista Pohjois-Suomi tyhjjeni muita nopeammin, kun Oulun ja Lapin lääneistä lähdettiin liikkeelle sankoin joukoin. Suurin osa maasta muuttajista oli maalaisväestöä, jonka toimeentulo maalla oli entistä vaikeampaa. Heille 1960-luku tarkoitti uusien tulonhankintakeinojen keksimistä, sillä maatalous teknistyi, teollistui ja rationalisoitui, eikä työtä enää riittänyt kaikille. (Blomstedt et al. 1988: 148.) Tämä näkyy esimerkin 3 nimimerkissä:

(3) TALON TYTTÄRET! Kunnollinen keskikoulun käynyt 28/170 poikamies etsii kotiväyn paikkaa. Maatalouskoneet ja 8 lypsävää on. Vast. viikon aikana t.l.k. nimim. ”Paketoinnin uhri”. (MT 17.1.1970, mies.)

Maalaisväestön lisäksi maasta muuttajien joukossa oli teollisuuden työntekijöitä. Elämä Ruotsissa ei aina kuitenkaan sujunut odotusten mukaisesti ja moni palasi Suomeen.

Suomalaisten ulkomaanmatkat lisääntyivät 1960-luvulla, kun turistilennot yleistyivät. Vapaa-aikaa oli aikaisempaa enemmän, sillä työviikko lyheni viisipäiväiseksi vuonna 1965. Vapaa-ajan lisääntymisen myötä suomalaiset alkoivat viettää aikaansa

harrastusten parissa. (Blomstedt et al. 1988: 158.) Matkailunhalu ja harrasteet ovat mukana esimerkeissä 4–6:

(4) Olen raitis, tup. vapaa 55 v. NAINEN. Toivon kunnollisen, hellän, varakkaan miehen seuraa. Vast. H. S. kontt. nim.: ”Kenties matkaseuraksi/9678”. (HS 4.1.1970, nainen.)

(5) Fiksu maal. keski-ik. mies esiintymistaitoinen johtaja vailla vertaistaan naisseuraa. Vaikka matk.seur. etelään. Ehd. luottam. Vastaukset Hels. San. konttoriin pik. nimim. ”Karilla /1309”. (HS 10.1.1970, mies.)

(6) Tanssintaitoinen, vapaa rouva etsii hyvää tanssipartneria harrastuksen merkeissä. Vast. puh.n:o:in H. S. kontt. nim. ”Tanssin iloa 9957” (HS 10.1.1970, nainen.)

1960-luvulla Suomeen rantautui monia nykypäivänäkin tuttuja asioita: nuoret opettelivat ostamista ja myymistä Monopoli-pelissä ja kotona luettiin Valittuja Paloja. Autot yleistyivät, tupakanpolttoa pidettiin ihailtavana ja keskiolutta alkoi saada ruokakaupasta. Perinteisten kirkollisten pyhien rinnalle tulivat kulutuskeskeiset juhlapäivät, kuten äitienpäivä. Työviikon lyhennyttyä lauantaista muodostui perheen ostospäivä ja jumalanpalveluksissa käynti sai antaa tilaa ostosten tekemiselle etenkin kaupunkilaisten keskuudessa (Blomstedt et al. 1988: 159).

Uudet arvot nousivat vanhojen luterilaisten arvojen, vakavuuden, ahkeruuden, yhteisvastuun ja vaatimattomuuden, rinnalle. Arvojen muutoksen taustalla vaikutti televisio, joka oli yleistynyt kodeissa. Väritelevisio saatiin Suomeen 1969 (Virrankoski 2001: 1079). Se toi anglosaksisen kulttuurin olohuoneisiin ja englannin kielen suosio alkoi kasvaa. Nuorisosta tuli aiempaa tiedostavampaa, kun huomio kääntyi television ansiosta kotimaan tapahtumista Vietnamin sotaan ja Etelä-Afrikan apartheidiin. Keskustelu tasa-arvosta ja sukupuolirooleista käynnistyi 1960-luvulla, kun naisten kouluttaminen ja työssäkäynti lisääntyivät ja agraariyhteiskunta murtui. (Blomstedt et al. 1988: 199–201). Yksilöllisyys ja tekniikan hyväksikäyttö korostuivat, mutta näiden rinnalla yritettiin pitää vielä kiinni luonnonläheisyydestä. Lopputuloksena syntyi kerrostaloja avariin kirkonkyliin sekä saunoja kaupunkihuoneistoihin (mts. 159).

1970-luvun nuoret saivat hyvin vähän lapsia. Syntyvyys Suomessa oli yhtä alhainen kuin 1860-luvun lopun nälkävuosina. (mts. 265.) Juuri näistä, 1970-luvulla nuoruuttaan ja aikuisuuttaan eläneistä miehistä ja naisista, on kyse 1970-luvun kontakti-ilmoituksissa.

3.1. Itsen kuvaus

Käsittelen ensiksi sitä, miten ilmoittajat kuvailevat ilmoituksissa itseään. Tämän jälkeen on vuorossa halutun toisen kuvaus. Sitä seuraa itsen nimeämisen, toisen nimeämisen ja nimimerkin analyysi. Analyysitekstissä suluissa oleva luku kertoo lekseemin frekvenssin siinä kategoriassa, jota parhaillaan käsitellään, esimerkiksi merkintä *fiksu* (2) tarkoittaa, että lekseemi *fiksu* esiintyy kahdesti tietyssä kategoriassa. Merkintä NP tarkoittaa nominilauseketta. Käytän sitä silloin, kun nominilausekkeen valinnalla ei ole merkitystä, mutta sen olemassaololla on. Ilmoittajaryhmiin viittaavat lyhenteet merkityksineen ovat HSm = Helsingin Sanomien miesilmoittaja, HSn = Helsingin Sanomien naisilmoittaja, MTm = Maaseudun Tulevaisuuden miesilmoittaja ja MTn = Maaseudun Tulevaisuuden naisilmoittaja.

Itsestä ja toisesta käytetyt kuvaukset on mahdollista jaotella karkeasti sen mukaan, onko kyse objektiivisesta vai subjektiivisesta kuvauksesta. Objektiiviseen kuvaukseen kuuluvat sellaiset ominaisuudet, kuten ikä, paino, pituus, kotikunta, ammatti ja koulutus. Subjektiivisia ovat esimerkiksi monet ulkonäköön, varallisuuteen ja luonteenpiirteisiin liittyvät ominaisuudet. Jako objektiivisiin ja subjektiivisiin ominaisuuksiin on kuitenkin hyvin horjuva, joten se ei ole analyysin perustana.

Esittelen seuraavassa lyhyesti, millaisiin kategorioihin itsen tai toiseen liittyvät ominaisuudet on jaettu. Luokittelu perustuu aineiston semanttiseen tarkasteluun, jonka pohjalta aineisto on jaettu semanttisiin kenttiin. Osa näistä kentistä on selvärajaisia (esimerkiksi ikä, ammatti ja koulutus, kansallisuus ja kotiseutu), mutta kaikki eivät ole tällaisia klassisia kategorioita, vaan rajat ovat liukuvia. Rajat ovat kuitenkin samat joka ilmoittajaryhmän kohdalla, joten muodostamani kategoriat ovat keskenään vertailukelpoisia.

- **Ikä**-kategoriaan kuuluvat ikään liittyvät ilmaisut: numeraalit, adjektiivit (*vanha*, *nuorekas*) ja substantiivit (*aikuinen*). Tämä luokka on hyvin selvärajainen ja käytetyt ilmaisut ovat pääosin objektiivisia.
- **Ammatti ja koulutus** –kategoriaan kuuluvat ammatti- ja koulutusnimikkeet sekä työssä oloon liittyvät lekseemit (*maanviljelijä*, *akateemisesti sivistynyt*, *uranainen*, *mielellään koulutettu*). Tämäkin kategoria koostuu lähinnä objektiivisista ominaisuuksista ja kategorian rajat ovat selvät.

- **Älykkyys ja sivistys** –kategoriassa ovat ilmaisut, jotka liittyvät älyllisiin kykyihin tai sivistykseen, esimerkiksi *fiksu* ja *sivistynyt*. Käytetyt adjektiivit ovat hyvin subjektiivisia ja kategoria on melko selvärajainen.
- Siviilisäätyn liittyviä kategorioita on neljä: **vapaus, lapset, ero ja leskeys**. Tähän kategoriaan kuuluvat ominaisuudet ovat objektiivisia, vain vapaus voi olla tulkinnanvaraista.
- **Kansallisuus ja kotiseutu** –kategoria sisältää kaupunkien, kylien ja maiden lisäksi mainintoja asuinseudusta, esimerkiksi *maalla asuva*.
- **Varallisuus**-kategoriassa on sekä objektiivisia että subjektiivisia ilmauksia, jotka liittyvät omistukseen. Esimerkiksi *oman kodin omistava* on objektiivinen ja *varakas* on subjektiivinen.
- **Ulkoinen olemus** käsittää kaikki ulkonäköön liittyvät ominaisuudet: hiusten väri, pituus, paino, muodokkuus ja tyylikkyys. Lähes kaikki ulkoiseen olemukseen liittyvät lekseemit ovat subjektiivisia (lukuun ottamatta numeerisia ilmauksia).
- **Taidot ja kiinnostuksen kohteet** –kategoriaan kuuluvat harrastukset, taidot ja kiinnostuksen kohteet sekä jonkin asian parissa viihtyminen.
- **Aktiivisuus ja iloisuus** –kategoriassa on ilmauksia, joilla kerrotaan sosiaalisuudesta, toimeliaisuudesta ja oma-aloitteisuudesta eli ulkoisesta eteenpäin pyrkimisestä.
- **Rehellisyys ja kunnollisuus** –kategoriassa on ilmaisuja, joilla kerrotaan yleisestä rehtyydestä ja siihen liittyvistä arvoista.
- **Elämäntavat**-kategoria sisältää mainintoja tupakoinnista, alkoholin käytöstä sekä muista elämäntavoista.
- **Elämänkatsomus**-kategoriassa ovat ilmaisut, jotka liittyvät uskontoon ja poliittisiin mielipiteisiin.
- Kategoria **muut ominaisuudet** jakaantuu toimintatapoihin, subjektiivisesti arvottaviin asenneadjektiiveihin, henkisiin ominaisuuksiin, vertailuadjektiiveihin sekä muiden luokkien ulkopuolelle jääviin ilmaisuihin. Näitä kaikkia on niin vähän, että niistä ei ole tarpeen luoda omaa pääkategoriaansa.

ikä

1970-luvun ilmoituksia on yhteensä 260 ja omasta iästä kertovia ilmauksia on 206. Oman iän kertominen on siis erittäin yleistä. Useimmin ikänsä ilmoittaa HS:n miesilmoittaja, harvimminkin HS:n naisilmoittaja. Miesten ja naisten välillä ei ole huomattavaa eroa. Ikä ilmoitetaan useimmiten täsmällisesti vuosissa, mutta käytössä on myös subjektiivisia iänilmaisuja, jotka yleensä korostavat nuoruutta: *nuori*, *nuorekas*, *nuorehko*, *alle NP-vuotias*. Toisaalta joissakin miesten ilmoituksissa tuodaan myös iäkkyys esille: *vanhempi poika*, *vanhaksi pojaksi itsensä tunteva*, *vanhempi NP*, *vanha mies* sekä *ikäpoika*.

ammatti ja koulutus

Ammattiin ja koulutukseen liittyvät lekseemit erottavat selvästi Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajat Helsingin Sanomien ilmoittajista sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. MT:n ilmoittajat mainitsevat oman ammattinsa tai koulutuksensa selvästi HS:n ilmoittajia useammin: MT:ssa on 58 ja HS:ssa 35 esiintymää (ks. taulukko 1). Ero johtuu miesten ilmoituksista.

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	18	17	35
MT	20	38	58
yhteensä	38	55	93

Taulukko 1. Ammatti- ja koulutus itsen kuvauksessa 1970

MT:n ilmoittajista naisista kahdeksalla ja miehistä 25:llä on maaseudulle liittyvä ammatti tai koulutus. Näitä ovat esimerkiksi *maanviljelijäpoikamies* (7), *maamieskoulun käynyt*, *maatyövanhapoika*, *maanviljelijä*, *isäntämies* ja *emäntä*¹⁴ (3). Muita ammatteja miehillä on 13 ilmoituksessa ja naisilla 12:ssa. Helsingin Sanomissa maaseutuammattaja ei ole, vaan ilmoituksissa esiintyvät miehillä esimerkiksi *akateeminen* (3), *johtaja* (2) ja *opiskelijapoika* (2) ja naisilla *virkanainen* (4).

älykkyys ja sivistys

Omaan älykkyYTEEN tai sivistykseen liittyviä mainintoja on varsin vähän, vain viisi: *sivistynyt* (2), *fiksu* (2) ja *valistunut*. Näistä kolme on HS:n miesten ilmoituksissa ja yksi

¹⁴ Olen luokitellut emännän ja isännän ammateiksi, vaikka niitä voidaan käyttää myös muuten (*juhlien emäntä*, *illan isäntä*).

sekä MT:n miehillä että MT:n naisilla. Tämän kategorian lekseemit ovat harvinaisia, mutta on mielenkiintoista huomata, että tulokseni on samanlainen kuin Muikku-Wernerillä, jonka aineistona oli vuoden 1971 HS:n ilmoituksia: naiset eivät juuri käytä itsestään näitä lekseemejä, mutta toisen kuvauksesta niitä löytyy (Muikku-Werner 2003: 346, tässä työssä s. 39). Sivistys ja älykkyys nähdään siis enemmän miesten kuin naisten ominaisuudeksi.

vapaus

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	12	10	22
MT	8	29	37
yhteensä	20	39	59

Taulukko 2. Vapaus itsen kuvauksessa 1970

Vapauden mainitseminen on yleisintä MT:n miehillä (ks. taulukko 2). Miehet kertovat vapaudestaan kahdella tavalla: *vapaa NP* tai *poikamies*. Naiset käyttävät *neitiä*, *vanhaa-piikaa* tai *poikamiestyttöä*. Harvinaisinta vapauden esille ottaminen on MT:n naisilla, vain 8 mainitsee sen. HS:ssa naisten ja miesten frekvenssit ovat lähes yhtä suuret. Eron HS:n ja MT:n miesilmoittajien välille aiheuttanee se, että HS:n miehissä on enemmän ei-vapaita eivätkä he halua kertoa sitä, tai sitten he olettavat, että kaikki ilmoittajat ovat vapaita ja näin ollen sitä ei tarvitse erikseen mainita.

lapset

Lasten tai lapsettomuuden mainitseminen ilmoituksessa on melko harvinaista. 1970-luvun 260 ilmoituksesta vain kahdeksassa mainitaan jotakin lapseen liittyvää. Alla oleva esimerkki 7 on yksi näistä:

(7) Olen 48-v., etsin todellista ystävyttä - sinä elämän kauniita arvoja kunnioittava, vap. hyväluont. mies, ikä 50–60-v., joka pidät lapsista (omistan yhden) ja voisit olla hyvään ohjaava osapuoli, otatko yhteyden minuun - vaikkapa maatilana omaava, pidän eläimistä ja hoidosta. (Seikk. älkööt vaivautuko.) Odotan vast. 2:den viikon aikana Haminan pt. nim. "Luottamuksen arvo". (MT 21.3.1970, nainen.)

ero

1970-luvulla avioerot olivat selvästi yleisempiä kuin aiemmilla vuosikymmenillä. Yksinäisyys tähän on se, että yksineläminen mahdollistui Suomen talouden kohentuessa. Onnet-

tomaan liittoon ei siis ollut pakko jäädä taloudellisen turvan vuoksi. Maaseudulla avioeroja oli vähemmän, sillä avioliitto liittyi kiinteästi elinkeinon eli tilan pystyssä pitämiseen. (Blomstedt et al. 1987: 392.)

Selvästi yleisimmin erostaan kertovat HS:n naiset (18 esiintymää). Muilla ilmoittajaryhmillä frekvenssi vaihtelee neljästä viiteen. Eronneisuudesta kerrotaan seuraavilla leksemeillä *ex-rouva* (15), *avioliitossa pettynyt* (7), *eronnut* (6), *syystä eronnut*, *x-mies* ja *erossa asuva*. HS:n ja MT:n frekvenssien erot (HS:ssa 22, MT:ssa 9 mainintaa erosta) kertovat siitä, että avioerot olivat yleisempiä kaupunkilaisten kuin maaseudun asukkaiden keskuudessa.

leskeys

Vuonna 1970 sotien päättymisestä oli vasta parikymmentä vuotta. Sotien vaikutus näkyy ilmoituksissa, sillä ilmoittajien joukossa on leskiä ja invalideja. Naisten leskeys oli 1970-luvulla yleistä, sillä toisen maailmansodanvuoksi kaatui noin 90 000 suomalaista ja haavoittui noin 190 000. Haavoittuneista noin 50 000 jäi invalidiksi (Blomstedt et al. 1987: 414). Kaatuneet, haavoittuneet ja invalidit olivat pääosin miehiä. Ne MT:n naisilmoittajat, jotka kertovat olevansa leskiä, ovat iältään 42–60-vuotiaita. Sotien aikana he olivat parikymppisiä nuoria naisia. Sotien lisäksi on muistettava, että miesten eliniänodote on lyhyempi kuin naisten, näin ollen yleensäkin on olemassa enemmän leskeksi jääneitä naisia kuin miehiä.

Leskeys mainitaan useammin MT:n ilmoituksissa kuin HS:n ilmoituksissa (HS 14, MT 26 mainintaa). Eniten leskiä on MT:n naisissa, 16 kappaletta. Kun leskien määrä oli suuri, niin tuttavapiirissä oli mahdollisesti useita leskiä. Näin ollen oli mahdollista hakea seuraa kahdelle ihmiselle yhdellä ilmoituksella. Esimerkeissä 8 ja 9 seuraa haetaan yhdessä ystävän kanssa:

(8) 2 omavaraista LESKIROUVAA 50 ja 60 v. hal. raittiin miesystävän. Vast. Rajamäki pt. Nim. ”Kunnolliset”. (MT 3.3.1970, nainen.)

(9) IKÄNEIDOT JA LESKET! Maantien mutkassa maanvilj. talo ja yksinäinen ikäpoika ja naapurina leski. kirjeen jos meille kirjoitat niin täältä meidät keksit. Os. Vampula Koukun laatikko. Nim. "Pitkä" ja "Pätkä". (MT 22.1.1970, mies.)

kansallisuus ja kotiseutu

Omasta asuinpaikastaan tai kansallisuudestaan kertoo yhteensä 29 ilmoittajaa. Eniten tämän kategorian ilmaisuja on MT:n naisilmoittajilla. Heillä niitä on 15 kappaletta, kun muilla ilmoittajaryhmillä on 2–9. MT:n naisilla asuinpaikka tulee usein esiin itsen nimeämisessä: *maalaistalon tyttö, maaseudun tyttö, maaseudun rouva ja maalaiskodin nainen*. Naiset nimeävät itsensä miehiä useammin tällaisella genetiivirakenteella, joka osoittaa heidän suhteensa paikkaan tai henkilöön. MT:n naiset korostavat saman lehden miehiä enemmän sitä, että he asuvat maaseudulla. Toisaalta MT:n miesten asuinpaikan voi päätellä heidän ammatistaan, joka usein liittyy maaseudulle. HS:ssa tämän kategorian esiintymät kertovat lehden ympäri Suomea asuvasta lukijakunnasta: *maalainen, pikkukaupunkilainen, ei-helsinkiläinen, maalta, pohjoissuomalainen, Porvoossa asuva, Savosta tullut, lähellä Helsinkiä asuva ja Itä-Afrikasta*.

varallisuus

Ilmoituksissa varallisuuteen liittyy sekä objektiivisia ja subjektiivisia kuvauksia. Objektiiviset kertovat omistuksesta, joka ei ole tulkinnanvaraista: *osakekodin omistava, eläketuki- ja talletustili, kodin omaava ja oman kodin omistava*. Miesten objektiivinen varallisuus on ilmoitusten valossa selvästi yleisempää kuin naisten. Kun varallisuudesta kerrotaan subjektiivisella tavalla, ei ilmaisusta käy tarkkaan ilmi, millainen taloudellinen tilanne tai omistuksen kohde todella on: *hyvä toimeentulo, erittäin varakas, vakavarainen*.

Miehet kertovat varallisuudestaan ja omistuksestaan jonkin verran naisia useammin (ks. taulukko 3). Eniten tämän kategorian ilmaisuja, 29 kappaletta, on MT:n miehillä, jotka kertovat maaseudulle liittyvistä omistuksistaan. Miehet kertovat omistavansa tai omaavansa esimerkiksi seuraavia asioita: *koti (2), auto, kaupunkiosakkeen omistava, kesämökki Itä-Suomessa, maatalon omistava, maatalouskoneet ja 8 lypsävää, oman kodin omistava, omistan omakotitalon, pienviljelystilan omistava, pikkutilan omistava, suvulla sukukirja ja –viiri ja tilan omistava*.

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	15	20	35
MT	10	29	39
yhteensä	25	49	74

Taulukko 3. Varallisuus itsen kuvauksessa 1970

Subjektiiivisiä kuvauksia omasta varallisuudestaan miehet kertovat muun muassa seuraavilla lekseemeillä ja rakenteilla: *varakas* (5), *pikkuvarakas* (2), *erittäin varakas*, *vähän varakas*, *hyvä asunto*, *hyvä koti*, *hyvä toimeentulo*, *hyvän toimen omaava*, *omavarainen*, *toimeentuleva*, *turvattu toimeentulo*, *vakavarainen*, *varallisuutta om.* sekä *vaataan varallisuudesta kuin miehekkyydestäkin omasta puolestani*. Monissa näistä on mukana joku subjektiiivista kokemusta välittävä asenneadjektiivi, kuten *hyvä*, *erittäin* tai *vähän*. Yksi ilmoittaja osoittaa vaatimattomuuttaan moderoimalla adjektiivia *-hko-*johtimella (*suurehko maatila*). Se tekee kantasanan adjektiivista heikomman kuin mitä se olisi ilman johdinta (Hakulinen et al. 2004: 288).

Naiset kertovat myös negatiivisia seikkoja varallisuudestaan, sillä kolme naista käyttää itsestään lekseemiä *köyhä*. Esimerkeistä 10–12 selviää, että köyhäksi itsensä nimeävät naiset haluavat miehen, jolla on parempi taloudellinen tilanne:

(10) Köyhä mutta kunnollinen leskirouva haluaa yst. kunn. ja raitt. toimen omaavista miehistä. Vastaukset Hels. San. Brahenk. kontt. nimim. ”Oinas 46/166 I 117”. (HS 8.1.1970, nainen.)

(11) Köyhä mutta rakkautta kaipaava nuorehko ex-rouva hal. varakkaan vap. herran seuraa. Vast. Tampereen pääpt. nim. ”Ei seikkailua/2839.” (HS 12.1.1970, nainen.)

(12) 55-v. pirteä, iloinen köyhä MUORI haluaa kirjeenvaihtoon rikkaan faarin kanssa, ikä 60-100. Vast. 1 viik. aj. Kajaanin pt. nim. ”Iltojeni iloksi”. (MT 24.2.1970, nainen.)

Köyhyyteen liitetään kahdessa ilmoituksessa lauseita rinnastava *mutta*-konjunktio: *köyhä mutta kunnollinen*, *köyhä mutta rakkautta kaipaava*. *mutta* ei yhdistä näitä NP-lausekkeita neutraalilla tavalla, vaan se korostaa lausekkeiden eroja luomalla konsessiivisuutta. Konsessiivinen suhden tarkoittaa oletuksenvastaista suhdetta kahden lausekkeen välillä, tällainen suhde on mahdollista luoda *mutta*-konjunktioilla. Ison suomen kie-
liopin mukaan ”kahden lauseen esittämien asiaintilojen välinen suhde on konsessiivinen, kun asiaintilojen sanotaan pätevän mutta samalla implikoidaan niiden yhteensopimattomuutta kyseisessä kontekstissa: siitä, että toinen asiaintila pätee, olisi odotuksenmukainen seuraus toisen negaatio” (Hakulinen et al. 2004: 1085, ks. myös 1005). *mutan* käyttö edellä esitellyissä lauseissa on semanttisesti mielenkiintoista, sillä se paljastaa,

että kirjoittajan mielestä ei ole aivan tavallista olla sekä *köyhä* että *kunnollinen* tai *köyhä* ja *rakkautta kaipaava*. mutta siis paljastaa kirjoittajan asenteita ja kulttuurin stereotyyppisiä köyhästä ihmisestä.

Positiivisia seikkoja varallisuudestaan naiset kertovat esimerkiksi leksemeillä *omavarainen* (5), *vakavarainen*, *varakas*, *toimeentulo* ja *pikkuvarakas*.

ulkoinen olemus

Suomalaisen miehen ihanneulkonäkö koki muutoksen pula-aikojen jälkeen. Tukevavartalainen ja tummaan pukuun pukeutunut mies ei enää ollut naisten ihanne, vaan miehen tuli olla värikkäästi pukeutuva, hyväntuoksuinen ja hoikka keikari. (Blomstedet et al. 1988: 159.) Tämä ihanne ei kuitenkaan näy vuoden 1970 kontakti-ilmoituksissa itsen kuvauksessa.

Ulkoisesta olemuksestaan kertovat naiset ja miehet lähes yhtä yleisesti. Naisilla on 58 ja miehillä 63 esiintymää. Lehtien välillä on jonkin verran eroa: Helsingin Sanomien ilmoittajat kertovat ulkonäöstään useammin kuin Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajat.

Kaikkein yleisin ulkonäöstä kerrottava asia on pituus. HS:n ilmoittajista sen kertoo yhteensä 32 (130 ilmoittajasta), MT:n ilmoittajista 30. Fyysisestä olemuksesta kerrotaan lähes poikkeuksetta positiivisia piirteitä: *hyvin pukeutuva*, *söpö*, *tyylikäs*, *hauskan näköinen* ja *komea*. Ilmoituskontekstissa neutraaleiksi luokiteltavia ovat hiusten väristä kertovat ilmaisut sekä esimerkiksi *sopusuhtaisen ulkomuodon omaava*, *tavallisen näköinen ja kokoinen*, *kohtalaisen hyvän ulkomuodon omaava* ja *kohtalaisen näköinen*. Vain yksi koko kuvailee itseään selvästi negatiivisesti kertomalla olevansa *ei kaunis*.

taidot ja kiinnostuksen kohteet

Vapaa-ajan vähyys ja vapaa-ajanvieton erilaisuus nykypäivään verrattuna näkyy 1970-luvun ilmoituksissa selvästi. 1970-luvulla ei ollut sen kaltaisia harrastusmahdollisuuksia kuin nykypäivänä, etenkin maaseudulla. Ilmoituksissa harrasteita onkin lähinnä HS:n naisilla. He ovat harrastustensa perusteella liikunnallisia: *innokas penkki- ja kuntourh.*, *pitää ulkoilusta*, *tanssitaito*, *tanssitaitoinen*, *harrastuksina happihölkä* ja *kaikenlainen muu liikunta* ja *ulkoilua harrastava*. Esimerkit 13–15 kertovat siitä, että vuonna 1970 jo

harrastusten olemassaolo oli mainittavan arvoinen asia, itse harrastusta ei ollut välttämättömyyksiä nimetä:

(13) Vapaa sopus. nainen teillä on mahdoll., tilaisuus on luotava. Kunnoll. ja luotett., tiilavasti omass. asuva, etup. hyviä harrast. om. poikam. 182/34 haluaa tutust. tosim. Vast. HS pääk. nim. "Sattuma/1096". (HS 4.1.1970, mies.)

(14) Sinä vapaa, luotettava 35-45 v. Herra, joka lisäksi olet varakas ja sivistynyt, miel. Leijona tai Jousimies. Sinuun haluaa kontaktia vapaa, harrastuksia omaava sympaattinen nainen. Vast. Hels. San. Tampereen kontt. nim. "Tytti Toivonen". (HS 11.1.1970, nainen.)

(15) Innokas penkki- ja kuntosuor. (söpö nainen) toivoo yhteyttä eril. harrast. omaavista miehistä. Vast. HS Hämeent. 14 k. nim. "Oleno - A372" (HS 14.1.1970, nainen.)

MT:n naisten kiinnostus on suuntautunut maalaiselämään ja eläimiin: *koti- ja karjataloudesta pitävä (2), maalaiselämästä kiinnostunut, pidän eläimistä ja hoidosta, maalla viihtyvä, maanläheinen sekä viihdyn maaseudun rauhassa*. MT:n naiset korostavat myös taitavuuttaan kodin askareissa: *naisellinen vaalija (2), kaikkiin töihin tottunut, taitava ja kodin vaalija*. Miesten taidot ja kiinnostuksen kohteet liittyvät molemmissa lehdissä ensisijaisesti autoihin ja liikuntaan.

aktiivisuus ja iloisuus

Aktiivisuus, iloisuus ja reippaus ovat ilmoituksissa lähinnä naisiin liitettäviä ominaisuuksia. Naisista 17 ja miehistä 7 käyttää itsestään tähän luokkaan kuuluvia ilmaisuja. Naisten ilmoituksissa itsen *reippaus* mainitaan yhdeksästi ja *pirteys* viidesti. Miehillä vastaavat luvut ovat neljä ja kolme. Tämän luokan adjektiivit ovat käytössä MT:n naisilla muita ilmoittajaryhmiä useammin. Syynä lienee MT:n pääosin maaseudulla asuva lukijakunta: naisilmoittajat haluavat luoda itsestään toimeliaan mielikuvan, jotta heidät otettaisiin paremmin vastaan maaseudulla, maaseudun elämään kun yhdistetään ajatus aktiivisuudesta ja ruumiillisen työn teosta.

rehellisyys ja kunnollisuus

Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajat kertovat omasta kunnollisuudestaan HS:n ilmoittajia useammin. MT:ssa esiintymiä on yhteensä 43, HS:ssa 24. Tämän kategorian ilmaisuista 45 % on MT:n miesten ilmoituksissa. He tuovat muita ilmoittajaryhmiä useam-

min esille sen, että he ovat *rehellisiä* ja *kunnollisia*. MT:n miehillä tämän kategorian adjektiiveja ovat myös esimerkiksi *luotettava* (6), *rehti* (4), *kiltti* ja *hyväluontoinen*.

MT:n miehet käyttävät muita ilmoittajaryhmiä enemmän adjektiiveja *kunnollinen* ja *kunnon*. Heillä se on käytössä kymmenen kertaa, muilla 4-6 kertaa. Kun tarkastelee itsen kuvauksen rinnalla toisen kuvausta (s. 43), voi huomata, että moni 1970-luvun nainen hakee nimenomaan *kunnollista* tai *kunnon* miestä. Miesten itsen kuvaus sopii siis hyvin yhteen naisten toisen kuvauksen kanssa.

elämäntavat

1970-luvun ilmoittajat tuovat esille omat terveet elämäntapansa. Ilmoittajien joukossa on 24 *raitista*, kuusi *tupakoimatonta*, yksi *ilman alkoa toimeen tuleva* ja *sivistyneet elämäntavat omaava* sekä muutamia, jotka muokkaavat tähän kategoriaan kuuluvaa ominaisuutta asenneadjektiivilla: *ehdottoman raitis*, *melkein raitis* ja *täysin raitis*. Useimmiten sana *raitis* esiintyy MT:n miesten ilmoituksissa (14 kertaa). Esimerkeistä 16 ja 17 käy ilmi, että kaikki eivät kuitenkaan ole näin puhtoisia:

(16) Kiristyneen pakkasen vuoksi annetaan nuori mies tilapäisesti asumaan ”hyvään kotiin”, ei kireälle vuokraemännälle. Syö, juo, tupakoi ja tulee toimeen jo itse. Ainoastaan ystävälliset vastaukset: ”Matti Oksanen 30 v.” Hesän Mannerh.tie 55 konttori. (HS 4.1.1970, mies.)

(17) Eikö tos. löydy Helsing. 55–60 v. tasapain., tal. hyv. toim. tul. melkein rait., hyv. puk. vap. HERRAA kavalj. samanla. FEMINIINILLE? HS pääk. nim. "Ettekö hal. vastata täll. ilm?" (HS 11.1.1970, nainen.)

Elämäntapoihin liittyviä ilmaisuja on eniten MT:n miesilmoittajilla ja vähiten saman lehden naisilla. Maaseudun naisten raittiutta saattoi moni pitää 1970-luvulla niin itseltään selvänä, että sitä ei tarvinnut mainita ilmoituksessa. Miesten kohdalla tilanne oli toisenlainen: heidän tuli korostaa raittiuttaan. HS:n kaupunkilaislukijoiden kesken tilanne on erilainen. Kaupungissa miehen ja naisen roolit eivät olleet niin selvät, vaan naisetkin saattoivat käydä ravintoloissa ja käyttää alkoholia. Niinpä eroa miesten ja naisten ilmoituksissa ei HS:ssa näiltä osin ole. Saamani tulokset ovat samansuuntaisia kuin Pirkko Muikku-Wernerillä (Muikku-Werner 2003: 346).

elämäkatsomus

Vuonna 1971 92 % suomalaisista kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon (Virrankoski 2001: 1041). Kyse oli monen kohdalla kuitenkin tavasta, ei kiihkeästä elämäkatsomuk-

sesta. Kontakti-ilmoituksissa elämänkatsomuksestaan kertovat lähinnä Maaseudun Tulevaisuuden naisilmoittajat, heillä on yhdeksän tähän liittyvää mainintaa. Se, että uskonnolliset arvot korostuvat tässä ilmoittajaryhmässä, ei ole yllätys. Maaseudun asukkaat, joita Maaseudun Tulevaisuuden lukijat suurelta osin ovat, ovat tutkimusten mukaan uskonnollisempia ja konservatiivisempia kuin kaupungeissa asuva väestö (esim. Kontula 1993: 56).

MT:n naiset käyttävät esimerkiksi seuraavia rakenteita: *kristillisen elämänkatsomuksen omaava, puhdasmielinen, uskova, uskovainen, vanhoillislestadiolainen ja valloisan elämänkatsomuksen omaava*. MT:n miehillä on kolme mainintaa omasta elämänkatsomuksesta: kahdesti *uskovainen* ja kertaalleen *uskova*. Tilanne eroaa selvästi Helsingin Sanomien ilmoituksista, sillä HS:n ilmoituksissa ei ole ainuttakaan itsen tai toisen uskonnollisuuteen liittyvää mainintaa.

muut ominaisuudet

Edellä esiteltyjen ominaisuuksien lisäksi ilmoituksissa on joitakin toimintatapoja (*eteenpäin yrittävä*) ja subjektiivisesti arvottavia asenneadjektiiveja (*miellyttävä* ja *sympaattinen*). Näiden lisäksi on henkisiä ominaisuuksia, jotka eivät sovi muihin luokkiin. Tällaisia ovat *sisäistä kauneutta arvostava, onneton, ujo, hiljainen, pettynyt, sopuisaa kotia kaipaava* ja *ent. ympyrän kehää kiertämään kyllästynyt*. Ilmoittajan yksinäisyys käy ilmi monesta ilmoituksesta. Lekseemi *yksinäinen* esiintyy jopa 24 kertaa. Miehet käyttävät sitä naisia useammin: naisilla on 8 esiintymää, miehillä 16. Yksinoloon liittyviä ovat lisäksi *yksin, erakko, yksinäisyyteen kyllästynyt* ja *yksinäiseen elämään kyllästynyt*. Nimensä kertoo 17 ilmoittajaa. Näissä ilmoituksissa on lehden konttorin osoitteen sijaan kerrottu ilmoittajan koti- tai muu osoite, jonka vuoksi nimen esille laittaminen on perusteltua.

3.2. Toisen kuvaus

ikä

1970-luvun ilmoituksissa toisen iän mainitseminen on todella yleistä. 53 % ilmoituksista löytyy toisen ikään liittyvä maininta. Yleisintä toisen iän, yleensä ikäluokan, maininta on MT:n miesilmoittajilla (40 esiintymää). Harvinaisinta se on HS:n miehillä (26 esiintymää).

ammatti ja koulutus

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	8	5	13
MT	27	16	43
yhteensä	35	21	56

Taulukko 4. Ammatti ja koulutus toisen kuvauksessa 1970

Toisen ammatista tai koulutuksesta kertovia ilmauksia käyttävät useimmiten MT:n naisilmoittajat, vähiten HS:n miesilmoittajat (ks. taulukko 4). MT:n naiset haluavat lähes poikkeuksetta, että toisella on maaseudulle liittyvä ammatti: *maanviljelijä, mv.-isäntä, maatalousmies*. Usein tällaisen ammatin kautta määrittyy myös toisen asuinpaikka ja elämäntapa. MT:n miehilläkin on paljon toiveita toisen ammattiin ja koulutukseen liittyen, kolminkertainen määrä HS:n miehiin nähden. MT:n miehet kelpuuttavat sekä *virkaneidin* että maaseudulla työtään tekevän *karjakon, emännän tai maanviljelijän*. HS:n miesten esittämiä ammattitoiveita ovat esimerkiksi *ammatin omaava, perhevirkatyttö, sairaanhoitaja tai vast. alan virkanainen, taiteilijatar (ammattilainen, amatööri tai aloittelija)* sekä *akateeminen*. HS:n naiset toivovat toisen olevan *virka-* tai *ammattimies*.

älykkyys ja sivistys

Toisen älykkyyteen liittyviä mainintoja on yhteensä 22. Niistä enemmistö on HS:n naisilmoittajilla, 13 kappaletta. He hakevat *sivistynyttä* miestä (9 mainintaa 13:sta). Tämän ominaisuuden kohdalla miehet vastaavat naisten pyyntöihin, sillä itsen kuvauksessa omaan älykkyyteen liittyviä mainintoja on eniten juuri HS:n miesilmoittajilla, tosin vain kolme. HS:n miehillä on viisi tämän kategorian esiintymää, niitä ovat esimerkiksi *fiksu* (2), *sisäisesti fiksu* ja *älykäs*. HS:ssa tämän kategorian ilmaisuja on 18, MT:ssa neljä. Lehtien välinen ero liittyy siihen, että maaseudulla kädentaidot ja fyysinen kestävyys on nähty kirjasivistystä tärkeämmäksi.

vapaus

Toive toisen vapaudesta tuodaan esiin joko nimeämisellä (*poikamies, neiti, vanhapiika*) tai adjektiivilla *vapaa*. Toisen vapaus mainitaan 99 kertaa. Se esiintyy useammin MT:n ilmoituksessa kuin HS:n ilmoituksessa: MT:ssa 48 kertaa ja HS:ssa 41 kertaa. Tätä eroa

selittää esimerkiksi se, että HS:n miesilmoittajista kuusi hakee päiväkahvi- tai seikkailuseuraa, kun taas MT:ssa ei tällaisia ilmoituksia ole. Päiväkahviseuraa etsivälle ei liene niin tarkkaa, onko toinen vapaa vai ei. Sukupuolten välillä frekvenssieroja ei ole.

lapset, ero ja leskeys

Toisen lapsia ei mainita ilmoituksissa sen useammin kuin omiakaan, esiintymiä on viisi. Myös toisen avioero mainitaan ilmoituksissa vain harvoin, kahdeksan kertaa. Miehet ottavat toisen eron esille naisia useammin: miehillä on seitsemän esiintymää, naisilla yksi. Lapsilla tai erolla ei joko ole merkitystä tai niitä ei haluta ottaa esille ensikontaktissa. Itsen kuvauksessa eroa kuitenkin pidetään melko tärkeänä, siellä mainintoja on 31.

Toisen leskeyden mainitseminen on harvinaisempaa kuin oman leskeyden ilmoittaminen. Itsen kuvauksessa 40 esiintymää, toisen kuvauksessa 34. Leskeyden mahdollisuus on melko useasti esillä ilmoituksissa. Useimmiten toisen leskeys mainitaan Maaseudun Tulevaisuuden miesten ilmoituksissa (18 esiintymää), muilla ryhmillä on neljästä kahdeksaan esiintymää.

kansallisuus ja kotiseutu

Yleisintä toisen kotiseutuun liittyvän toiveen osoittaminen on MT:n miesilmoittajilla (12 esiintymää), harvinaisinta HS:n naisilmoittajilla (4 esiintymää). MT:n miesten toiseen kohdistuvat asuinpaikkatoiveet liittyvät useimmiten maaseudulla asumiseen. Saman lehden naiset toivovat toisen olevan *Hämeestä, Satakunnasta, lähiseudulta tai maaseudulta*. HS:n naiset puolestaan hakevat miestä, joka on *Etelä-Suomesta, Helsingistä, läheltä ja kaukaa sekä Helsingistä ja ympäristökunnista*. HS:n miehet etsivät naista, joka on *Jyväskylästä, kaupungista tai maalta tai maalainen*. Kiinnostus muita maita ja kieliä kohtaan näkyy esimerkissä 18, jossa HS:n ilmoittaja hakee ulkomailla asuvaa suomalaista:

(18) Olen täysin raitis 35/180 p.mies, sopusuhtaisen ulkomuodon omaava! Haluaisin kirjeenv. kunn. Canadian suomalaisen naisen kanssa - ikä n. 20–35 v. Toivoisin näin löytäväni eräänlaisen mahdollisuuden Englannin kielen oppimiseen, - miksei muuhunkin! Vast. os. Tauno Piispa, Attu, Pargas Finland. (HS 3.1.1970, mies.)

varallisuus

Naisilmoittajien osuus toisen varallisuutta koskevista maininnoista on 77 %. Naiset siis mainitsevat toisen varallisuuden selvästi miehiä useammin. Itseä että toista koskevien varallisuusmainintojen perusteella voidaan sanoa, että 1970-luvun ilmoittajat näkevät miehen perheen elättäjänä ja toimeentulon turvaajana.

Lehtien naisilla on yhtä monta varallisuuteen liittyvää mainintaa, 22 kummallakin ryhmällä. HS:ssa naiset toivovat toiselta eniten varakkuutta, lekseemi *varakas* esiintyy yhdeksän kertaa. Sen jälkeen tulevat esimerkiksi *oman kodin omistava* (3), *vakava-rainen* (3), *auton omistava* sekä *hyvä toimeentulo*. MT:ssa maaseudun elämään liittyviä ovat *keskikokoisen maatilan omistaja*, *vaikkapa maatilan omaava*, *suuren maatilan omistava* ja *maalaistalon isäntä*. Muuhun varallisuuteen liittyvät esimerkiksi *varallisuutta omaava/omistava* (3), *kodin omistava*, *oman kodin omistava*, *on oma koti*, *avara pirtti*, *hyvän toimeentulon omaava*, *hyvän toimen omaava*, *turvatus toimeentulon omaava*, *vähän varallisuutta omistava* ja *rikas*.

Miesten toista koskevat varallisuuden kuvaukset koskevat maatilan tai asunnon omistusta ja varakkuutta. HS:n miehillä on neljä mainintaa varallisuudesta, MT:n miehillä yhdeksän. Kolmessa MT:n miesten ilmoituksessa miehen perinteinen rooli perheen elättäjänä korostuu tavallista enemmän, sillä toinen saa olla *köyhä* (2) eikä *köyhyys sen enempiä kuin rikkauskaan ei ole esteenä niinkään kuin ahdasmielisyys ja porvarillinen rajoittuneisuus*. Muissa 1970-luvun ilmoittajaryhmissä toiseen liittyvät varakkuuden maininnat koskevat poikkeuksetta varallisuuden olemassaoloa, eivät sen puutetta.

ulkoinen olemus

Toisen ulkoiseen olemukseen puututaan selvästi harvemmin kuin omaan: toiseen liittyviä kuvauksia on 26, kun itsestä niitä oli 121. Näistä 26:sta 16 on HS:ssa ja 10 MT:ssa. Lukumäärissä ei ole eroja sukupuolten välillä. Naiset toivovat toisen olevan *pitkä* (4), *nuorekas* (2), *kohtalaisen näköinen*, *kohtalaisen ulkomuodon omaava*, *hyvin pukeutuva* ja *miehekäs*. Miehen pituus on naisille varsin tärkeää, sillä neljän *pitkän* lisäksi kolme naista kertoo toivotun pituuden senteissä. Miehet puolestaan toivovat toisen olevan *yli 80 kg*, *pulsa*, *mielellään kurvikas*, *edustavan ulkomuodon omaava*, *nättivartinen*, *sopusuhtainen*, *herkän naisellinen*, *hauskan näköinen*, *kivannäköinen*, *naisellinen* ja *siisti*.

taidot ja kiinnostuksen kohteet

1970-luvun ilmoituksissa toisen harrastukset ja mielenkiinnon kohteet ovat esillä 42 kertaa. Harrastukset liittyvät useimmiten liikuntaan, maaseudun elämään ja autoiluun. MT:n naisilla on 12 tähän luokkaan kuuluvaa mainintaa ja seitsemän niistä liittyy autoiluun: *autoileva (3), ajotaitoinen, autoilusta ja retkeilystä kiinnostunut, etuistuin on vielä vapaana ja mielellään autoileva*. Auton ja autoilun mainitseminen viestii siitä, että ilmoittajaa kiehtoo vauhti ja uudenlainen vapaus, kun liikkeelle pystyy lähtemään bussitai junavuoroista välittämättä. Muut MT:n naisten toiseen kohdistamat taito- ja kiinnostustoiveet ovat melko kodinläheisiä: *hiihdosta ym. urheilusta pitävä, koti- ja karjataloudesta pitävä, maataloudesta pitävä, mielellään musikaalinen, pidät lapsista*.

MT:n miesten ilmoituksissa esiintyvät harrastukset ja kiinnostuksen kohteet on jaettavissa kahteen luokkaan, maaseutuun liittyviin ja muihin. MT:n miehillä on tähän kategoriaan kuuluvia ilmaisuja 12 kappaletta, joista vain kolme liittyy muuhun kuin maaseudun elämään: *autoilusta ja retkeilystä pitävä, haluaisit käydä autokoulua ajaaksesi punaista urheiluautoa ja tanssitaidoton*. Maalle liittyviä on yhdeksän: *eläinystävällinen, karjanhoitoon pystyvä, kiinnostunut maat. ja karjat., maa- ja karjatal. ja emänn. pitävä, maalla viihtyvä, maaseudulle sopeutuva, maaseudun rauhasta pitävä, maataloudesta kiinnostunut ja olet kiinnostunut maatalon emännän tehtävistä*. MT:n miesilmoittajat hakevat siis naista, jolla riittäisi kiinnostusta maatalon toimia kohtaan.

HS:n naiset luettelevat kuusi toiselle sopivaa harrastetta, miehet 12. Naiset haluavat miehen, joka esimerkiksi *ei täysin karta kulttuurillisia harrasteita, on erilaisia harrastuksia omaava, hyvä tanssipartneri ja viihtyy luonnossa (mm. mökillä)*. Miehillä taas kelpaisi nainen, joka *ei ole aina ravintolan tanssilattialla ja haluaa silloin tällöin hieman huvitella esim. teatterin tms. merkeissä*.

aktiivisuus ja iloisuus

Toisen aktiivisuuden ja iloisuuden kuvailussa ei ole merkittäviä eroja ilmoittajaryhmien kesken. Esiintymiä on yhteensä 23 ja ilmoittajaryhmillä niitä on 4-8. Miehet ja naiset käyttävät samoja adjektiiveja: *pirteä, reipas, iloinen, huumorintajuinen ja vitsikäs*. Itsen kuvaksessa MT:n naiset korostivat omaa reippauttaan ja pirteyttään, mutta MT:n miehet eivät omissa ilmoituksissaan vaadi toiselta näitä ominaisuuksia muita ilmoittajaryhmiä useammin. Kysyntä ja tarjonta eivät siis vastaa toisiaan.

rehellisyys ja kunnollisuus

Taulukko 5 osoittaa, että naisilmoittajat vaativat toiselta tämän kategorian ominaisuuksia selvästi useammin kuin miehet. Naisilla on 63 ja miehillä 25 esiintymää.

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	32	10	42
MT	31	15	46
yhteensä	63	25	88

Taulukko 5. Rehellisyys ja kunnollisuus toisen kuvauksessa 1970

Kategorian yleisin lekseemi on *kunnon* tai *kunnollinen*, joka esiintyy yhteensä 54 kertaa. *Kunnon* tai *kunnollinen*-sanojen lisäksi tähän luokkaan kuuluvia ovat *luotettava* (7), *reilu* (7), *rehellinen* (6), *rehti* (6), *käytöstapoja* (2) sekä kertaalleen esiintyvät *luottamus 100 %*, *hienovarainen*, *miellyttäväkäytöksinen*, *100 % vaitiolo*, *hyväluonteinen* ja *vakaa*. Naiset ja miehet käyttävät samoja lekseemejä, myöskään lehtien välillä ei ole merkittäviä eroja lekseemien käytössä.

Taulukossa 6 on esitelty lekseemien *kunnon* ja *kunnollinen* esiintymät eri ilmoittajaryhmissä.

<i>kunnollinen/kunnon</i> naiset	miehet	yhteensä
HS	5	22
MT	9	32
yhteensä	14	54

Taulukko 6. Lekseemit *kunnon* ja *kunnollinen* toisen kuvauksessa ilmoittajaryhmittäin 1970

kunnon/kunnollinen -sanojen esiintymistä 74 % on naisten ilmoituksissa. Näiden adjektiivien esiintymiä ei voi erottaa toisistaan, sillä ilmoituksissa käytetään usein lyhennettä *kunn.*, joka voi tarkoittaa joko *kunnollista* tai *kunnon*. Merkitykseltään sanat ovat toisiinsa lähellä, joten erottelun mahdottomuus ei haittaa¹⁵. Molemmissa kyse on yleisestä hyvydestä ja rehtyydestä. HS:n miehistä *kunnon* tai *kunnollista* hakee viisi ilmoittajaa,

¹⁵ Nykysuomen sanakirjan mukaan *kunnollinen* on 'omin. kunnon, kelpo, kelvollinen, säädyllinen, pätevä, asiallinen, asianmukainen, hyvä, moitteeton'. *Kunnon* taas on 'kunniallinen, kunnollinen, kelpo, hyvä' (NS).

MT:n miehistä yhdeksän. Nämä lekseemit eivät siis ole kollokaatioiltaan vain miehiin liitettäviä, vaan 1970-luvulla niitä on käytetty naisistakin.

elämäntavat

Elämäntapoihin liittyviä ominaisuuksia luetellaan naisten ilmoituksissa selvästi useammin kuin miesten ilmoituksissa. Naisten ilmoituksissa näitä on 33, miehillä vain viisi. Naisilla on siis selvästi miehiä useammin elämäntapoihin liittyviä toiveita. MT:n naisilla niitä on vielä useammin kuin HS:n naisilla, sillä MT:ssa on 23 ja HS:ssa 10 toivetta. Elämäntavoista kiinnitetään yleisimmin huomiota raittiuteen. Toive raittiista miehestä yhdistää HS:n ja MT:n naisilmoittajia, vaikkakin MT:n lukijoilla tämä toive on vielä yleisempi. MT:n naiset mainitsevat toisen raittiuden 22 kertaa, HS:n naiset kahdeksan kertaa. Miehistä raittiuden huomioi kaksi ilmoittajaa.

Ilmoituksissa raittius ja kunnollisuus kulkevat käsi kädessä: 10 niistä MT:n naisilmoittajasta, jotka haluavat itselleen raittiin miehen, käyttää toisesta myös adjektiivia *kunnollinen/kunnon*. Kunnollisuus konnotoi kohtuullista alkoholin käyttöä ja muutenkin terveitä elämäntapoja. Muita elämäntapoihin liittyviä mainintoja ovat *tupakoimaton* (4), *normaalit elämäntavat omaava* ja *kapakat eivät ole pääasia*.

elämänkatsomus

Tässä kategoriassa maaseudun asukkaiden kristillinen moraalinen ja traditionaalinen elämänarvot tulevat esiin. MT:n ilmoittajat puuttuvat toisen elämänkatsomukseen selvästi HS:n ilmoittajia useammin: MT:ssa on 20 ja HS:ssa 2 esiintymää. MT:ssa miehillä on enemmän toisen elämänkatsomukseen liittyviä toiveita kuin naisilla (miehillä 12, naisilla 8). MT:n ilmoittajat toivovat toisen olevan esimerkiksi *uskovainen* (3), *vakavamielinen* (3), *hieman vak. elämänkatsomuksen omaava*, *vanh. s. laes. uskov.*, *uskova*, *puhdasmielinen*, *vakaa* ja *vapaan maailmankatsomuksen omistava* ja hänellä tulisi olla *valloisa elämänkatsomus*. Yksi miesilmoittajista kirjoittaa aatteisiin liittyen, että *köyhyys sen enempiä kuin rikkauskaan ei ole esteenä niinkään kuin ahdasmielisyys ja porvarillinen rajoittuneisuus*.

Toive *elämän kauneimpien arvojen* kunnioittamisesta esiintyy MT:n naisten ilmoituksissa neljästi ja kerran saman lehden miehellä: *elämän kauneimpia arvoja kunnioittava* (2), *elämän arvoja kunnioittava*, *elämän kauniita arvoja kunnioittava* ja *pidät*

arvossa elämän kauneimpia arvoja. Näillä elämän kauneimmilla arvoilla tarkoitettiin 1970-luvulla luultavasti perheeseen, uskollisuuteen ja rehellisyyteen liittyviä arvoja.

Helsingin Sanomien elämäkatsomukseen liittyvät maininnat koskevat elämänasenteita, eivät uskontoa: *vakavamielinen* ja ovat *kasvaneet ajattelemaan ja hymyilemäänkin yli luokka-, sivistys-, puolue- ym. rajojen.*

muut ominaisuudet

Toimintatapoja ilmoituksissa ovat esimerkiksi *sopuisa, eteenpäin yrittävä, auttavainen, tasapainoinen* ja *joka ei laske mikä kannattaa.* Subjektiivisesti arvottavia asenneadjektiiveja ovat *ihana, miellyttävä, mukava* ja *sympaattinen.* Näitä käyttävät etupäässä naiset toisesta.

Muiden luokkien ulkopuolelle jääviä ominaisuuksia ovat esimerkiksi luonteen kuvaukseen liittyvät *hyvän luonteen omistava (2), sopeutuvan luonteen omistava* ja *omistat hyvän luonteen sekä hyvänsuopa, sydämellinen 100 %, rauhallista elämää rakastava, hiljainen, tasapainoinen* ja *ujostelematon.* Toisen yksinolo tulee esille muutama kerran: *yksinäinen, ylijäänyt* ja *yksinäisyyteen kyllästynyt.* Läheisyyteen liittyviä ovat *lämmän sydän, hellä, hyvänsuopa, turvallinen olkapää, läheinen, lämminsydäminen* ja *pidät romantiikasta.*

Elliptisiä rakenteita aikaansaavia vertailuadjektiiveja käyttää HS:n ilmoituksissa yhteensä 12 ilmoittajaa, MT:n ilmoituksissa 7. Merkittäviä eroja mies- ja naisilmoittajien välillä ei ole. Käytettyjä rakenteita ovat *samanhenkinen, samanlaisia ominaisuuksia omaava, samoin ajatteleva, samat ehdot täyttävä, vastaava, vertainen, vastaavanlainen* ja *samanlainen.*

3.3. Itsen nimeäminen

Nimeämisellä kielenkäyttäjät tiivistää tarkoitteen yhteen lekseemiin ja liittävät nimettävän tarkoitteen osaksi jotakin kategorian. Kontakti-ilmoituksissa nimeämislekseemin valinta kertoo kirjoittajan näkökulmasta itseensä tai haluttuun toiseen.

Kaikki 1970-luvun ilmoittajat nimeävät itsensä joko substantiivilla itsensä esittelyn lomassa tai nimimerkillä. Pääosa tässä luvussa käsiteltävistä nimeämisistä on peräisin itsen kuvauksesta, ei nimimerkeistä. Käsittelen nimimerkillä tapahtuvista nimeämisistä vain ne, jotka ovat ilmoituksen ainoita itsen nimeämisessä käytettyjä sanoja ja jotka liittyvät selvästi itseensä, eivät toiseen tai toivottuun suhteeseen.

Taulukosta 7 näkyy, kuinka itsestä käytetyt nimeämiset sijoittuvat semanttisiin kenttiin. 1970-luvun ilmoittajat nimeävät itsensä yleisimmin sukupuolensa kautta (*tyttö*, *mies*). Lähes yhtä yleistä on käyttää nimeämisessä sanaa, joka kertoo siviilisäädyn (*neiti*, *poikamies*). Kolmanneksi suosituinta on nimetä itsensä ammatin kautta. Tämä on selvästi yleisintä Maaseudun Tulevaisuuden miesilmoittajille, sillä 52 % ammatin sisältävistä nimeämisistä on MT:n miesten ilmoituksissa. He nimeävät itsensä esimerkiksi *maanviljelijäpoikamieheksi*, *ammattimieheksi*, *maanviljelijäksi* ja *poikamiesisännäksi*¹⁶. Neljä nimeämistä kuuluu luokkaan harrastus tai muu.

itsen nimeäminen	HSn	MTn	HSm	MTm	yhteensä
sukupuoli	32	31	37	20	120
siviilisäätty	33	28	15	38	114
ammatti	9	9	8	28	54
<u>harrastus tai muu</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>4</u>	<u>0</u>	<u>4</u>
yhteensä	74	68	64	86	292

Taulukko 7. Itsen nimeäminen kategorioittain 1970

Alla oleviin taulukoihin 8 ja 9 on koottu yleisimmät itsen nimeämisessä käytetyt leksheet. Tässä ja tulevissa nimeämiseen liittyvissä taulukoissa ovat mukana sellaiset substantiivit, jotka esiintyvät jollakin ilmoittajaryhmällä vähintään kahdesti.

	HS 1970	MT 1970	yhteensä
<i>leskirouva</i>	8	10	18
<i>tyttö</i>	2	13	15
<i>ex-rouva</i>	11	3	14
<i>nainen</i>	7	5	12
<i>rouva</i>	9	3	12
<i>neiti</i>	3	4	7
<i>NP_{gen} tytär</i>	0	6	6
<i>vanhapiika</i>	2	2	4
<i>virkanainen</i>	3	1	4
<i>emäntä</i>	0	3	3
<i>leskiemäntä</i>	0	3	3
<i>minä</i>	0	3	3
<i>äiti</i>	2	0	2
<i>eronnut rouva</i>	2	0	2

¹⁶ Yhdyssanat, jotka kertovat sekä ammatin että siviilisäädyn (*poikamiesisäntä*), on sijoitettu sekä ammattiin liittyvien että siviilisäädystä kertovien nimeämisten kategoriaan.

naishenkilö 2 0 2

Taulukko 8. Itsen nimeäminen, naiset 1970

leskirouva on molemmilla ilmoittajaryhmillä kärkikolmikossa, mutta muuten HS:n ja MT:n naisilmoittajilla on eroja itsen nimeämisessä käytettyjen sanojen suosituimmuudessa. HS:n naiset nimeävät itsensä useimmiten *ex-rouvaksi* (11) ja *rouvaksi* (9), kun taas MT:n naisilla yleisimmät ovat *tyttö* (13) ja *leskirouva* (10). Itsen tytöttely on HS:n ilmoittajilla harvinaista: sana *tyttö* esiintyy itsenäisenä kahdesti, kun MT:ssa se on itsenäisenä sanana tai sanaliiton jälkiosana (*maalaiskodin tyttö, maaseudun tyttö*) 13 kertaa¹⁷. Yhdyssanan jälkiosana se on HS:ssa käytössä neljästi (*virkatyttö, iltaopiskelijatyttö, opiskelijatyttö* ja *poikamiestyttö*) ja MT:ssa kertaalleen (*maalaistyttö*).

HS:n naisten suosima *rouva* (9) on MT:n naisilla melko harvinainen, heillä se esiintyy vain kolmesti. *emäntää* MT:n naiset käyttävät kolmesti. Toisaalta se on kolmesti myös yhdyssanan jälkiosana *leskiemännässä*. *emännän* perusmerkitys on 'maatalossa ruokataloudesta, us. myös karjan- ja puutarhanhoidosta huolehtiva naishenkilö, tav. tilallisen, isännän puoliso'. Toisen merkityksenä on 'vaimo, rouva ja perheenäiti' (NS 1966). Emännäisyys liittyy siis ensisijaisesti maaseudulle ja sen vuoksi on ymmärrettävää, että HS:n ilmoituksissa sitä ei esiinny lainkaan. Samankaltainen piirre yksittäisten lekseemien esiintymisissä on miesten ilmoituksissa, sillä vain HS:n miehet nimeävät itsensä *herraksi*. Palaan *herra* ja *isäntä* -lekseemien käyttöön miesten nimeämisen kohdalla.

	HS 1970	MT 1970	Yhteensä
<i>mies</i>	27	11	38
<i>poikamies</i>	7	14	21
<i>leskimies</i>	4	8	12
<i>maanviljelijä-</i>			
<i>poikamies</i>	0	10	10
<i>poika</i>	1	6	7
<i>herra</i>	5	0	5

¹⁷ Aineiston luokittelusta: Sanaliitto *maaseudun tyttö* on luokiteltu pääsanansa *tyttö* mukaan ja laskettu näin ollen *tyttöjen* joukkoon. Yhdyssana *virkatyttö* puolestaan luokituu sekä ammattiin että sukupuoleen liittyviin nimeämisiin yhtenä lekseeminä. Se ei kuitenkaan ole mukana *tyttö*-sanojen kategoriassa, sillä yhdyssanan merkitys ei välttämättä ole osiensa summa (*poikamiestyttö* ≠ *poika+mies+tyttö*, *vanhapiika* ≠ *vanha+piika*). Nykykielenhuollon vastaisesti sanaliitoiksi kirjoitetut ilmaisut, kuten *iltaopiskelija tyttö* olen luokitellut yhdyssanaksi.

<i>ammattimies</i>	1	4	5
<i>maanviljelijä</i>	0	2	2
<i>opiskelijapoika</i>	2	0	2
<i>poikamiesisäntä</i>	0	2	2

Taulukko 9. Itsen nimeäminen, miehet 1970

mies ja *poikamies* kuuluvat kolmen yleisimmän nimeämislekseemin joukkoon sekä HS:n että MT:n ilmoittajilla. Nämä lekseemit ovat merkitykseltään neutraaleja ja niiden perusmerkitys on aikuinen ja miespuolinen tai aikuinen, miespuolinen ja naimaton. HS:ssa kolmanneksi yleisin on *herra*, joka ei esiinny MT:ssa kertaakaan. MT:n kolmanneksi yleisin taas on *maanviljelijäpoikamies*, jota ei HS:n ilmoituksista löydy.

HS:n ilmoittajien nimeämiset keskittyvät viiteen eri lekseemiin (*mies*, *poikamies*, *herra*, *leskimies* ja *opiskelijapoika*), kun taas MT:n miehet käyttävät kahdeksaa lekseemiä useammin kuin kerran (*poikamies*, *mies*, *maanviljelijäpoikamies*, *leskimies*, *poika*, *ammattimies*, *maanviljelijä* ja *poikamiesisäntä*). HS:n ilmoittajilla on yksittäistapauksia kuitenkin enemmän, joten HS:n ja MT:n miehet käyttävät kaiken kaikkiaan lähes yhtä montaa eri lekseemiä itsen nimeämisessä.

Lekseemien *herra* ja *isäntä* sekä *rouva* ja *emäntä* jakautumisessa ilmoittajaryhmien kesken vaikuttanee maaseudun asukkaiden herraviha, eli epäluulo kaupunkilaisväkeä ja esivaltaa kohtaan. Maaseudun asukkaiden elämä oli ennen hyvin itsenäistä eikä kaupunkilaisille kumarreltu tai heitä mielistelty. Tilanteen muuttuessa he kokivat kaupungin herrojen uhkaavan tätä vapaata elämänmuotoa. (Virrankoski 2001: 1086). Maalla asuva, mahdollisesti maatilän omistava mies pitääkin ilmoitusten perusteella itseään nimenomaan *isäntänä*, ei *herrana*. Sanan *herra*-merkitys on Nykysuomen sanakirjan mukaan 'mieshenkilö, vars. sivistynyt' (NS 1966). *isäntä* puolestaan on 'tav. mieshenkilöstä: omistaja, (t. hänen sijaisensa), valtias, herra, johtaja, hoitaja, työnantaja, perheen pää. - - Erik. maalaistalon haltija, tilallinen, isäntämies' (mts.). *isäntä* siis periaatteessa sisältää myös herran merkityksen, mutta ilmoittajat tarkoittanevat *isännällä* nimenomaan maalaistalon isäntää ja oman elämänsä sekä tilansa johtajaa. *herraan* liittyy sivistyneisyys, kun taas isäntään liitetään omistaminen ja johtaminen.

On aiheellista ottaa esille vielä muutama asia itsen nimeämisestä 1970-luvun ilmoituksissa. Naiset nimeävät itsensä miehiä useammin relatiivisella substantiivilla, joka saa

merkityksensä suhteessa muihin substantiiveihin, tässä tapauksessa mieheen ja perheeseen (Hakulinen et al. 2004: 557). Tällaisia substantiiveja ovat esimerkiksi *äiti*, *emäntä*, *leskirouva*, *tytär* ja *tyttö*. He siis määrittelevät itsensä muiden kautta.

MT:n naiset sitovat itsenä toisiin ihmisiin vieläkin tiukemmin, he nimittäin nimeävät itsensä HS:n naisia useammin genetiivirakennetta käyttäen. Tällöin suhde toiseen on possessiivinen ja vielä vahvempi kuin relatiivista substantiivia käytettäessä. Tällaisia genetiivirakenteita ovat esimerkiksi *maanviljelijän tytär* (3), *talon tytär* (2), *maalaistalon tyttö* (2), *maaseudun tyttö* (2), *maat. tytär* (2), *maaseudun rouva*, *maalaiskodin tyttö*, *maalaiskodin nainen* ja *naapurin leski*. Tällaista rakennetta käyttävät ilmoittajat korostavat (tietoisesti tai tiedostamattaan) suhdettaan perheeseensä tai kotiseutuunsa. HS:n naisilmoittajat näyttäytyvät MT:n ilmoittajia itsenäisempinä, sillä heidän ilmoituksissa näitä genetiivirakenteita on vähemmän.

HS:n naisista yksi nimeää itsensä *upseerin leskeksi*, mikä on yllättävä valinta tekstin kontekstin ja päämäärän huomioon ottaen. Miten ilmoituksen lukijan, haetun toisen, tulisi suhtautua siihen, että kyseessä on *upseerin leski*? Itsen nimeäminen entisen miehen kautta kertoo siitä, että ilmoittaja kokee tämän henkilön vielä tärkeäksi osaksi elämäänsä (ks. esimerkki 19).

(19) Löytyykö Hels. tai ymp. kunn. autt. 55–60-v. leskim., joka on rait., tupakoim., miel. käyt., nuor., om. kod. omist. Kontakt. odott. keski-ian ylitt. sam. ehd. täytt. vakavar. ent. upseer. leski. V. HS k. nimim. Vuoden alku/2626. (HS 3.1.1970, nainen.)

Yksi HS:n naisilmoittaja käyttää itsestään semanttisesti erikoista lekseemiä *poikamies-tyttö*, jonka perusmerkitys on nuori ja naimaton nainen, vaikka *poikamies* yleensä viittaaakin miespuoliseen.

3.4. Toisen nimeäminen

Toisen nimeäminen liittyy yleisimmin sukupuoleen (ks. taulukko 10). Tämä on perusteltua, sillä lukijan on tärkeä saada helposti selville, kumman sukupuolen edustajalle ilmoitus on suunnattu. Nimeämisten määrässä on jonkin verran vaihtelua. Yllä olevan taulukon 11 mukaan MT:n naisilla on kaiken kaikkiaan 90 toisen nimeämistapausta ja HS:n naisilla vain 70. Ero johtuu siitä, että monet MT:n naisten nimeämisistä viittaavat sekä siviilisäättyyn että ammattiin (*maanviljelijäpoikamies*, *leski-isäntä*, *mv.-vanhapoika*

ja *poikamies-isäntä*). Tällaiset lekseemit on luokittelussa sijoitettu kahteen eri kategori-
aan.

toisen nimeäminen	HSn	MTn	HSm	MTm	yhteensä
sukupuoli	52	44	40	39	175
siv.sääty	8	23	24	45	100
ammatti	5	21	4	7	37
<u>suhde tai muu</u>	<u>5</u>	<u>2</u>	<u>12</u>	<u>5</u>	<u>24</u>
yhteensä	70	90	80	96	336

Taulukko 10. Toisen nimeäminen kategorioittain 1970

HS:n naiset käyttävät muita ilmoittajaryhmiä enemmän substantiiveja, jotka sijoittuvat luokittelussa vain yhteen kategoriaan. Tämä on ilmoittajan ja lukijan kannalta toki selkeää, mutta toisaalta sanavalinnoilla on mahdollista vaikuttaa ilmoituksen informaatio-sisältöön siten, että yksi sana kantaa mahdollisimman informatiivista merkitystä. HS:n naiset käyttävät sellaisia lekseemejä, kuten *mies* (31 esiintymää), *herra* (10), *herrasmies* (6) ja *poikamies* (4). Esimerkkeinä informaatio-sisällöltään rikkaammista lekseemeistä mainittakoon *äiti* (nainen ja lapsia), *emäntä* (nainen, asuinpaikkana maaseutu ja ammattina emäntä), *leski-isäntä* (mies, asuinpaikkana maaseutu, ammattina isäntä ja puoliso on kuollut), *maanviljelijä-liikemies* (mies, kaksi ammattia ja asuinpaikkana maaseutu). Kun kyseessä on tekstilaji, jossa haasteena on saada mahdollisimman paljon informaatiota lyhyeen tekstiin, olisi eduksi käyttää sanoja, joiden informaatio-sisältö on suuri.

Taulukko 11 esittelee naisten toisesta käyttämien nimeämislekseemien frekvenssejä. Molemmissa lehdissä naisilmoittajat nimeävät toisen useimmiten *mieheksi*. Se on lähes yhtä yleistä lehdestä riippumatta: HS:ssa 31 esiintymää ja MT:ssa 27. Toiseksi yleisin HS:ssa on *herra*, joka ei esiinny kertaakaan MT:ssa. Myöskään *herrasmiestä* ei MT:ssa ole, kun taas HS:ssa se on kuudesti. *herra*-sanaperheen lekseemien sijaan MT:n naiset käyttävät *poika*-sanoja: *poikamies* (8), *poika* (7) ja *vanhapoika* (5), joita HS:n ilmoituksissa on selvästi vähemmän. HS:n naiset siis suosivat *herra*-sanoja ja MT:n naiset *poika*-sanoja.

	HS 1970	MT 1970	yhteensä
<i>mies</i>	31	27	58
<i>poikamies</i>	4	8	12
<i>herra</i>	10	0	10

<i>poika</i>	2	7	9
<i>herras mies</i>	6	0	6
<i>leskimies</i>	3	2	5
<i>vanhapoika</i>	0	5	5
<i>virkamies</i>	3	1	4
<i>ammattimies</i>	2	2	4
<i>leski</i>	0	4	4
<i>maanviljelijä</i>	0	4	4
<i>isäntä</i>	0	4	4

Taulukko 11. Toisen nimeäminen, naiset 1970

MT:n naisilmoittajat käyttävät toisen nimeämiseen 30 eri lekseemiä, HS:n naiset 17. MT:n naiset käyttävät toisen nimeämiseen siis lähes kaksinkertaista lekseemimäärää HS:n naisiin nähden. Eroa aiheuttaa se, että MT:n naiset käyttävät monia eri ammattinimikkeitä, kuten *maanviljelijä*, *maanviljelijä-leskimies*, *maatalousmies*, *mv.-isäntä*, *mv.-mies*, *mv.-poikamies* ja *mv.-vanhapoika*, kun taas HS:n naisilla eri ammattinimikkeitä on vain kaksi, *ammattimies* ja *virkamies*.

Taulukossa 12 näkyy miesten toisesta käyttämät nimeämislekseemit. Yleisin miesten käyttämä nimeämisseubstantiivi on *nainen*. HS:n ilmoittajat käyttävät sitä useammin kuin MT:n ilmoittajat, HS:ssa se on 28 kertaa ja MT:ssa 16 kertaa. MT:n ilmoittajilla *tyttö* ja *neiti* ovat lähes yhtä yleisiä kuin *nainen* (*nainen* 16, *tyttö* 15 ja *neiti* 13 esiintymää). HS:ssa *nainen* on selvästi muita lekseemejä yleisempi, sillä on 28 esiintymää, kun toiseksi yleisimmällä *neidillä* on 12 ja kolmanneksi yleisimmällä *naisseuralla* kuusi.

	HS 1970	MT 1970	yhteensä
<i>nainen</i>	28	16	44
<i>neiti</i>	12	13	25
<i>tyttö</i>	4	15	19
<i>leski</i>	2	11	13
<i>leskirouva</i>	2	5	7
<i>rouva</i>	5	2	7
<i>naisseura</i>	6	0	6
<i>ex-rouva</i>	5	1	6
<i>neitonen</i>	1	4	5
<i>ikäneito</i>	1	3	4
<i>naisihminen</i>	2	0	2
<i>seura</i>	2	0	2

<i>äiti</i>	0	2	2
<i>emäntä</i>	0	2	2
<i>virka- tai</i>			
<i>maanv. neiti</i>	0	2	2
<i>ystävä</i>	0	2	2

Taulukko 12. Toisen nimeäminen, miehet 1970

Kuten edellä itsen nimeämisessä kävi ilmi, MT:n naiset tyttötelevät itseään HS:n naisia useammin. Sama toistuu miesten kohdalla: MT:n miehet tyttötelevät toista HS:n miehiä useammin (MT:ssa 15, HS:ssa 4 esiintymää lekseemillä *tyttö*). *tyttö*-sanaa käytetään siis kaiken kaikkiaan enemmän MT:n ilmoituksissa. *tytöksi* nimeäminen suhteuttaa tarkoitteensa aina tytön vanhempiin: *tyttö* ei ole vielä itsenäinen. Se siis epää naiselta aikuisuuden ja vähättelee naista.

tyttö-sanan lisäksi *lesken* esiintymissä on huomattava ero: HS:ssa se esiintyy kahdesti, MT:ssa 11 kertaa. Joko HS:n ilmoittajat pitävät leskeyttä negatiivisena ominaisuutena tai sitten HS:n ilmoittajien joukossa on selvästi vähemmän leskiä. Voi myös olla, että leskeys on heidän mielestään yhdentekevää.

HS:n ilmoittajat eivät nimeä toista niin täsmällisesti kuin MT:n ilmoittajat. HS:ssa käytetään neutraalimpia lekseemejä, kuten *nainen* (28) ja *naisseura* (6), kun taas MT:n ilmoittajat määrittelevät toisen tarkemmin: *äiti*, *emäntä*, *virka- tai maanviljelijäneiti*. HS:ssa *nainen* kattaa 40 % toisen nimeämisistä, kun se MT:ssa kattaa vain 20,5 %.

Eri ilmoittajaryhmät käyttävät lähes yhtä montaa eri lekseemiä itsen nimeämisessä (ks. taulukko 13). Eri lekseemien määrä vaihtelee 23 ja 28 välillä. Laskennassa ovat mukana itsenäiset sanat, yhdyssanat jakamattomina ja sanaliittojen jälkiosat. Toisen nimeämisessä MT:n ilmoittajat, sekä miehet että naiset, käyttävät suurempaa lekseemijoukkoa kuin HS:n ilmoittajat.

eri lekseemejä	HSn	MTn	HSm	MTm
itsen nimeäminen	25	28	24	23
toisen nimeäminen	17	30	23	26

Taulukko 13. Itsen ja toisen nimeäminen, lekseemivalikoiman suuruus

3.5. Nimimerkki

Vuoden 1970 kontakti-ilmoitukset päättyvät lähes poikkeuksetta nimimerkkiin. Nimimerkki kertoo joko itsestä, itsestä tai toisesta, haun tavoitteesta tai kuvaa jotakin paikkaa tai tunnelmaa. Nimimerkki voi myös olla interpersonaalinen kysymys, huudahdus, pyyntö tai käsky, jolloin se kutsuu lukijaa kommunikaatioon.

1970-luvun aineisto koostuu 260 ilmoituksesta. Niissä on yhteensä 254 nimimerkkiä, eli lähes jokaisessa ilmoituksessa on nimimerkki. Nimimerkkien kohdalla kategoriat ovat selvärajaisempia kuin muissa luokitteluisissa. Tästä kertoo se, että eri luokissa on yhteensä 275 nimimerkkiä, kun vuoden 1970 ilmoituksissa on 254 nimimerkkiä. Yhden nimimerkin kuuluminen kahteen tai useampaan luokkaan on siis melko harvinaista. Alla olevassa taulukossa 15 näkyy nimimerkkien jakaantuminen eri kategorioiden.

	HSn	MTn	HSm	MTm	yhteensä
itsestä kertova	34	17	20	20	91
haun tavoite	18	17	21	11	67
itsestä tai toisesta					
kertova	8	11	6	10	35
tunnelmointi	5	14	4	11	34
intersonaalinen	6	4	7	10	27
<u>luokkiin sopimaton</u>	<u>0</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>7</u>	<u>20</u>
yhteensä	71	69	66	69	275
(nimimerkkejä	65	64	62	63	254)

Taulukko 15. Nimimerkit kategorioittain 1970

Nimimerkki kertoo yleisimmin ilmoittajasta **itsestään** (91 tapausta). Itsestä kertova nimimerkki paljastaa yleensä ilmoittajan iän, painon, pituuden, nimen tai siviilisäädyn sekä mahdollisesti jonkin luonteenpiirteen: *Mari 27/162*, *Vaalea 36/177*, *Leskirouva, Rehti 60*, *Onneton pikkurva 55 v.*

Lähes yhtä yleistä on se, että nimimerkki kertoo **haun tavoitteesta** (67 tapausta). Tavoitteita on monenlaisia: *Koti kauniiksi*, *Yhteinen elämä*, *Kuulumisia Suomesta*, *Palkka*, *Kenties matkaseuraksi*, *Viihtyisyys ja hyvinvointi* ja *Tositarkoitus*. Päiväkahviseuraa hakevia on muutamia, mikäli seuraavat nimimerkit tulkitaan siihen liittyviksi: *Aikaa päivälläkin* (HSm), *Vaitiolo 100 %* (HSm), *Sopimuksen mukaan* (HSm) ja *Tee-tuokio* (HSn). On huomionarvoista, että kaikki ”päiväkahvitteluun” viittaavat nimimer-

kit ovat Helsingin Sanomien ilmoittajilta. Salaisen suhteen järjestäminen lienee ollut kaupungissa yleisempää ja helpompaa kuin maaseudulla, sillä kaupunki tarjoaa enemmän mahdollisuuksia ihmisten kohtaamisille. Yleensä ottaen hakuun liittyvät tavoitteet koskevat kuitenkin matkailua tai pysyvää yhdessäoloa.

Muutamissa MT:n ilmoituksissa haun tavoitteeseen liittyvä nimimerkki liittyy kiinteästi muuhun ilmoitustekstiin ja antaa arvokasta lisätietoa lukijalle. Tällaisia nimimerkkejä on esimerkeissä 20–22:

(20) Vapaa, 25–35-v. NAINEN Tule äidiksi 3 laps. ja hoitamaan 30-v. kunnan miehen taloutta. Vast. viik. aik. nim. "Palkka", t.l.k. (MT 29.1.1970, mies.)

(21) VAATIMATON NAINEN tuletko 40 v. eronn. miehen avuksi saa olla lapsiakin. Vast. läheltä ja kaukaa. Nim. "Vapaa paikka" Lohjan p.t. (MT 3.2.1970, mies.)

(22) 42-v. mv.-poikam. etsii ystävää ja emäntää tositarkoituksella. Seikk. älk. vaivautuko. Vast. viikon aik. Tornion pt. nim. "Raitis koti". (MT 27.1.1970, mies.)

Näistä ensimmäinen, ”*Palkka*”, paljastaa, että kyseessä on palkallinen työ. Ilmoituksessa toinen kuitenkin nimetään äidiksi ja vasta nimimerkistä selviää, että tässä tapauksessa äitinä olo ja miehen talouden hoitaminen olisi palkallista työtä. Hiukan samanlainen, nykylukijan silmin epätavallinen tilanne on myös toisessa ilmoituksessa, jossa on nimimerkki ”*Vapaa paikka*”. Siinäkin naista haetaan miehen avuksi ja vasta nimimerkki kertoo, että kyseessä on vapaa (työ)paikka. Hausa ei siis ehkä olekaan romanttinen suhde, vaan mies haluaa palkata naisen avuksi itselleen. Kolmas ilmoitus on erityyppinen, mutta siinäkin nimimerkki kertoo olennaista informaatiota ilmoittajasta ja hänen toiveestaan: ”*Raitis koti*”. On mielenkiintoista, että toinen nimetään tässä ilmoituksessa *ystäväksi* ja *emännäksi*, ei *naiseksi*, *tytöksi*, *neidiksi* tai *muuksi*, joka antaisi odottaa romanttista suhdetta. Häntä haetaan kuitenkin *tositarkoituksella*, mikä yleensä liittyy romanttiseen suhteeseen, ei ystävyysuhteeseen.

Itsestä tai toisesta kertovat nimimerkit ovat kolmanneksi yleisimpiä. Niitä on 35 kappaletta. Nämä nimimerkit ovat yleensä luonteenpiirteitä tai muita ominaisuuksia. Lukija ei voi tietää, kuvaako tämä ominaisuus itseä, toista vai molempia. Näitä ovat esimerkiksi *Luonnonystävä* (MTm), *Yksinäinen* (MTm), *Helsinkiläinen* (HSm), *Vaattimaton* (HSm), *Maalta* (HSn) ja *Rehellinen* (HSn) ja *Luotettava* (MTn).

Tunnelmointiin liittyviä nimimerkkejä on yksi vähemmän kuin itsestä tai toisesta kertovia, eli 34. Nämä nimimerkit muistuttavat lukijaa jostakin ajattelemisen tai haaveilemisen arvoisesta hetkestä. Tällaisella nimimerkillä kirjoittaja voi luoda itsen ja

toisen välille yhteisen mielenmaiseman¹⁸ ja kertoa omista arvostuksistaan. Tunnelmoivat nimimerkit liittyvät useimmiten luontoon ja sen äärellä oloon. Niistä voi arvata myös ilmoituksen julkaisuajankohdan: *Lumihiutale*, *Talvi-illat*, *Lämmin auto*, *Tammikuun pakkaset*, *Maaliskuu*, *Kevättä kohti* ja lopulta *Kesämaisema* ja *Kesämökki Itä-Suomessa*. Nämä nimimerkit ovat ilmoituksista, jotka on julkaistu Maaseudun Tulevaisuudessa ajalla 3.1.–4.4.1970. Muita tunnelmointiin liittyviä ovat esimerkiksi *Iltarusko* (MTn), *Revontulet* (MTn), *Valssi menneiltä ajoilta* (MTn), *Hankien kimallus* (HSn), *Järven rannalla* (MTm) ja *Mallorca* (HSm). HS:n miesten ilmoituksissa on neljä autoiluun liittyvää nimimerkkiä, jotka myös luovat tunnelmaa: *Auto ja kevät*, *Lämmin auto*, *Volsu*¹⁹ ja *Cortina*. MT:n ilmoittajat käyttävät tunnelmointiin liittyviä nimimerkkejä HS:n ilmoittajia enemmän. 1970-luvulla luonto ja siihen viittaaminen nimimerkillä on siis ollut ominaisempaa maaseudulla asuville ilmoittajille.

Interpersonaalisia nimimerkkejä on 27 kappaletta ja eri ilmoittajaryhmissä niitä on 4–10. Nämä nimimerkit aloittavat vuoropuhelun kirjoittajan ja lukijan välillä ja päätävät ilmoituksen aktiivisella tavalla. Esimerkkejä interpersonaalisista nimimerkeistä ovat kysyvät *Kohdataanko joskus?* (MTm) ja *Ettekö hal. vastata täll. ilm.?* (HSn) sekä käskyvät tai pyytävät *Osallistukaa* (HSm), *Tule katsomaan* (HSm), *Kerrothan itsestäsi* (HSn).

Nimimerkkivalinnoissa näkyy kirjoittamiskonteksti muutenkin kuin vuodenaikojen tasolla. Yksi MT:n miesilmoittaja käyttää nimimerkinään Matti Mainiota, joka on amerikkalainen sarjakuvahahmo. Matti Mainio toimi sarjakuvassa yhdessä toverinsa Jussi Juonion kanssa. Sarja oli pinnalla suomalaislehdissä 1970-luvulla. Toinen intertekstuaalinen viittaus näkyy nimimerkeissä *Kirjoitatko minulle illalla?*, *Minä soitan sulle illalla* ja *Saanko kirjoittaa sinulle illalla?*, jotka viittaavat Armand Lohikosken vuonna 1954 valmistuneeseen elokuvaan *Minä soitan sinulle illalla*.

Pääkategorioihin sopimattomia nimimerkkejä on ilmoituksissa yhteensä 20. Tällaiset nimimerkit kertovat yleensä ilmoituksen voimassaoloajan (*10 päivän ajalla*, *6 pv aikana*, *Viikon aikana*) tai niiden merkitystä on vaikea ymmärtää (*17.179*, *11–12*, *1321/1013*).

¹⁸ Mielenmaisemalla tarkoitan paikkaan liittyvää mielikuvaa, jossa subjektiiviset kokemukset sekoittuvat muiden tuottamiin paikkaan liittyviin mielikuviin.

¹⁹ *Volsu* 'Volkswagen'. *Cortinalla* tarkoitetaan luultavasti automerkki Cortinaa. *Cortina* on myös kaupungin Italiassa.

4. 2000-LUVUN ILMOITUKSET

4.1. Itsen kuvaus

ikä

Oman iän ilmoittaminen on yhtä yleistä Helsingin Sanomissa ja Maaseudun Tulevaisuudessa. Myöskään sukupuolten välillä ei ole eroja. Eri ilmoittajaryhmissä oma ikä mainitaan 49–55 kertaa. Ilmoittajat kertovat ikänsä joko vuosissa tai ikäluokkaa kuvailevalla adjektiivilla (*vanha, nuori, keski-ikäinen, varttuneempi, aikuinen, vähän varttuneempi* ja *keski-ikäinen*).

ammatti ja koulutus

Ammatistaan tai koulutuksestaan kertovat yleisimmin Maaseudun Tulevaisuuden miehet, heillä esiintymiä on 29. Muilla ilmoittajaryhmillä on 15–20 mainintaa tässä kategoriassa. MT:n miesten ammatti liittyy yleensä maaseudulle ja yleisimmät ammatit ovat *maanviljelijä* (3) ja *lypsykarjatilan isäntä* (2). Muita *isäntiä* on kymmenen kappaletta, esimerkiksi *maatilan isäntä, maitotilallinen isäntä* ja *viljatilan isäntä*. MT:n miehet kertovat ammatistaan luultavasti siksi, että maanviljelijänä olo vaikuttaa koko elämään: asuinpaikkaan, lomiin ja työaikoihin. Maaseudun Tulevaisuuden naisilmoittajilla maaseutuammatti ei ole yhtä yleinen kuin miehillä, sillä naisista seitsemän mainitsee maaseutuammatin (esimerkiksi *emäntä, mv.nainen, mv-tyttönen*) ja yksitoista jonkin muun. MT:n naiset, joilla ei ole maaseudulle liittyvää ammattia, työskentelevät usein hoitoalalla: *erikoissairaanhoitaja, kipusisko, sairaanhoitaja, lastenhoitaja* ja *hoitoalan eläkkeellä oleva*.

Helsingin Sanomien naisten ja miesten sekä Maaseudun Tulevaisuuden naisten osalta ammatin tai koulutuksen kertominen on lähes yhtä yleistä. HS:n naisilla on 20 esiintymää, HS:n miehillä 15 ja MT:n naisilla 18. Sisällöltään ammatti- ja koulutuskuvaukset eroavat kuitenkin toisistaan, sillä Helsingin Sanomien naisilmoittajista 11 mainitsee akateemisen koulutuksen, kun taas Maaseudun Tulevaisuudessa akateemisia naisia on vain yksi.

älykkyys ja sivistys

Oman älykkyuden tai sivistyksen esille ottaminen on ilmoittajilla varsin harvinaista, sen tekee yhteensä vain kymmenen ilmoittajaa. Ilmoittajaryhmien väliset erot eivät ole merkittäviä. Oma älykkyyttä kuvaillaan adjektiiveilla *fiksu*, *maalaisjärkinen*, *sivistynyt* ja *tunneälyinen*.

vapaus

Omaan vapauteen liittyvät maininnat ovat yleisempiä Helsingin Sanomien ilmoittajilla kuin Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajilla. HS:ssa on 33 mainintaa ja MT:ssa 16. Eron tuottavat MT:n naiset, joilla esiintymiä on vain neljä, kun muilla ilmoittajaryhmillä on 12–18. HS:n miehistä 18 ottaa kantaa omaan vapauteensa. Tästä joukosta 11 kertoo olevansa statukseltaan *ei-vapaa*. Muissa ilmoittajaryhmissä vapaus on selvästi yleisempää kuin ei-vapaus.

Vapaudesta kerrotaan sanoilla *vapaa* (24), *poikamies* (7), *peräkammarin tyttö*, *sinkkunainen*, *sinkkumies* ja *kaikin tavoin vapaa*, ei-vapaudesta ilmaisuilla *ei vapaa* (6), *varattu* (4), *kulisseissa elävä* (2), *elän aviossa* ja *kulissiliitossa oleva*. Yksittäisten leksiemien kohdalla on esiintymiseroja, sillä *poikamiehen* seitsemästä esiintymästä kuusi on Maaseudun Tulevaisuudessa.

lapset, ero ja leskeys

Lasten olemassaolo tai niiden puute tuodaan ilmoituksissa esille varsin harvoin. 2000-luvun kontakti-ilmoitusten perusteella voisi luulla, että miehillä ei ole lapsia, sillä yksikään mies ei mainitse vanhemmuuttaan ilmoituksissa. Naisista sen tekee neljä. Lisäksi yksi nainen mainitsee olevansa *lapseton*.

Vaikka nyky-Suomessa noin puolet avioliitoista päättyy eroon, ei se näy 2000-luvun kontakti-ilmoituksissa (Tilastokeskus 2006). Erot ovat jo niin yleisiä, ettei niiden mainitsemista ehkä koeta tarpeelliseksi kontaktia tavoiteltaessa. Eron mainitsee vain yksi ilmoittaja.

Ilmoittajien joukossa on yhdeksän leskeytensä mainitsevaa. Helsingin Sanomien miesten joukossa ei ole ainuttakaan, muissa ilmoittajaryhmissä on 2–4. Miesten naisia lyhyemmän eliniän odotteen voi ajatella näkyvän ilmoituksissa, sillä leskeydestään kertoo seitsemän naista ja vain kaksi miestä.

kansallisuus ja kotiseutu

Oman kotiseutunsa mainitseminen on selvästi yleisintä Maaseudun Tulevaisuuden mies-ilmoittajilla (ks. taulukko 1). Tämän voi osittain selittää heidän ammattiensa kautta: maanviljelijät ovat omistautuneet työskentelemään tietyllä tilalla ja tietyllä maantieteellisellä alueella. He ovat muita ammattiryhmiä enemmän sitoutuneet tiettyyn alueeseen ja he haluavat toisen tulevan luokseen. Tämä näkyy esimerkeissä 1–3:

(1) 39-v. kunnoll. mv. poikam. Pirkanmaalta etsii 30-40-v. maas. arvostavaa neitosta emännäksi. Vast. Maas. Tul., PL 97, 33101 Tre, nim. ”Rantalavajuhannus”. (MT 1.4.2005, mies.)

(2) Komea 40-v. pm-isäntä hal. perustaa perheen maatilalla emännäksi pystyvän/sop. ihanan naisen kanssa. Tila Länsi-Suomessa, ei karjaa. Vast. tlk. Hki nimim. ”Mekö?” (MT 19.3.2004, mies.)

(3) 25–35-v. reipas nainen. Kirj. toiv. 36-v. pm Pohj.-Suomeen. Tuletko emolehmien pariin. Vast. 7 pv sis. tlk. H:ki nim. ”Tositarkoituksella”. (MT 4.2.2004, mies.)

Mikäli hakija olisi itse valmis muuttamaan, ei olisi olennaista kertoa heti ensimmäisessä yhteydenotossa siitä, että on *tila Länsi-Suomessa, ei karjaa*. Samoin kutsu *emolehmien pariin* tai *emännäksi* kertoo toiveista saada toinen asettumaan itsen luo.

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	16	16	32
MT	9	28	37
yhteensä	25	44	69

Taulukko 1. Kansallisuus- ja kotiseutu itsen kuvauksessa 2000

Asuinpaikasta kerrotaan suuntanumerolla (*014-alueella, 06-al.*) ja maakuntien, kaupunkien ja maiden nimillä (*Pohjois-Karjalasta, Etelä-Savossa, Pirkanmaalta, Kemi, Espanja, Saksa*) sekä nimeämällä oma asuinpaikka *maaseuduksi*. Kansallisuusmainintoja ilmoituksissa on yhteensä seitsemän, niistä viisi on naisten ilmoituksissa. Ne ovat *latvialainen, suomalainen, venäläinen, virolainen* ja *tanskansuomalainen*. Miesten kaksi mainintaa ovat *suomalaisia*. Kansallisuuden mainitseminen kertoo siitä, että suomalaisuus ei ole itsestäänselvyys, vaan muitakin vaihtoehtoja on olemassa.

varallisuus

Miehet kertovat omasta varallisuudestaan selvästi naisia useammin: miesten ilmoituksissa on 32 ja naisten ilmoituksissa viisi varallisuuteen liittyvää ilmaisua. Lehtien välillä ei ole merkittävää eroa.

Vaikka HS:n ja MT:n miehet kertovat varallisuudestaan lähes yhtä usein (HS:n miehet 14 kertaa ja MT:n miehet 18 kertaa), on heidän omistuksissaan ja siitä kertomisessaan eroja. HS:n miehet kertovat varallisuudestaan suhteellisia adjektiiveja käyttäen, jolloin sanan merkitys täsmentyy vasta vertailukohtien kautta. Näitä ovat esimerkiksi *tasokas* (4), *hyvin toimeen tuleva* (3) ja *varakas* (2). MT:n miehet taas kertovat varallisuudestaan konkreettisten substantiivien kautta: *järvenrantatila*, *maatila*, *kesämökki*. Heilläkin on muutamia omistuksen kohteeseen liittyviä suhteellisia adjektiiveja (*iso viljatila*) ja suhteellisia varallisuuden kuvauksia: *köyhä*, *omillaan toimeentuleva*.

Osa MT:n miesten ammattikuvauksista sisältää viitteitä myös varallisuudesta, mutta näitä ei ole huomioitu varallisuus-kategoriassa. Esimerkiksi *maitotilan isäntä* tarkoittaa usein käytännössä sitä, että isäntä omistaa tilansa. Tällaisia isännyyksiä ilmoituksissa mainitaan useita. Niiden ensisijainen merkitys ei kuitenkaan liity varallisuuteen, joten olen luokitellut ne vain ammatti- ja koulutuskategoriaan.

Naiset kertovat varallisuudestaan yhteensä vain viidesti ja nämä kaikki ovat subjektiivisia: *hyvin toimeen tuleva* (2), *kaiken menettänyt*, *suht. varakas* ja *talous ok*. Negatiivisia seikkoja omasta varallisuudestaan kertoo kaiken kaikkiaan kolme ilmoittajaa: *köyhä*, *vähävarainen* ja *kaiken menettänyt*.

ulkoinen olemus

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	79	43	122
MT	23	10	33
yhteensä	102	53	155

Taulukko 2. Ulkoinen olemus itsen kuvauksessa 2000

Tässä kategoriassa ilmoittajaryhmien välillä on suuria eroja. Eroja voi tarkastella taulukosta 2. Ulkoiseen olemukseen liittyviä mainintoja on 260 ilmoituksessa kaikkiaan 155. Kategoria on toiseksi suurin iän kuvaksen jälkeen. Monisanaisimmin omasta ulkonäöstään kertovat Helsingin Sanomien naisilmoittajat (79 esiintymää). Heillä ulkonäköön

liittyviä adjektiiveja (*hoikka, pitkä*) ja numeraaleja (*162 cm, 173/73/56+*) on keskimäärin enemmän kuin yksi ilmoitusta kohti. Lukumääräisesti HS:n naisilla on ulkonäkökuvauksia yli kolminkertainen määrä MT:n naisiin verrattuna (HS:n naisilla 79, MT:n naisilla 23).

HS:n naisilla yleisimmät ulkoiseen olemukseen liittyvät adjektiivit ovat *nuorekas* (8), *liikunnallinen* (6), *hoikka* (4), *pitkä* (4), *tumma* (3) ja *naisellinen* (3). Kahdesti esiintyvät *blondi, edustava, hyvän näköinen, katseen kestävä, pitkä, sensuelli, sopusuhmainen* ja *viehättävä*. Pääpaino on siis omissa hyvissä puolissa. Esimerkin 4 kirjoittaja rohkenee kertoa muustakin:

(4) Muuten ihan nätti nainen, mutta painoa 5 kg liikaa. Sinä sporttinen mies 60+-, laatisitko kunto-ohjelman, pistäisit dieetille ja vahtisit, että paino putoaa. Oma tahdonvoima ei riitä. Soita. *6948 (HS 6.1.2005, nainen.)

HS:n miesten käytetyimmät ulkoiseen olemukseen liittyvät lekseemit ovat *hoikka* (5), *nuorekas* (4), *sporttinen* (4), *hyvän näköinen* (3), *siisti* (3), *hyvin säilynyt* (2), *katseen kestävä* (2), *raamikas* (2), *sopusuhmainen* (2) ja *pitkä* (2). MT:n miehillä yleisimmät ovat *komea* (2) ja *nuorekas* (2) ja saman lehden naisilla *nätti* (3), *vaalea* (3) ja *hoikka*.

taidot ja kiinnostuksen kohteet

Tämän kategorian kohdalla MT:n ja HS:n ilmoituksissa on eroa. Esiintymien lukumäärät ovat lähellä toisiaan (HS:ssa 27, MT:ssa 31), mutta semanttiset sisällöt ovat erilaiset. MT:n ilmoituksista välittyy mielikuva prototyypisistä maalaiselämästä, johon kuuluu luonnossa toimiminen, leivonta, maaseudulla viihtyminen ja tansseissa käyminen. HS:n ilmoittajat taas konstruoivat kaksijakoista kuvaa nykysuomalaisesta, sillä harrastukset liittyvät toisaalta liikuntaan, eläimiin, matkailuun ja taiteisiin, toisaalta mökkeilyyn ja luonnonläheisyyteen.

Harrasteistaan ja taidoistaan kertovat yleisimmin Helsingin Sanomien naisilmoittajat (20 esiintymää), harvimmin saman lehden miesilmoittajat (7 esiintymää). Naisilla on enemmän tähän kategoriaan kuuluvia ilmaisuja kuin miehillä (naisilla 39, miehillä 19).

HS:n ilmoittajien suosituin adjektiivi on *liikunnallinen* (6), joka esiintyy vain naisilla. Muut kiinnostuksen kohteet ovat yksittäistapauksia. Maaseudun Tulevaisuuden naisten ilmoituksissa vapaa-ajanviettotavoista ja kiinnostuksen kohteista esille nousevat *maalla viihtyvä* (5) ja *eläinrakas* (3). Monet muutkin MT:n naisten mainitsevat ominai-

suudet sopivat stereotyyppiseen maaseutuelämään: *jauho- ja viherpeukalo on, maataloudesta kiinnostunut, marjastuksesta pitävä, mökkeilystä pitävä, metsänainen, pidän eläimistä ja luonnosta, ratsastustaitoinen ja tanssia harrastava*. MT:n miesten ilmoituksissa esiintyvät harrasteet liittyvät liikuntaan (myös tansseihin), maaseudulla viihtymiseen ja luonnonläheisyyteen.

Omasta tai toisen luontosuhteesta on maininta 15 ilmoituksessa. Luonto on siis esillä ilmoituksissa melko usein. Esimerkit 5-10 kertovat nykysuomalaisten suhteesta luontoon:

(5) Olen 53-v., vapaa, akateeminen nainen Helsingistä, pidän luonnosta, matkailusta, mutta viihdyn myös kotona. Etsin miesystävää. Lähde kanssani vaikka Lappiin hiihtämään. *7060 (HS 10.2.2005, nainen.)

(6) 5-kymppinen vapaa mies etsii sinua n. 4-5-kymppinen, positiivisesti ajatteleva, vapaa nainen. Pidän mm. teatterista, elokuvista, luonnosta ja myös mukavista koti-illoista. *6909 (HS 16.12.2004, mies.)

(7) Sinä suomalainen kalast. ja luonn. nautt. keskustelutait., vapaa, hyväluont. terve mies. Olen 54-v. ulkoisestikin hyvässä kunn. oleva yritt. nainen Lapin läänistä. Lyhyt kuvaus elämästäsi + kuva. Vast. tlk. Hki nim. "Eräretki kaksin" (MT 11.6.2004, nainen.)

(8) Missä olet iloinen, luonnosta pitävä yli 50-v. mies? Vast. tl. Oulun kontt. nimim. "Syysunelmia". (MT 24.8.2005, nainen.)

(9) Sinä 30–40-vuotias, rehti nainen, haaveenasi asuminen maalla keskellä puhdasta luontoa. Vastaa sinua etsivälle tlk. nimim. "Maamies". (MT 22.12.2004, mies.)

(10) Löytyykö yst. sop. ik. naisesta 70 v./172 savutt. terveet elämäntavat om. leskim.? Harrast. luonto, matkust. ym. Vast. Nurmijärvi poste restante nim. "Kesä 2005". (15.4.2005, mies.)

2000-luvun ilmoittajat ovat *kiinnostuneita luontoharrastuksesta, luonnosta ja luonnossa liikkumisesta, he pitävät luonnosta, viihtyvät luonnossa ja nauttivat luonnosta, ovat luonnonläheisiä, haaveilevat asumisesta keskellä puhdasta luontoa, harrastavat luontoa* ja kutsuvat toista *luontonaiseksi*. Samoja rakenteita käytetään molemmissa lehdissä, vaikka voisi olettaa, että MT:n ilmoittajien luontosuhde olisi käytännöllisempi ja luonto olisi osa arkea, jolloin sitä ei mainittaisi ilmoituksessa. Ilmoitusten perusteella voi todeta, että luonto ja luonnossa liikkuminen eivät ole itsestäänselvyys suomalaisille, vaan luonnosta pitäminen täytyy erikseen mainita ja oma luontosuhde halutaan tuoda esiin kontakti-ilmoituksessa.

aktiivisuus ja iloisuus

Tässä kategoriassa ääripäinä ovat Maaseudun Tulevaisuuden naiset ja miehet. MT:n naisilla on 13 mainintaa ja miehillä kaksi. HS:ssa miesten ja naisten ilmoitusten välinen ero on samansuuntainen mutta ei yhtä suuri. MT:n naisilmoittajat kertovat olevansa *reippaita* (6), *iloisia* (2), *ahkeria*, *näppäriä*, *pirteitä*, *toimeliaita* ja *vielä tomeria*. HS:n naiset ovat esimerkiksi *iloisia* (3), *elämäniloisia*, *pirteitä*, *positiivisia*, *reippaita* ja *aktiivisia* ja saman lehden miehet *iloisia* (2), *pirteitä* ja *hyväntuulisia*. MT:n miehillä on vain *elämänmyönteinen* ja *tulevaisuuteen suuntaava*. MT:n naisten suuri frekvenssi ei ole yllätys, sillä maaseudun naisia pidetään aktiivisina ja toimeliaina yleisemminkin (Rouhiainen 2001).

rehellisyys ja kunnollisuus

Edellä esitetyn mukaisesti naiset korostavat itsessään aktiivisuutta ja iloisuutta miehiä enemmän. Miehet taas tuovat esille rehellisyyden ja kunnollisuuden eli jonkinlaisen yleisen luonteen hyvyyden. Miehillä tämän kategorian ilmaisuja on 31, naisilla seitsemän. Lehtien välillä ei ole eroa. Yleisimmät tämän kategorian adjektiivit kaikki ilmoittajaryhmät huomioon ottaen ovat *luotettava* (13), *rehellinen* (10), *kunnollinen* (5) ja *kiltti* (3).

elämäntavat

Elämäntavoistaan kertovat etenkin Maaseudun Tulevaisuuden miehet, heillä tämän kategorian mainintoja on 18. Heidän osuutensa kaikista elämäntapamaininnoista on 47 %. Muilla ilmoittajaryhmillä on 5-8 mainintaa. Kaikki kertovat yleisesti positiivisena pidettyjä asioita: *raitis* (20), *savuton* (8), *tupakoimaton* (5), *täysin raitis* (2), *terveet elämäntavat omaava* (2) ja *hyvät elämäntavat omaava*.

elämänkatsomus

Elämänkatsomukseen liittyviä mainintoja on 2000-luvun ilmoituksissa vain viisi. Lehtien välillä ei ole mainittavaa eroa, ei myöskään sukupuolten välillä. Kaikki maininnat liittyvät uskonnollisuuteen, poliittisista näkemyksistä ei kerrota. 2000-luvun elämänkatsomusmaininnat ovat seuraavat: *uskova* (2), *johtotähtenä loistaa risti*, *uskovainen* ja *us-*

kova (hell. *srk*). Elämänkatsomuksen mainitsevat ilmoittajat toivovat usein toiselta samanlaista katsomusta, kuten esimerkeissä 11–13:

- (11) Täällä uskova (hell. *srk*.) nainen etsii turvall. vahvaa olkapäätä. Olethan n. 40 v. pitkä, elämänmyönt. itsen. ja jumalaan luottava mies. Vast. tlk Hki nim. "Ruut". (MT 23.6.2004, nainen.)
- (12) Vanhempi tyttö haluaa kirj. vaihtoon uskovan pojan kanssa. Vast. tlk. Hki nim. "Uskova tyttö". (MT 28.6.2004, nainen.)
- (13) Sinä fiksu 60–70-v. uskov., suht. varakas vapaa MIES! Älä jätä vast. vastaavalle 62 v. kipuriskolle. Vast. tlk. Hki, nim. "Uusivuosi". (MT 27.12.2004, nainen.)

muut ominaisuudet

Ilmoituksissa on jonkin verran toimintatapojen kuvauksia, kuten *huolehtiva*, *itsenäinen*, *hallitseva* ja *kätevä*. 2000-luvun ilmoittajat pitävät asioista puhumista tärkeänä, sillä itseä kuvaillaan adjektiiveilla *puhuva*, *keskusteleva*, *avoin* ja *puhelias*. Itseä kuvaillaan myös suhteellisesti arvottavilla asenneadjektiiveilla *mukava* (6) ja *kiva* (2). Muiden luokkien ulkopuolelle jääviä ominaisuuksia ovat esimerkiksi *huumorintajuinen* (11), *hyväntuulinen* (2) *mielenkiintoinen*, *monipuolinen*, *tunteellinen*, *tulinen* ja *sydämellinen*. Huumorintajuinen on yllättävän suosittu, vaikka se on informaatioarvoltaan köyhä ja merkitykseltään hyvin subjektiivinen. Oma arki otetaan esille kahdessa ilmoituksessa: *kaupunkielämään kyllästynyt* ja *nykyajan oravanpyörään kilp.yhteisk. kyllästynyt*. Lekssemiä *yksinäinen* käytetään kuudesti.

2000-luvun ilmoituksissa on yhteensä 15 mainintaa, jotka liittyvät läheisyydenkaipuuseen. Näiden esille otto on tyypillisintä HS:n miesilmoittajille, heillä näitä kuvauksia on yhdeksän, kun kaikilla muilla ilmoittajaryhmillä on vain kaksi. Yleisimmät tämän luokan adjektiivit ovat *hellä* (3), *pussaava* (3) ja *herkkä* (2).

4.2. Toisen kuvaus

ikä

Toisen ikä mainitaan Helsingin Sanomien ilmoituksissa jonkin verran useammin kuin Maaseudun Tulevaisuudessa, sillä HS:ssa on 55 % kaikista esiintymistä. Miehet ja naiset ilmaisevat toisen ikään liittyviä toiveita yhtä usein. Frekvenssi vaihtelee 36:sta 46:een.

ammatti ja koulutus

Eniten toisen ammattiin ja koulutukseen liittyviä toiveita on MT:n naisilmoittajilla. Heillä niitä on 16 ja muilla ilmoittajaryhmillä 4-8. MT:n naiset toivovat toisen olevan esimerkiksi *maanviljelijä, maanviljelijäisäntä, maatilän isäntä, metsämies* tai *sikalatilan isäntä*. Yksi heistä antaa toiselle viisi eri ammattivaihtoehtoa (ks. esimerkki 14):

(14) - - Jos olet aito, hevoskuiskaaja, ratsutilan isäntä, eläinlääkäri, realistinen luomuviljelijä tai muu ammattitaitoinen maaseutuyrittäjä, minusta saattaisit saada rinnallesi hyvän emännän. - - (MT 13.2.2004, nainen.)

Myös MT:n miesten toiseen kohdistamat ammattitoiveet liittyvät usein maaseudun tehtäviin: *emäntä (3), hevostyttö* ja *mv.nainen*. HS:n ilmoitukset eroavat MT:n ilmoituksista siinä, että ammatti- tai koulutusvaatimukset eivät liity maaseudulle eikä niissä haeta tietyn ammattiryhmän edustajaa, vaan hyvin koulutettua toista. Yksi ilmoittaja erottuu muista toiveellaan siitä, että toinen ei hae korkeita kouluja käynnyttä (ks. esimerkki 15):

(15) Nainen 40–50-v., et hae vaipanvaihtok. miljonääriä, pimeässä tapaamista tai korkeita kouluja k., vaan olet nätti muodokas tosinainen. Olen yli 50-v., sopusuht., tavall. näk. mies, 174 cm mies. (HS 3.3.2005, mies.)

älykkyys ja sivistys

HS:n naisilla on selvästi enemmän odotuksia toisen sivistystä ja älykkyyttä kohtaan kuin muilla ilmoittajaryhmillä. Heidän osuutensa on 81 % kaikista tämän kategorian esiintymistä, kappalemäärä on 17. Muilla ilmoittajaryhmillä on vain yksi tai kaksi esiintymää. HS:n naiset haluavat miehen, joka on *sivistynyt (8), fiksu (3), melko sivistynyt, tunneälykäs, viisas, valveutunut keskustelija* ja jonka *aivot pelaa*. Muissa ilmoittajaryhmissä on vain *fiksu (3)* ja *sivistynyt*.

HS:n miesilmoittajat eivät omilla ilmoituksillaan vastaa tähän naisten sivistyksenkaipuuseen. Vain neljä HS:n miestä toi itsen kuvauksessa esille oman älykkyytensä ja sivistyksensä. Naiset hakevat siis sellaista, mitä miehet eivät ilmoituksessaan ota esille.

Alla olevassa esimerkissä 16 nainen hakee *melko sivistynyttä* toista. Tämä ilmoitus on hyvä esimerkki siitä, miten vaatimuksia voidaan ilmoituksessa keventää intensiteettiä muuttamalla.

(16) Hei, sinä n. 39-v., melko sivistynyt, suht. koulutettu, hieman urheilullinen ja kohtuullisen mukava mies. Seurallinen ja aika kivan näköinen nainen etsii sinua. Nimimerk. "a.s.a.p" (HS 24.3.2005, nainen.)

Huomiota herättävät toiseen liitetyt partikkelit²⁰, adjektiivit ja kvanttoriadverbi *hieman*, joilla vaatimuksen intensiteettiä muutetaan: *melko (sivistynyt)*, *suhteellisen (koulutettu)*, *hieman (urheilullinen)* ja *kohtuullisen (mukava)*. Itsen kerrotaan olevan *aika (kivan näköinen)*. Ilmoittaja esittää joukon toista koskevia toiveita, mutta helpottaa niiden täyttämistä muokkaamalla suhteellisten adjektiivien intensiteettiä partikkeleilla ja adjektiiveilla. Nämä astemääritteiksiin kutsutut partikkelit, kvanttoriadverbit ja genetiivimuotoiset adjektiivit esiintyvät lauseessa suhteellisen adjektiivin edellä. Ne muokkaavat ominaisuuden astetta alhaisemmaksi, kuin mitä se olisi ilman määritettä.

vapaus

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	26	15	41
MT	15	6	21
yhteensä	41	21	62

Taulukko 3. Vapaus toisen kuvauksessa 2000

Toisen vapauteen liittyviä ilmauksia on eniten HS:n naisten ilmoituksissa, harvimminkin MT:n miesten ilmoituksissa (ks. taulukko 3). Helsingin Sanomissa toisen vapauteen liittyviä mainintoja on lähes kaksinkertainen määrä Maaseudun Tulevaisuuteen verrattuna: MT:ssa on 21 ja HS:ssa 41. Kaupunkilaislehden lukijat ottavat siis useammin kantaa siihen, tulisiko toisen olla vapaa vai varattu. MT:n ilmoittajista yksikään ei mainitse varattua, vaan kaikki ovat *vapaan, sinkun* tai *poikamiehen* perässä. HS:ssa tilanne on toisin, sillä kahdeksan miestä ja yksi nainen toivoo, että toinen olisi *ei vapaa, varattu* tai *kulisseissa elävä*. Tämä havainto noudattelee Vesa Rouhaisen tutkimustulosta suomalaisen maaseudun imagosta. Rouhaisen tutkimuksessa maaseudun asukkaita pidetään luotettavampina, rehellisempinä, uskonnollisempina ja vilpittömämpinä kuin kaupunkilaisia. Kaupunkilaisia taas pidetään itsekeskeisempinä kuin maalla asuvia. (Rouhiainen 2001: Figure 2.) Tällaiseen imagoon sopii se, että maalla asuvat hakevat päivänvalon kestäväää suhdetta, kaupunkilaisia taas kiinnostaa myös salainen ja varattu seura.

²⁰ Nämä partikkelit tunnettiin aiemmin nimellä intensiteettiadverbit, mutta taipumattomuutensa vuoksi ne ovat paremminkin partikkeleita kuin adverbejä (Hakulinen et al. 2004: 638).

lapset, ero ja leskeys

Toisen lapset tai lapsettomuuden mainitsee yhteensä 11 ilmoittajaa. Nämä kaikki ovat Maaseudun Tulevaisuudessa, heidän joukossa on yhdeksän miestä ja kaksi naista. Näistä yhdestätoista yhdeksän suhtautuu myönteisesti siihen, että toisella on lapsi, kaksi toivoo toisen olevan *lapseton*. Itsen kuvauksessa lapsen/lapsettomuuden mainitsi viisi ilmoittajaa, jotka kaikki ovat naisia (s. 57). Lasten olemassaolo vaikuttaa ilmoitusten perusteella olevan vain naisten asia, sillä lapsiin liittyviä mainintoja on enimmäkseen naisilla itsen kuvauksessa ja miehillä toisen kuvauksessa.

Toisen mahdollisen avioeron ottaa esille vain yksi ilmoittaja, toisen leskeys tulee esille kahdessa ilmoituksessa.

kansallisuus ja kotiseutu

Sekä HS:n ja MT:n ilmoittajilla on 17 mainintaa toisen kotiseutuun tai asuinpaikkaan liittyen. HS:ssa nämä ovat jakautuneet tasaisesti sukupuolten kesken, MT:ssa 13 on naisilla ja vain neljä miehillä. Kansalaisuuteen liittyviä mainintoja on yhteensä kuusi, kotiseutuun liittyviä 28. HS:n kotiseututoiveet koskevat lähinnä Etelä-Suomea, kun taas MT:ssa toinen voi olla kotoisin mistä päin Suomea tahansa.

varallisuus

Toisen varallisuudesta on 32 mainintaa ilmoituksissa. Ne kaikki liittyvät varallisuuden olemassaoloon. Yksikään ilmoittaja ei siis väitä, että toisen varallisuudella ei olisi merkitystä. Ilmoituksissa varallisuus liitetään lähinnä miehiin, mutta muutamia mainintoja liittyy myös naisen varallisuuteen. Naisilla on 25 toisen varallisuutta koskevaa mainintaa, miehillä on seitsemän.

2000-luvun naisilmoittajat toivovat toiselta varakkuutta ja sitä, että talous olisi kunnossa. Naiset käyttävät runsaasti suhteellisia adjektiiveja toisen varallisuutta kuvaamaan: *mielellään omavarainen, suht. varakas, vakavarainen, hyvin toimeen tuleva ja talous ok*. Suurin osa toiveista on subjektiivisia, naiset eivät siis toivo jonkin tietyn asian omistamista. On yllättävää, että HS:n ja MT:n naisten varallisuustoiveissa ei ole merkittäviä semanttisia eroja. Toisaalta MT:n naiset antavat toisen nimeämisen kautta (*sikatilan isäntä, ratsutilan isäntä, viljatilan isäntä*) ymmärtää, että toisen tulisi sekä omistaa tila että olla sen isäntä. Isännyyttä en kuitenkaan luokittele varallisuuden kuvaukseksi.

MT:n ja HS:n miesten toiveet toisen varallisuudesta eroavat selvästi toisistaan: HS:ssa toisen toivotaan olevan *tasokas* (2), *varakas* ja *omillasi toimeen tuleva*, kun taas MT:n miehet toivovat toisen olevan *lypsykarjatilan omistava*, *maatilan omistava* ja *tilan omistaja*. MT:n miesten toiveet ovat siis konkreettisempia ja objektiivisempia kuin HS:ssa esitetyt toiveet.

Sekä naisten että miesten ilmoituksissa esiintyvä adjektiivi *tasokas* liittyy sekä varallisuuteen että ulkoiseen olemukseen. Suomen kielen perussanakirja antaa *tasokkaalle* merkitykseksi 'hyvä-, korkeatasoinen, laadukas' (PS 1994). Varallisuuden kuvaajana *tasokas* kertoo nähdäkseni siitä, että tarkoitteella on keskimääräistä korkeampi elintaso ja hänellä on taloudelliset mahdollisuudet pitää tätä tasoa yllä. Kontakti-ilmoituksissa *tasokkaan* pääsana on jollakin tapaa laadukas oman viiteryhmänsä edustaja.

ulkoisen olemus

Taulukosta 4 käy ilmi, että ulkoisesta olemuksesta kertominen on paljon yleisempää HS:ssa kuin MT:ssa: HS:ssa on 79 ja MT:ssa 18 esiintymää. HS:ssa toisen ulkonäön kuvauksia on yli nelinkertainen määrä MT:n ilmoituksiin verrattuna. Miesten ilmoituksia vertaillen ero on vielä suurempi: HS:n miehillä on lähes viisinkertainen määrä ulkonäkömainintoja MT:n miehiin nähden. Myös MT:ssa ulkonäkömainintoja on enemmän miehillä kuin naisilla, mutta ero ei ole suuri. Ulkonäköpaineet kohdistuvat ilmoitusten perusteella ensisijaisesti kaupunkilaisnaisiin ja -miehiin.

esiintymiä	naiset	miehet	yhteensä
HS	26	53	79
MT	7	11	18
yhteensä	33	64	97

Taulukko 4. Ulkoinen olemus toisen kuvauksessa 2000

Miehet määrittelevät ilmoituksissaan toisen vartalon muotoja: *sopusuhtainen* (6), *siro* (3), *hoikka* (3), *sorja* (2), *ei XL*, *erityisen muodokas*, *muodokas*, *hyvin muodostunut*, *hyvävartaloinen*, *sopivan muodokas* ja *kaikin puolin sopusuhtainen*. Myös tyyliin kiinnite-

tään huomiota: *sporttinen*²¹ (3), *naisellinen* (3), *sensuelli* (2), *eroottinen* (2), *tyylikäs* (2), *lady-tyyppinen* (2) ja *tasokas* (2). Muita mainintoja ovat esimerkiksi *nuorekas* (6), *nätti* (5), *viehättävä* (5), *hyvän näköinen* (2), *katseen kestävä* (2), *tumma* (2), *soma* (2), *kivan näköinen*, *tummaihoisen*, *vaalea* ja *sievä*. Toisen ulkonäköä koskevat toiveet ovat poikkeuksetta subjektiivisia, joukossa ei ole esimerkiksi tarkkoja toiveita pituudesta tai painosta.

Naisten toiseen kohdistamat ulkoiseen olemukseen liittyvät toiveet ovat perinteisiä. Ne liittyvät useimmiten toisen kokoon ja tyyliin: *pitkä* (6), *180 cm*, *hoikka* (2), *kookas* (2), *miehen näköinen ja kokoinen*, *normaalipainoinen*, *tasokas* (3), *nuorekas* (3), *miehekäs*, *salskea*, *sporttinen*, *tyylikäs* ja *charmikas*. Muita ovat *katseen kestävä*, *komea*, *kroppa toimii*, *visuaalisesti katseen kestävä*, *siisti*, *jo hieman harmaaturkki* ja *tumma*.

taidot ja kiinnostuksen kohteet

Eniten taitoja ja mielenkiinnon kohteita luettelevat MT:n miesilmoittajat, heidän osuutensa on 54 % tämän kategorian maininnoista. Kaiken kaikkiaan mainintoja on 57 ja frekvenssi vaihtelee 5:stä 26:een. MT:n miehet toivovat toisen olevan etenkin *maalla viihtyvä* (11) ja *elämistä pitävä* (4). Myös muut toiveet liittyvät maaseudun toimiin, esimerkiksi *eläinrakas*, *luonnonläheinen*, *pidät maalla asumisesta*, *haaveenasi asuminen maalla keskellä puhdasta luontoa*, *maaseutua arvostava*, *maataloudesta kiinnostunut* ja *maatilan emännäksi pystyvä/sopiva*. HS:n miesten toiveet puolestaan liittyvät liikuntaan, luontoon, ruokaan ja taiteeseen.

Naisten toiveet keskittyvät MT:ssa luonnossa toimimiseen sekä eri taiteenlajeihin ja lapsirakkauteen. HS:n naiset toivovat toisen harrastavan liikuntaa, kulttuuria ja matkailua. Muissa ilmoittajaryhmissä matkailua ei oteta esille.

aktiivisuus, iloisuus

Eniten toisen aktiivisuuteen liittyviä mainintoja on HS:n naisilla, 10 kappaletta. Ero muihin ilmoittajaryhmiin on kuitenkin pieni. HS:ssa tämän luokan ilmaisuja on hiukan enemmän kuin MT:ssa: HS:ssa on 17 ja MT:ssa 12. Yleisimmät lekseemit 2000-luvun

---

²¹ Ulkoiseen olemukseen sijoittamani *sporttinen* voi kertoa myös kiinnostuksen kohteista, mutta tulkitsen sen kuvaamaan enemmän ulkoista olemusta. *sporttisuuteen* riittää ulkoinen olemus, kun taas *liikunnallisen* tulee harrastaa liikuntaa.

ilmoituksissa tässä kategoriassa ovat *reipas* (9) ja *iloinen* (5), muut ovat yksittäisiä. *reipas* liitetään yleisimmin MT:n naisiin.

rehellisyys ja kunnollisuus

Tämä kategoria on selvästi naisten suosiossa. Naisten osuus on 76 % kaikista maininnoista. MT:n naiset tuovat toisen kunnollisuuteen liittyvät toiveet esille HS:n naisia useammin: MT:n naisilla on 27 ja HS:n naisilla 18 esiintymää. Molempien lehtien miesilmoittajilla on tässä kategoriassa seitsemän esiintymää. Rehellisyys, luotettavuus, kunnollisuus ja rehtiys ovat selvästi miehiin liitettäviä ominaisuuksia. Miehet käyttävät niitä itsestään ja naiset käyttävät niitä toisesta.

elämäntavat

Toiselle sopivista elämäntavoista kirjoittavat lähinnä MT:n naisilmoittajat, heillä on 17 esiintymää, kun kaikilla ilmoittajaryhmillä yhteensä on 28 esiintymää. Elämäntavat liittyvät kunnollisuuteen, eikä sen vuoksi ole ihme, että ne tulevat esille juuri MT:n naisten ilmoituksissa, he kun haluavat toiselta kunnollisuutta. HS:n naisista kahdeksan puuttuu toisen elämäntapoihin. Miehistä näihin ominaisuuksiin kiinnittää huomionsa yhteensä vain kolme.

MT:n naiset toivovat toisen olevan *raitis* (9), *terveet elämäntavat omaava* (4), *savuton* (2), *tupakoimaton* ja *alkoton*. Kaupunkilaisnaiset eivät ehkä paheksu tupakointia ja alkoholin käyttöä yhtä yleisesti kuin maalla asuvat naiset, ainakaan he eivät ota sitä esille yhtä usein.

elämänkatsomus

Varsin harva 2000-luvun ilmoittaja on kiinnostunut toisen elämänkatsomuksesta. Useimmin, neljästi, sen mainitsee MT:n naisilmoittaja. Yhteensä mainintoja on yhdeksän. Toisen halutaan olevan esimerkiksi *uskovainen* (2), *jumalaan luottava*, *uskova* ja *mielellään kristitty*.

muut ominaisuudet

Ilmoituksissa esiintyviä toimintatapoja ovat esimerkiksi *ennakkoluuloton* (2), *itsenäinen* (2), *kohtuullinen*, *jalat maassa*, *rento elämän nautiskelija*, *vähään tyytyvä*, *suoraluon-*

toinen, seurallinen ja rauhallinen. Keskustelutaitoa arvostetaan, sillä haussa on keskustelutaitoinen (4), keskusteleva, juttelua kaipaava ja sanavalmis.

Subjektiiivisesti arvottavia asenneadjektiiveja ovat *mukava (7), kiva (4), symppis, miellyttävä, sympaattinen ja ihana*. Näiden käyttö on yllättävän yleistä, kun huomioidaan se, että käytetyt adjektiivit ovat täysin subjektiiivisiä ja suhteellisia.

Ilmoituksissa on useita mainintoja läheisyyden kaipuusta ja siihen liittyvistä toimintatavoista. Tämä kategoria erottaa HS:n ilmoitukset MT:n ilmoituksista. HS:n ilmoituksissa toisen läheisyyden kaipuuseen liittyviä ilmaisuja on 17, kun niitä MT:ssa on vain yksi. HS:ssa haetaan toista, joka on esimerkiksi *hellä (3), turvallinen (2), hellän hauska, naisensa hellästi huomioiva, hellyydenkipeä, hellyyttä kaipaava* ja jolla on *lämmän syli*. Näissä ominaisuuksissa toinen nähdään joko toimivana subjektina (*hellä mies, naisensa hellästi huomioiva - - herrasmies*) tai vastaanottavana objektina (*Olethan hellyydenkipeä - - nainen, hellyyttä kaipaava - - nainen*). On yllättävää, että MT:n ilmoituksissa näitä ominaisuuksia ei mainita kuin kerran. Kyseessä saattaa olla se, että kontakti-ilmoitukset noudattelevat julkaisuareenansa perinteitä: kun kukaan MT:n ilmoittaja ei näitä käytä, eivät niitä käytä tulevatkaan ilmoittajat.

Toinen selittävä syy saattaa löytyä siitä, että HS:ssa haetaan MT:ta useammin päiväkahviseuraa ja salaisia tapaamisia, mihin nämä läheisyyden kaipuusta viestivät ilmoitukset luontevasti yhdistyvät. Maaseudun Tulevaisuudessa naisilla päiväkahvi-ilmoituksia on yksi, miehillä ei ainuttakaan (ks. esimerkki 17):

(17) Täällä 2 tanskansuomalaista salarakasta toivovat löytävänsä nuorekasta, huumorintajuista herraseuraa. Vast. tlk. ”Optiot”. (MT 18.3.2005, nainen.),

Helsingin Sanomissa päiväkahvi-ilmoituksiksi on tulkittavissa yksi naisen ilmoitus (ks. esimerkki 18):

(18) 46-v., nuorekas, iloinen nainen etsii salaista seuraa. *6911 (HS 23.12.2004, nainen.)

ja ainakin 8 miesten ilmoitusta (esimerkit 19–21):

(19) Hei sinä naisellinen, hellä, nuorekas, vapaa tai varattu, +60-v. nainen. Täällä olisi n. 5-kymppinen, siisti, luotettava, herrasmies, joka haluaisi olla salainen sydänystäväsi. *6908 (HS 16.12.2004, mies.)

(20) Hakusessa 40–50-v. salarakas pääkaupunkiseudulta. Olethan hellyydenkipeä, eroott., hoikka, iloinen nainen? Minä yli 50-v., täysin raitis, hoikka vast. asiat om. mies. Hal. tulla kylään 2–3 kert. viikossa. *7004 (HS 27.1.2005, mies.)

(21) 40–50-v., nuorekas nainen pääkaupunkiseudulta, tulisitko salaiseksi ystäväksi 5-kymppiselle, hoikalle, täysin raitt. miehelle halipulaa poistamaan? Pohjoisen pussaava, iloinen poika luottam. *7100 (HS 24.2.2005, mies.)

Salarakasta tai päiväkahviseuraa hakevien lisäksi Helsingin Sanomissa on useita (mies)ilmoittajia, jotka kertovat hellyyden kaipuustaan esimerkiksi seuraavien sanoin:

Etsin sinua tavallinen nainen, joka laillani kaipaat hellyyttä elämään. Tavataan yhteisten ilojen merkeissä. - -

Kaipaatko läheisyyttä, keskustelua, kosketusta ym.? Sinua etsii - -

Missä olet sinä n. 50–65-v. nainen? 59-v., ei vapaa mies haluaa lämpimään syliisi. - -

Kaipaatko silloin tällöin hellyyttä ja läheisyyttä? Niin minäkin - -

Kaipaisitko hellyyttä ja ystävyyttä? - -

Kaipaatko silloin tällöin romantiikkaa, läheisyyttä ja hellyyden osoituksia? - -

Ilmoittajat ovat ottaneet uudissana *salarakkaan* tehokkaaseen käyttöön. 2000-luvun ilmoituksissa esiintyvää halua salaiseen suhteeseen voi selittää sillä, että tällaisessa suhteessa omat tunteet saa päästää vapaammin esille kuin työelämässä tai opiskelussa. Suhde vapauttaa ihmisen edes vähäksi aikaa sosiaalisesta vastuuntunnosta ja moralisoinnista. Se voi myös olla keino parantaa omaa itsetuntoa. (Virrankoski 2001: 1084.)

Muita ilmoituksissa mainittuja ominaisuuksia ovat esimerkiksi henkisiin ominaisuuksiin liittyvät *huumorintajuinen* (11), *hyvä sydän*, *lämminsydäminen*, *sydän puhdas ta kultaa* ja *sielukas sekä yksinäinen* (4), *yksinäisiin hetkiisi kyllästynyt* ja *tavallinen* (2).

HS:n ilmoittajat käyttävät vertailuadjektiiveja selvästi MT:n ilmoittajia useammin. Yksi syy löytynee ilmoitusten hinnoittelusta. Lehdissä ilmoittaminen on varsin kallista: MT:n hinnat kesällä 2006 ovat 16,96–42,40 euroa (2-5 riviä). HS:n puhelinpalvelussa hinta on 1,67 euroa minuutilta + pvm, puhelun kesto on noin 5-7 minuuttia. Ilmoittaja säästääkin rahaa käyttäessään ellipsejä. Ne sopivat kuitenkin vain sellaisissa tapauksissa, kun haluaa itsen kaltaisen toisen, sillä tällöin molemmista voi luetella samoja ominaisuuksia. Ilmoittajat käyttävät esimerkiksi seuraavia rakenteita: *vastaava* (8), *vastaavanlainen* (4), *saman oloinen* (2), *samanlainen* (2), *niin kuin minäkin* (2), *vastaa-vassa tilanteessa oleva*, *samanhenkinen* ja *vast. asiat om.*

4.3. Itsen nimeäminen

Sekä Helsingin Sanomien että Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajat nimeävät itsensä useimmiten sukupuolensa kautta (ks. taulukko 5). Näitä on selvästi eniten, 188 kappaletta. HS:ssa tämä on vielä yleisempää kuin MT:ssa. Toiseksi yleisintä on nimetä itsensä

ammatin kautta, näitä tapauksia on 44. Lähes yhtä yleistä on siviilisäädyn kautta nimeäminen (*leski, yh-äiti, poikamies*), tällaisia on 30. Harrastukseen tai muuhun seikkaan liittyviä itsen nimeämisiä on yhdeksän. Suurin osa itsen nimeämistä sijoittuu vain yhteen kategoriaan ja näin ollen kategorioiden esiintymien summa on lähellä nimeämisten määrää. Esimerkiksi HS:ssa on 138 kategorian jäsentä ja 130 nimeämistä ja MT:ssa 135 jäsentä ja 125 nimeämistä. Taulukossa 5 näkyy itsestä käytettyjen nimeämissanojen sijoittuminen eri kategorioihin.

itsen nim.	HSn	MTn	HSm	MTm	yhteensä
sukupuoli	56	45	60	27	188
ammatti	3	11	7	23	44
siv.säätty	5	9	1	15	30
<u>harr. tai muu</u>	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>9</u>
yhteensä	67	66	71	67	271

Taulukko 5. Itsen nimeäminen kategorioittain 2000

Yleisimmät 2000-luvun ilmoituksissa itsestä käytetyt nimeämishyönteitit ovat naisilla *nainen* (76) ja *tyttö* (7), miehillä *mies* (69), *poikamies* (7) ja *herras mies* (6) (ks. taulukot 6 ja 7). Muiden frekvenssi on korkeintaan viisi. *nainen* ja *mies* ovat selvästi muita lekseemejä suosituimpia. Niiden käyttö on hyvin neutraalia ja olisikin voinut odottaa, että ilmoittajat käyttäisivät itsestään sisällöltään monipuolisempia lekseemejä. Alla olevassa taulukossa 6 näkyvät naisten itsestään käyttämät lekseemit, joita on käytetty vähintään kahdesti. Lekseemit on listattu yhteenlasketun frekvenssin mukaan.

	HS 2005	MT 2005	yhteensä
<i>nainen</i>	43	33	76
<i>tyttö</i>	1	6	7
<i>leskirouva</i>	1	2	3
<i>leskinainen</i>	2	1	3
<i>yh-äiti</i>	1	2	3
<i>emäntä</i>	0	2	2
<i>eläkeläis-</i>			
<i>nainen</i>	0	2	2
<i>blondi</i>	2	0	2
<i>lady</i>	2	0	2

Taulukko 6. Itsen nimeäminen, naiset 2000

nainen on selvästi yleisin naisten itsestään käyttämä lekseemi. HS:n naiset käyttävät sitä vielä enemmän kuin MT:n naiset: HS:ssa on 43 esiintymää ja MT:ssa 33. Toiseksi yleisin on *tyttö*, jota käytetään lähinnä MT:n ilmoituksissa. Se esiintyy kuusi kertaa MT:ssa ja kerran HS:ssa. MT:n naiset siis työtötelevät itseään HS:n naisia useammin. Vain HS:ssa esiintyviä lekseemejä ovat esimerkiksi *lady* ja *blondi* ja vain MT:ssa esiintyviä *emäntä* ja *eläkeläisnainen*. HS:n ja MT:n naisilmoittajat käyttävät lähes yhtä montaa eri lekseemiä itsen nimeämisessä: HS:ssa käytössä on 22, MT:ssa 23.

	HS 2005	MT 2005	Yhteensä
<i>mies</i>	47	22	69
<i>poikamies</i>	1	6	7
<i>herrasmies</i>	6	0	6
<i>herra</i>	3	0	3
<i>maanviljelijä</i>	0	3	3
<i>maanviljelijä-</i> <i>mies</i>	0	3	3
<i>poikamies-</i> <i>isäntä</i>	0	3	3
<i>isäntä</i>	0	2	2
NPgen <i>isäntä</i>	0	7	7
<i>maat. poika</i>	0	2	2
<i>leskimies</i>	0	2	2
<i>parturi</i>	2	0	2
<i>Pepe</i>	2	0	2

Taulukko 7. Itsen nimeäminen, miehet 2000

Miehet nimeävät itsensä yleisimmin *mieheksi* (ks. taulukko 7) *mies*-sanon käyttö on selvästi yleisempää HS:ssa kuin MT:ssa: HS:ssa sillä on 47 esiintymää ja MT:ssa 22. MT:n miehillä on käytössä suurempi lekseemivalikoima kuin HS:n miehillä, sillä MT:ssa on 27 eri lekseemiä itsen nimeämisessä ja HS:ssa 17. Ero aiheutuu *mies*-sanon erilaisesta käytöstä ja siitä, että MT:n miehet käyttävät itsestään monia eri ammattinimikkeitä, esimerkiksi *maanviljelijä*, *poikamiesisäntä* ja *lypsykarjatilan isäntä*.

Miesten ilmoituksissa on useita lekseemejä, jotka esiintyvät vain toisessa lehdessä. Vain HS:ssa esiintyvät *herrasmies*, *herra*, *parturi* ja *Pepe* ja vain MT:ssa *maanviljelijä*, *maanviljelijämies*, *poikamiesisäntä*, *isäntä*, *lypsykarjatilan isäntä*, *maat. poika* ja *leskimies*. *herran* ja *herrasmiehen* puuttuminen MT:n ilmoituksista on odotuksenmu-

kaista, sillä maaseudun asukkaat eivät herroittelle itseään. Maaseutuammattien esiintyminen MT:ssa on odotuksenmukaista, sillä lehteä luetaan lähes kaikilla Suomen maatioilla (Maaseudun Tulevaisuuden tutkimustiedot 2004).

Aivan kaikki ilmoittajat eivät nimeä itseään ilmoituksessaan. Esimerkeissä 22 ja 23 nimeämistä ei ole:

(22) Haluan kir.vaihtoseuraa 20–40-v. vap. naisista ymp. Suomen. asun 06-alueella, teen maataloustöitä kotona, haen emäntäehdokasta maatilalleni. Tlk. Hki nimim. "Maalle". (20.4.2005, mies.)

(23) Sinä keski-ikäinen nainen, ystävyttäsi etsin maaseudulle. Vast. tlk. nimim. "Odotan". (29.4.2005, mies.)

Olen luokitellut ilmoitukset miesten lähettämiksi, vaikka sitä ei missään todetakaan. Jälkimmäisessä ilmoituksessa informaatiota on todella vähän, kun toinenkin nimetään neutraalisti naiseksi ja itsestä ei selviä muuta, kun että hän etsii ystävyttä maaseudulle.

4.4. Toisen nimeäminen

Alla olevasta taulukosta 8 selviää toisen nimeämisten jakauma kategorioittain.

toisen nim.	HSn	MTn	HSm	MTm	yhteensä
sukupuoli	54	43	58	50	205
suhde	8	6	5	7	26
ammatti	0	13	1	5	19
siv.sääty	0	4	1	8	13
<u>harr. tms.</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>5</u>	<u>10</u>
yhteensä	64	68	66	75	273

Taulukko 8. Toisen nimeäminen kategorioittain 2000

Toinen nimetään useimmiten niin, että sen kautta selviää haluttu sukupuoli. Näitä tapauksia on 205. Yleisintä on käyttää lekseemejä *mies*, *nainen*, *herrasmies* ja *tyttö*, mutta myös esimerkiksi *naishenkilö*, *poika*, *gentleman*, *mieshenkilö*, *uroskarhu*, *rouva*, *lady* ja *tosinainen* esiintyvät ilmoituksissa. Toiseksi yleisintä on toisen nimeäminen toivotun suhteen²² kautta. Näitä on 26, eli ero suosituimpaan kategoriaan on selvä. Haussa on muun muassa *miesystävä*, *kaveri*, *emäntäehdokas*, *naiskaveri*, *elämäkumppani*, *matkaseura* ja *ystävä*.

²² Itsen nimeämisessä suhteeseen liittyviä lekseemejä on niin vähän, että oman kategorian luominen niille ei ole aiheellista. Suhteeseen liittyvät lekseemit ovat siellä kohdassa harrastukset tai muu, tämän luokan esiintymiä on yhteensä 9.

Kolmanneksi suurin ryhmä ovat ammattiin liittyvät nimeämiset. Niitä on lähinnä MT:n naisilmoittajilla (13 kappaletta kategorian 19 nimeämisestä). Tulos sopii hyvin yhteen MT:n miesten itsen nimeämisen kanssa, sillä he käyttävät itsestään monipuolisesti ammattinimikkeitä (ks. s. 73). Nämä MT:n naisten käyttämät ammattiin liittyvät nimeämiset ovat *eläinlääkäri*, *hevoskuiskaaja*, *isäntä*, *maanviljelijä*, *maanviljelijäisäntä*, *maatalon isäntä*, *maatilan isäntä*, *metsämies*, *maaseutuyrittäjä*, *ratsutilan isäntä*, *realistinen luomuviljelijä*, *sikalatilan isäntä* ja *viljatilan isäntä*. Ero HS:n naisiin on ilmeinen: heistä yksikään ei nimeä toista ammatin kautta. Maaseudun Tulevaisuudessa ilmoittaville naisille toisen ammatti on siis tärkeämpi asia kuin HS:n naisille.

Pieni osa ilmoittajista nimeää toisen siviilisäädyn kautta. Näitä on 13 kappaletta. Tämä on selvästi yleisempää Maaseudun Tulevaisuudessa kuin Helsingin Sanomissa: MT:ssa näitä on 12, HS:ssa yksi. Miehet nimeävät toisen esimerkiksi *yh-äidiksi* ja *sinkkutyöksi*, naiset *poikamieheksi*, *peräkammarin pojaksi* ja *yh-isäksi*. Harrastuksiin liittyviä nimeämisiä ovat esimerkiksi *hevostyttö*, *jauhopeukalotyttö* ja *luontonainen*. Ne kaikki ovat miesten naisista käyttämiä.

Alla olevassa taulukossa 9 näkyvät ne naisten käyttämät lekseemit, jotka esiintyvät ilmoituksissa vähintään kahdesti. Selvästi yleisin on *mies*, jonka frekvenssi HS:ssa on 39 ja MT:ssa 34. *herrasmies* esiintyy vain HS:ssa ja *maalaispoika* vain MT:ssa. Lekseemivalinnoissa on siis eroja lehtien kesken.

	HS 2005	MT 2005	yhteensä
<i>mies</i>	39	34	73
<i>herrasmies</i>	11	0	11
<i>maalaispoika</i>	0	4	4
<i>miesystävä</i>	1	2	3
<i>maaseudun mies</i>	0	2	2

Taulukko 9. Toisen nimeäminen, naiset 2000

Miesten ilmoituksissaan toisesta käyttämät nimeämiset näkyvät alla olevasta taulukosta 10. Yleisin lekseemi on *nainen*, joka esiintyy HS:ssa 51 kertaa ja MT:ssa 37 kertaa. Se on siis selvästi yleisempi HS:ssa kuin MT:ssa. *naisen* sijaan MT:n miesilmoittajat käyttävät sanoja *tyttö* (10), *yh-äiti* ja *emäntä*. HS:ssa *tyttö* esiintyy kerran, *yh-äiti* ja *emäntä* eivät kertaakaan. Vain HS:ssa esiintyviä lekseemejä ovat *rouva* ja *naisystävä*. *herran* ja

rouvan, isännän ja emännän ja tytön käyttö erottaa yhä selvästi HS:n ja MT:n ilmoitukset toisistaan.

	HS 2005	MT 2005	yhteensä
<i>nainen</i>	51	37	88
<i>tyttö</i>	1	10	11
<i>yh-äiti</i>	0	6	6
<i>emäntä</i>	0	3	3
<i>emäntä-</i>			
<i>ehdokas</i>	0	2	2
<i>naisseuraa</i>	2	2	4
<i>rouva</i>	3	0	3
<i>naisystävä</i>	2	0	2

Taulukko 10. Toisen nimeäminen, miehet 2000

Muutamissa ilmoituksissa toinen nimetään persoonallisella tavalla, joka kertoo ilmoittajasta enemmän kuin se, että hän nimeäisi toisen neutraalisti *naiseksi* tai *mieheksi*. Yksi MT:n mies nimeää toisen *kauniiksi Veeraksi*. *Kaunis Veera* on Ville Salmisen ohjaama vuonna 1950 ensi-iltansa saanut suomalainen elokuva, jossa seudun rumimmasta työstä tulee hurmaava kahvinkeittäjä höyrylaivalle. Tämän ilmoituksen kirjoittaja erottuu muutenkin ilmoitusten joukosta leksikaalisilla valinnoillaan (esimerkki 24):

(24) Köyhä jätkä etsii savotan Sannia/kaunista Veeraa kahvinlaittajaksi kämpällensä ruokapalkalla. Vast. ilman od. tlk. nim. "Papukaija". (MT 27.2.2004, mies.)

Negatiiviset ominaisuudet (*köyhä, kämppä, ruokapalkalla*), intertekstuaaliset nimeämiset (*savotan Sanni, kaunis Veera*) ja suorat ”tehtävänkuvaukset” (*kahvinlaittajaksi*) ovat harvinaisia ilmoituksissa ja sen vuoksi niitä käyttämällä on helppo erottua positiivisia piirteitä korostavien ilmoitusten joukosta.

Toisen nimeämisessä käytetty lekseemivalikoima vaihtelee 12:sta 28:aan eri lekseemiin (ks. taulukko 11). Kaikki muut ilmoittajaryhmät paitsi MT:n naiset käyttävät toisen nimeämisessä pienempää lekseemivalikoimaa kuin itsen nimeämisessä. MT:n naisilla on kaikkein eniten eri sanoja käytössä, kun lasketaan yhteen itsen ja toisen nimeämisessä käytetyt eri lekseemit (MT:ssa on 51 lekseemiä, muilla 29–49). Pienintä sanajoukkoa käyttävät HS:n miesilmoittajat.

eri lekseemejä	HSn	MTn	HSm	MTm
itsen nimeäminen	22	23	17	27
toisen nimeäminen	16	28	12	22

Taulukko 11. Itsen ja toisen nimeäminen, lekseemivalikoiman suuruus

4.5. Nimimerkki

2000-luvun Helsingin Sanomien ilmoituksissa on vain kuusi nimimerkkiä, sillä ilmoittajat erotetaan toisistaan numerosarjan avulla. Tämän vuoksi HS:n nimimerkkejä ei huomioida 2000-luvun nimimerkkejä tarkastellessa. HS:ssa käytetyt miesten nimimerkit ovat *Ei asuta yhdessä*, *Kevätmiehellä* ja *Elämänlaatu*. Naisten nimimerkit ovat *Sensuelli blondi*, *Superlaatua* ja *Ei luusereille a.s.a.p.*

On mielenkiintoista, että HS:ssa on kuitenkin nämä kuusi nimimerkkiä, vaikka niitä ei ilmoituksiin perinteisessä funktiossaan tarvittaisi. Nimimerkkihän toimii ilmoittajan salanimenä, jolla hänelle osoitetut kirjeet otsikoidaan. HS:ssa tämä tapahtuu 2000-luvulla persoonattoman numerosarjan avulla. Nimimerkit ovat niin traditionaalinen osa kontakti-ilmoituksia, että osa ilmoittajista haluaa yhä käyttää niitä. Nimimerkkiin ilmoittaja voi kiteyttää itsensä ja toiveensa ja saada näin ilmoitukseensa napakan lopun.

Maaseudun Tulevaisuudessa nimimerkkitunnistusta käytetään edelleen ja nimimerkki löytyy kaikilta ilmoittajilta. Perinteisen nimimerkin rinnalle on kuitenkin tullut nimimerkin ja yhteystietojen yhdistelmiä, kuten seuraavassa esimerkissä 25:

(25) Huhuu... Kesä ja kiireet tulossa, ehkäpä myös ripaus romantiikkaa. Nätti, näppärä 43-v. nainen haik. maajussin kainaloon. Nimim. ”kesäheila-vai-enemmän@suomi24.fi” (MT 22.4.2005, nainen.)

Nimimerkki/sähköpostiosoite voidaan myös kytkeä osaksi muuta ilmoitustekstiä, kuten esimerkissä 26:

(26) Olen n. 40-v. mies, kasvinviljelytilan isäntä Lounais-Suomesta. Sinä vapaa, savuton nainen vailla ahonlaitaa.ilman.paitaa@luukku.com (MT 29.10.2004, mies.)

Kahdeksalla MT:n miehellä ja kolmella naisella on nimimerkin paikalla sähköpostiosoite. Olen käsitellyt sähköpostiosoitteiden alkuosia nimimerkkien tavoin, sillä sähköpostiosoitteen alkuosa vastaa mielestäni nimimerkkiä ja täten ne ovat rinnastettavissa toisiinsa. MT:n 2000-luvun nimimerkit jakaantuvat luokkiin taulukon 12 mukaisesti:

	naiset	miehet	yhteensä
itsestä kertova	24	19	44
haun tavoitteeseen liittyvä	19	17	35
tunnelmointiin liittyvä	15	8	23
itsestä tai toisesta kertova	11	11	22
<u>interpersonaalinen</u>	<u>2</u>	<u>10</u>	<u>12</u>
yhteensä	71	65	136

Taulukko 12. Nimimerkit kategorioittain 2000

Osa naisten nimimerkeistä on merkitykseltään kaksitulkintaisia. Tällaiset nimimerkit on sijoitettu kahteen luokkaan. Esimerkiksi *Suvituuli* voi olla naisilmoittajan oma nimi tai se voi olla tunnelmallinen nimimerkki.

Nimimerkki liittyy useimmiten **itse**n. MT:n nimimerkissä kerrotaan joko oma sähköpostiosoite ja sen kautta tietoja itsestä (*maaajussi@kymp.net*, *mvmies@jippii.fi*), ikään ja ulkonäköön liittyviä seikkoja (*Punatukkainen tyttö*, *Vaalea nainen*, *Ella 55-v.*), ammatti (*Isäntä*, *Yrittäjä*) tai nimi (*Annika*, *Marjaana 48-v.*, *Urho*).

Haun tavoitteeseen liittyvät nimimerkit ovat toiseksi yleisimpiä. Ne kertovat siitä, miksi toista haetaan ja millaista yhdessäolon toivotaan olevan. Esimerkiksi *Lehmissä yhteinen tulevaisuus*, *Tositarkoitus*, *Illat takan ääressä*, *Takaisin maalle*, *Vauvakuumetta*, *Emännäksi* ja *Eräretki kaksin* kertovat siitä, millaista elämää ilmoittaja tavoittelee. Moni näistä yhteisen tulevaisuuden kuvauksista liittyy jollakin tapaa maaseudun elämään.

Myös MT:n **tunnelmointiin** liittyvät nimimerkit ovat kiinni luonnossa ja maaseudussa. Niitä ovat esimerkiksi *Kesälava*, *Valkoinen tupa ja perunamaa*, *Valtra*, *Loimien lomassa*, *Puutarhakeinu* ja *kastelukannu* sekä *Kasvunihme*.

Itsestä tai toisesta kertovia nimimerkkejä on lähes yhtä paljon kuin tunnelmointiin liittyviä. Tämän luokan nimimerkit ovat semanttisesti sellaisia, että niillä voidaan kuvailla joko itseä tai toista. Naisten ilmoituksissa näitä ovat mm. *Kotihiiri*, *Taiteilija* ja *08-alueelta*, miehillä *Innokas leipuri*, *Maalla viihtyvä* ja *Positiivinen*.

Interpersonaalisia nimimerkkejä on lähinnä miehillä (MTm 10, MTn 2). Ilmoittajat kyselevät *Mekö?*, *Saisinko luvan 40+*, *Löydätkö näin* ja *Tästäkö kesästä -05 alkaa yhteinen elämä?* ja käskevät tai pyytävät *Kouluta mieleiseksi* ja *Odota*. Muutama toivoo yhteydenpidon jatkuvan puhelimitse tai kirjeitse: *Soitellaan (2)* ja *Kirjoitellaan*.

5. ILMOITUKSISSA TAPAHTUNEET MUUTOKSET

5.1. Itsen kuvaus: ikä, ulkonäkö ja ammatti yhä tärkeimmät

Moni ilmoittaja luottaa 2000-luvullakin siihen, että omasta iästä, ulkoisesta olemuksesta ja ammatista kannattaa kertoa. Nämä kategoriat ovat frekvenssiltään suurimmat sekä 1970- että 2000-luvulla. Suurimmat muutokset itsen kuvauksessa ovat tapahtuneet kategorioissa ero, leskeys, kansallisuus ja kotiseutu, varallisuus, ulkoinen olemus, taidot ja kiinnostuksen kohteet sekä rehellisyys ja kunnollisuus. Ikä, ulkoinen olemus sekä ammatti ja koulutus ovat molemmilla vuosikymmenillä kolme suurinta luokkaa itsen kuvauksessa. Vapaus on säilynyt kuudenneksi yleisimpänä, mutta muuten yleisyysjärjestys on muuttunut. Alla olevaan taulukkoon 1 on koottu analyysissä käytetyt kategoriat frekvensseineen 2000-luvun mukaisessa suuruusjärjestyksessä.

	esiintymien määrä	
	1970-luvulla	2000-luvulla
ikä	206	205
ulkoinen olemus	121	155
ammatti ja koulutus	93	82
kansallisuus ja kotiseutu	29	69
taidot ja kiinnostuksen kohteet	27	58
vapaus	59	49
rehellisyys ja kunnollisuus	67	38
elämäntavat	41	38
varallisuus	74	37
aktiivisuus ja iloisuus	24	33
älykkyys ja sivistys	5	11
leskeys	40	9
lapset	8	5
elämäkatsomus	12	5
ero	31	1

Taulukko 1. Itsen kuvaus, kategoriat vertailussa

Av(i)oerosta kerrotaan 2000-luvulla selvästi 1970-lukua harvemmin: 2000-luvulla mainintoja on yksi, kun verrokkivuonna niitä oli 31. Ilmoituksissa tapahtunut muutos on yhteydessä avioerojen yleistymiseen Suomessa. Kun eroamisesta on tullut yhä tavalli-

sempaa, ei sen mainitseminen ole enää tarpeellista. Suurin osa keski-ikäisistä 2000-luvun ilmoittajista lienee eronneita, vaikka he eivät sitä ilmoituksessa kerrokaan.

Toinen siviilisäättyyn liittyvät muutos on tapahtunut **leskeys**-kategoriassa. Leskeydestä kerrotaan 2000-luvulla selvästi harvemmin. 1970-luvun ilmoituksissa omasta leskeydestä oli 40 mainintaa, kun 2000-luvulla niitä on vain yhdeksän. Molemmilla vuosikymmenillä leskeys näkyy useammin naisten ilmoituksissa. Tässä kategoriassa tapahtunut muutos ei liity leskeyden yleistymiseen, vaan kyse on juuri päinvastaisesta asiasta: 1970-luvulla oli paljon leskiä, joiden puoliset olivat kaatuneet sodassa. 2000-luvulla tällaista aktiivi-ikäisten seuraa hakevien leskien suurta joukkoa ei ole. 2000-luvulla leskeyden syyt ovat yksilöllisempiä, sillä ei ole yhtä suurta leskeyden aiheuttajaa. Kenties juuri yksilöllisyyden ja henkilökohtaisuuden vuoksi asiaa ei haluta ottaa esille ensikontaktissa.

Kansallisuuteen ja kotiseutuun liittyvät maininnat ovat lisääntyneet. 1970-luvun ilmoituksissa esiintymiä oli 29, kun 2000-luvulla niitä on 69. 1970-luvulla enemmistö näistä oli MT:n naisten ilmoituksissa, 2000-luvulla taas MT:n miehillä. Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajat kertovat molemmilla vuosikymmenillä kotiseutunsa HS:n ilmoittajia useammin, mutta ero on varsin pieni. Ulkomaalaisten suomenkieliset ilmoitukset ovat hieman lisääntyneet, sillä 1970-luvulla niitä oli kaksi ja 2000-luvulla neljä.

Ilmoittajien suhtautuminen omaan **varallisuuteen** on muuttunut. Omaan varallisuuteen liittyvien mainintojen määrä on pudonnut puoleen 74:stä 37:ään. Ilmoittajat eivät siis halua tuoda omaa varallisuuttaan esiin samalla tavalla kuin aiemmin. Määrän väheneminen voi johtua siitä, että varallisuudesta kertomisen voi katsoa korostavan pinnallisia arvoja ja näitä arvoja ei suhteen luomiseen haluta liittää. Lehtien välillä ei ole eroja kummallakaan vuosikymmenellä, mutta sukupuolten välillä erot ovat kasvaneet entisestään. 1970-luvulla 34 % itsen kuvauksen varallisuusmaininnoista oli naisten ilmoituksissa, 2000-luvulla enää 14 %. Vaikka suomalainen yhteiskunta on tasa-arvoistunut monilla alueilla, näyttäytyy varallisuus kontakti-ilmoituksissa yhä enemmän miesten asiana.

HS:n ilmoittajat kertovat **ulkoisesta olemuksestaan** aiempaa useammin ja monisanaisemmin. Helsingin Sanomien naisilmoittajilla määrä on yli kaksinkertaistunut 35:stä 79:ään, miehillä nousu on hillitympi. Maaseudun Tulevaisuudessa tilanne on toi-

senlainen, siellä naisten määrä on pysynyt samana ja miesten ulkoiseen olemukseen liittyvät maininnat ovat laskeneet kolmasosaan entisestä. Kyseessä on selkeä lehtien välinen ero: HS:n ilmoittajat kokevat oman ulkoisen olemuksensa kuvailun arvoiseksi MT:n lukijoita useammin. Toinen merkille pantava seikka on se, että sukupuolten välinen ero on kääntynyt toisin päin ja tullut hyvin selväksi. 1970-luvulla naisilla oli 58 omaan ulkoiseen olemukseen liittyvää mainintaa ja miehillä 63, kun taas 2000-luvulla naisilla on 102 mainintaa ja miehillä 53. Muutos on hyvin selvä: naiset kertovat ulkoisesta olemuksestaan nyt selvästi miehiä yleisemmin.

Myös kategoriassa **taidot ja kiinnostuksen kohteet** on tapahtunut muutoksia. 1970-luvulla näitä mainintoja oli selvästi vähemmän kuin 2000-luvulla. Nykyilmoittajat tuovat siis useammin esille sen, mitä he tekevät vapaa-aikanaan ja mistä he ovat kiinnostuneita. Suomalaisten ajankäyttötottumukset muuttuivat 1970-luvulla, kun lauantais-ta tuli vapaapäivä, työt koneellistuivat ja suomalaiset alkoivat viettää aikaa harrastusten parissa. Vapaa-ajan muuttuminen näkyy ilmoituksissa esimerkiksi siinä, että 1970-luvulla ilmoitukseksi omasta aktiivisuudesta riitti maininta *harrastuksia omaava*, kun taas 2000-luvulla harrastukset ja kiinnostuksen kohteet eritellään tarkemmin. Monet asiat ovat kuitenkin säilyneet ennallaan: ulkoilu, liikunta ja tanssit kiinnostavat suomalaisia. Pois ovat jääneet eläinrakkaus ja autot ja uutena mukaan ovat nousseet marjastus, mökkeily sekä yleinen luonnosta pitäminen.

Selvä muutos on tapahtunut myös luokassa **rehellisyys ja kunnollisuus**. Tähän luokkaan kuuluvia ilmaisuja oli 1970-luvulla selvästi enemmän. Naisten itseä koskevat maininnat ovat vähentyneet kolmannekseen, miehillä laskua on vähemmän. Kokonaisu-määrä on vähentynyt lähes puoleen. Lehtien välinen ero on poistunut: 1970-luvulla MT:ssa tämän luokan ilmaisuja oli kaksinkertainen määrä HS:ään nähden, kun 2000-luvulla määrä on sama.

Pienempiä muutoksia on tapahtunut kahdessa kategoriassa. Helsingin Sanomien miehet viittaavat omaan **vapauteensa** 1970-lukua useammin, Maaseudun Tulevaisuuden miehet taas selvästi harvemmin. Naisilla muutosta ei ole tapahtunut. Sukupuolten välillä tilanne on säilynyt ennallaan, sillä miehet viittaavat omaan vapauteensa edelleen naisia useammin.

Omaan **elämäkatsomukseen** liittyvät ilmaukset ovat vähentyneet jonkin verran. Kategoriassa on molemmilla vuosikymmenillä varsin vähän esiintymiä. Vuonna 1970 niitä oli 12, 2000-luvulla viisi. Lasku viittaa siihen, että tiettyä elämäkatsomusta edustavat ihmiset hakevat seuraa muuta kautta kuin HS:n tai MT:n palstoilta.

Kuusi kategoriata on säilynyt lähes yhtä yleisenä ja sisällöltään hyvin samankaltaisena vuodesta 1970 2000-luvulle. Näitä kategorioita ovat ikä, ammatti ja koulutus, älykkyys ja sivistys, lapset, aktiivisuus ja iloisuus sekä elämäntavat. **Iän** kertominen on kategoriosta kaikista neutraalein: frekvensseissä ei ole merkittävää eroa sukupuolten, lehtien tai vuoden välillä, vaikkakin miehet kertovat ikänsä hieman useammin kuin naiset (vuonna 1970 54 % ikäilmaisista oli miesten ilmoituksissa, 2000-luvulla 51 %). Iän kertominen on ilmoitusten vakiomateriaalia ja se säilynee ilmoituksissa jatkossakin.

Oman **ammatin ja koulutuksen** kertominen on 2000-luvulla yhtä yleistä kuin 1970-luvulla. Molemmilla vuosikymmenillä MT:n miehet kertovat ammatistaan muita ilmoittajaryhmiä useammin. He ovat usein ammatiltaan maanviljelijöitä. Ammatin kertominen liittyy MT:n miehillä siihen, että ammatti vaikuttaa vahvasti myöskin muuhun elämään, kuten kotipaikkaan ja vapaa-ajanviettoon. MT:n naisilla tämän kategorian esiintymät eivät liity maaseudun elämään yhtä usein kuin saman lehden miesten esiintymät.

Nykyäänkin vain harva ottaa ilmoituksessa esille oman **älykkyytensä** tai **sivistytytensä**. 1970-luvulla näitä oli viisi ja 2000-luvulla kymmenen. Sisältö on säilynyt samana ja suosituimmat lekseemit ovat *fiksu* ja *sivistynyt*. **Lasten** maininta ilmoituksissa on säilynyt harvinaisena. 1970-luvulla se oli vielä hieman yleisempää, silloin lapset mainittiin kahdeksan kertaa, kun 2000-luvulla asia otetaan esille viidesti. Lasten olemassaoloa ei haluta tuoda esille heti ensimmäisessä kontaktissa.

Aktiivisuus ja iloisuus –kategoriassa suhteet ovat säilyneet ennallaan, sillä naiset käyttävät tämän luokan lekseemejä itsestään miehiä useammin. Myös sanasto on säilynyt samana ja ilmoittajien joukosta voi löytää *reippaita* ja *iloisia* naisia. Kokonaisuudessaan on kasvanut hieman vuoden 1970 24:stä 2000-luvun 33:een. **Elämäntavat**-kategoriassa ei ole tapahtunut muutoksia. Eniten esiintymiä on MT:n miesten ilmoituksissa, joissa miehet korostavat raittiuttaan ja savuttomuuttaan.

Muut ominaisuudet –kategoriaan kuuluvien ominaisuuksien vertailu osoittaa, että keskustelutaito on 2000-luvun ilmoittajille tärkeämpi asia kuin 1970-luvun ilmoittajille. Myös läheisyydenkaipuusta ja huumorintajuisuudesta kerrotaan aiempaa useammin. Yksinäisyydestä kerrotaan sen sijaan aiempaa harvemmin ja lekseemin *yksinäinen* frekvenssi on laskenut 24:stä kuuteen.

5.2. Haluttu toinen: ikä, ulkonäkö ja vapaus ratkaisevat

Toisen kuvauksessa suurimmat muutokset ovat tapahtuneet kategorioissa ikä, vapaus, leskeys, varallisuus, ulkoinen olemus sekä rehellisyys ja kunnollisuus (ks. taulukko 2). Näistä neljä oli myös itsen kuvaksen suurimpien muuttujien joukossa (leskeys, varallisuus, ulkoinen olemus sekä rehellisyys ja kunnollisuus). Tapahtuneet muutokset ovat niin syviä, että ne vaikuttavat sekä siihen, mitä itsestä kerrotaan, että siihen, mitä toiselta odotetaan.

	esiintymien määrä	
	1970-luvulla	2000-luvulla
ikä	138	166
ulkoinen olemus	26	97
vapaus	99	62
rehellisyys ja kunnollisuus	88	59
taidot ja kiinnostuksen kohteet	42	57
ammatti ja koulutus	56	36
kansallisuus ja kotiseutu	27	34
varallisuus	57	32
aktiivisuus ja iloisuus	23	29
elämäntavat	38	28
älykkyys ja sivistys	22	21
lapset	5	11
elämäkatsomus	22	9
leskeys	34	2
ero	8	1

Taulukko 2. Toisen kuvaus, kategoriat vertailussa

Toisen **iän** mainitseminen on yleistynyt entisestään. Vuonna 1970 toisen ikään liittyviä mainintoja oli 138 kun 2000-luvulla niitä on 166. Etenkin HS:n miehet mainitsevat toisen iän aiempaa useammin, muilla ilmoittajaryhmillä muutos on pienempi.

Vapaudesta kertomisessa on tapahtunut lehtikohtainen ero. Helsingin Sanomissa lukemat ovat suurin piirtein ennallaan, mutta MT:ssa toisen vapautteen kiinnitetään selvästi vähemmän huomiota kuin aiemmin. MT:ssa oli vuoden 1970 ilmoituksissa 58 toisen vapautteen liittyvää mainintaa, kun 2000-luvun ilmoituksissa niitä on vain 21. 1970-luvulla sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroja, mutta 2000-luvulla naiset mainitsevat toisen vapauden miehiä useammin. Nykynaiset odottavat miehiltä nimenomaan vapautta, kun taas 2000-luvun HS:ssa jopa kahdeksan miestä luokittelee toisen ei-vapaaksi (*varattu, kullisseissa elävä, ei-vapaa*).

Toisen **leskeyteen** liittyvät maininnat ovat vähentyneet selvästi. 1970-luvulla niitä oli 34, kun 2000-luvulla määrä on 2. Etenkin MT:ssa tapahtunut muutos on suuri, sillä frekvenssi on laskenut 26:sta yhteen. Tulos noudattelee itsen kuvauksessa havaittua linjaa: leskeys mainitaan ilmoituksissa vain harvoin.

Varallisuuteen liittyvät maininnat ovat vähentyneet. Miehillä määrät ovat pysyneet lähes samoina, mutta naisilla lasku on suurempi. 1970-luvulla molempien lehtien naisilla oli 22 varallisuuteen liittyvää mainintaa, kun nyt niitä on 13 ja 12. MT:n naisten toista koskevat varallisuusmaininnat eivät liity maaseudulle niin usein kuin 1970-luvulla.

Toisen **ulkoiseen olemukseen** kiinnitetään selvästi enemmän huomiota kuin 1970-luvulla. Muutos koskee kuitenkin vain HS:n ilmoituksia. 1970-luvulla lehdissä oli lähes yhtä paljon tämän kategorian esiintymiä (HS 16, MT 10), mutta 2000-luvulla tilanne on aivan toisenlainen: HS:ssa on 79 ja MT:ssa 18. Muutos on suurin nimenomaan HS:n miesten kohdalla. Ulkoiseen olemukseen liittyvät toiveet ovat sisällöltään hyvin samankaltaisia molemmilla vuosikymmenillä, eli vain määrä on muuttunut. Naiset haluavat edelleen pitkän miehen, miehet taas toivovat toisen olevan sopusuhtainen ja naisellisen. Ilmoittajien suhtautuminen ulkoiseen olemukseen on lehtikohtaista: HS:n ilmoittajia kiinnostaa enemmän sekä itsen että toisen ulkonäkö.

Rehellisyyteen ja kunnollisuuteen liittyvät ilmaukset ovat vähentyneet sekä itsen että toisen kuvauksessa. 1970-luvulla HS:ssa ja MT:ssa oli naisten ilmoituksissa lähes yhtä monta tähän kategoriaan kuuluvaa mainintaa. 2000-luvulla MT:n naiset ovat yhä 1970-luvun tasolla, mutta HS:ssa määrä on pudonnut 32:sta 18:aan. Miehillä määrä on laskenut hieman 1970-luvusta. Maaseudun Tulevaisuuden naisilmoittajat odottavat

siis yhä toiselta näitä ominaisuuksia, kun taas muut ilmoittajaryhmät ovat vähentäneet vaatimuksiaan rehellisyyden ja kunnollisuuden suhteen.

Pienempiä muutoksia toisen kuvauksessa on tapahtunut kategorioissa ammatti ja koulu- tus, lapset, ero, kansallisuus ja kotiseutu, taidot ja kiinnostuksen kohteet sekä elämänta- vat ja elämäntavot.

Ammattiin ja koulutukseen liittyvien mainintojen määrä on pysynyt HS:ssa ennallaan, mutta laskenut MT:ssa lähes puoleen. Määrät ovat laskeneet sekä miehillä että naisilla. MT:ssa ammattitoiveet liittyvät yhä usein maaseudun töihin, HS:ssa vali- koima on monipuolisempi. Edelleen MT:ssa on selvästi enemmän toiveita toisen am- mattiin liittyen kuin HS:ssa.

Toisen **lasten** olemassaolo otetaan 2000-luvulla esille hieman 1970-lukua ylei- semmin, etenkin miesten ilmoituksissa. **Eroon** liittyvät maininnat ovat vähentyneet kah- deksasta yhteen.

2000-luvun ilmoituksissa naiset mainitsevat aiempaa useammin toisen **kansalli- suuden tai kotiseudun**. Vuonna 1970 naisilla oli 10 esiintymää tässä kategoriassa, 2000-luvulla 21. Miehillä määrä on säilynyt lähes samana. Sisällöltään toiveet ovat säi- lyneet samankaltaisina eikä esimerkiksi HS:n pääkaupunkikeskeisyys näy ilmoituksissa.

Taidot ja kiinnostuksen kohteet –kategoriassa määrät ovat muilla ilmoittaja- ryhmillä säilyneet suurin piirtein samoina, mutta MT:n miehillä mainintojen määrä on yli kaksinkertaistunut 12:sta 26:een. Autoiluun ja karjatalouteen liittyvät maininnat ovat jääneet ilmoituksista pois.

Elämäntapoihin liittyvät maininnat ovat vähentyneet jonkin verran. Miesten ilmoituksissa määrät ovat säilyneet ennallaan, mutta naisten ilmoituksissa ne ovat las- keneet. Muutos ei ole kovinkaan suuri: yhteenlaskettu määrä oli 1970-luvulla 38, kun se 2000-luvulla on 28. *raittiin ja savuttoman* rinnalle on noussut *terveet elämäntavat omaava*. Toisen **elämäntavoihin** liittyviä mainintoja on aiempaa vähemmän, määrä on laskenut 22:sta yhdeksään. Muutos on tapahtunut MT:n ilmoituksissa, etenkin miesten kohdalla.

Frekvenssiltään ja semanttiselta sisällöltään hyvin samanlaisina ovat pysyneet luokat älykkyys ja sivistys sekä aktiivisuus ja iloisuus. Nämä olivat lähellä 1970-luvun tasoa

myös itsen kuvauksessa. **Älykkyyteen ja sivistykseen** liittyviä ilmaisia on yhä lähes poikkeuksetta vain naisten ilmoituksissa, eli toiveet kohdistuvat miehiin. Molemmilla vuosikymmenillä HS:ssa on tämän luokan esiintymiä selvästi MT:ta enemmän. HS:n lukijat siis haluavat toiselta älykkyyttä ja sivistystä, kun taas muut ilmoittajaryhmät eivät pidä ominaisuutta niin tärkeänä. Toisen **aktiivisuutta ja iloisuutta** toivotaan lähes yhtä usein kuin aiemminkin, kokonaismäärä on noussut 23:sta 29:ään. Suosituimmat lekseemit ovat *reipas* ja *iloinen*, jotka viestivät sosiaalisuudesta ja eteenpäinmenosta.

Päälukkiin kuulumattomien ominaisuuksien vertailu kertoo sen, että 2000-luvun ilmoittajat arvostavat kommunikointitaitoja enemmän kuin 1970-luvun ilmoittajat. 1970-luvulla yksi ilmoittaja kertoi, että *en pidä 100 % vaitiolevista miehistä*, kun taas 2000-luvulla keskustelutaitoja toivoo yhteensä seitsemän ilmoittajaa. Kommunikointitaidot ovat 2000-luvulla 1970-lukua enemmän esillä myös itsen kuvauksessa.

1970-luvulla toiseen liitettyjä subjektiivisesti arvottavia asenneadjektiiveja oli neljä, 2000-luvulla niitä on 15. Määrä on kasvanut selvästi. Molemmilla vuosikymmenillä käytetään samaa sanastoa: *mukava*, *sympaattinen* ja *ihana*. Uutena mukaan on tullut *kiva*.

Läheisyyteen ja hellyyteen viittaaminen on yleistynyt. 1970-luvulla toisen kuvauksessa tähän liittyviä mainintoja oli seitsemän, kun 2000-luvulla niitä on yhteensä 18, joista valtaosa on HS:ssa. HS:n kaupunkilaisilmoittajat ovat tuomassa kontakti-ilmoitukseen pehmeät arvot ja hellyydestä puhuvan miestyypin.

Joidenkin yksittäisten lekseemien frekvenssit ovat muuttuneet suuresti. Huumorintajuisuus on ominaisuus, jota ei 1970-luvulla juurikaan mainittu. 2000-luvulla se esiintyy toisen kuvauksessa 11 kertaa. Vertailuadjektiivien (*samanlainen*, *vastaava*) käyttö on lisääntynyt HS:ssa ja vähentynyt MT:ssa.

5.3. Itsen nimeäminen: *poikamiestyöstä yh-äitiin*

1970- ja 2000-luvun kontakti-ilmoituksissa yleisimmät nimeämisessä käytetyt substantiivit ovat *nainen* ja *mies*. Molemmilla vuosikymmenillä ilmoittajat nimeävät itsensä yleensä sukupuolen kertovalla lekseemillä. 1970-luvulla lähes yhtä yleistä oli käyttää sellaista nimeämissanaa, joka kertoi siviilisäädyn: Sukupuolen kertovia oli 120 ja siviilisäädyn kertovia 114. 2000-luvulla tilanne on toisenlainen: sukupuolen kertovia nimeämissiä on 188 ja siviilisäädyn kertovia 30. Tämä yhdistyy itsen kuvauksessa tehtyyn havaintoon: erosta ja leskeydestä kerrotaan 2000-luvulla selvästi 1970-lukua harvem-

min. 2000-luvun ilmoittajat kertovat nimeämisessään useammin ammatistaan kuin siviilissäädystään. Ammattinsa kertovat etenkin MT:n miesilmoittajat.

Taulukossa 3 näkyvät naisten itsen nimeämisessä käytettyjen lekseemien frekvenssit vuosittain ja lehdittäin. Yksittäisten lekseemien käytössä on tapahtunut muutoksia. 1970-luvulla yleisin naisten itsestä käyttämä lekseemi oli *leskirouva* 18 esiintymälään, 2000-luvulla ylivoimaisesti suosituin on *nainen*, jota on käytetty itsen nimeämisessä 76 kertaa. Toiseksi suosituin on molempina ajankohtina *tyttö*. *tytön* käyttö on kuitenkin tiukasti sidoksissa lehteen, sillä sitä käytetään lähes yksinomaan Maaseudun Tulevaisuudessa. 1970-luvulla vähintään kahdesti esiintyneet *ex-rouva*, *neiti*, *vanhapiika*, *virkanainen*, *leskiemäntä*, *äiti*, *eronnut rouva* ja *naishenkilö* eivät enää ole suosittuja. Tilalle ovat tulleet *yh-äiti*, *blondi* ja *lady*.

	HS	MT	HS	MT	yhteensä
	1970	1970	2000	2000	
<i>nainen</i>	7	5	43	33	88
<i>tyttö</i> ⁺					
<i>NP_{gen} tyttö</i>	2	8+5	1	6+1	23
<i>leskirouva</i>	8	10	1	2	21
<i>ex-rouva</i>	11	3	0	0	14
<i>rouva</i>	9	3	0	0	12
<i>NP_{gen} tytär</i>	0	7	0	1	8
<i>neiti</i>	3	4	0	0	7
<i>emäntä</i>	0	3	0	2	5
<i>vanhapiika</i>	2	2	0	0	4
<i>virkanainen</i>	3	1	0	0	4
<i>leskinainen</i>	0	0	2	1	3
<i>leskiemäntä</i>	0	3	0	0	3
<i>naishenkilö</i>	2	0	1	0	3
<i>minä</i>	0	3	0	0	3
<i>äiti</i>	2	0	0	1	3
<i>yh-äiti</i>	0	0	1	2	3
<i>eläkeläis-</i>					
<i>nainen</i>	0	0	0	2	2
<i>blondi</i>	0	0	2	0	2
<i>lady</i>	0	0	2	0	2
<i>eronnut rouva</i>	2	0	0	0	2

Taulukko 3. Itsen nimeäminen, naiset

Miehillä yleisin nimeämislekseemi on *mies* (ks. taulukko 4). Sen frekvenssi on kasvanut 37:sta 69:ään. Se on molemmilla vuosikymmenellä suosituimpi HS:ssa kuin MT:ssa. Toiseksi suosituimpana jatkaa *poikamies*, joka esiintyy lähinnä MT:ssa. Pois suosittujen listalta ovat jääneet *maanviljelijäpoikamies*, *poika*, *ammattimies* ja *opiskelijapoika*. Uusina ovat tulleet *herrasmies*, *maanviljelijämies*, *isäntä*, *lypsykarjatilän isäntä*, *maatalon poika* ja *parturi*. Yksittäisistä lekseemeistä *herra* ja *herrasmies* ovat edelleenkin vain HS:ssa käytettyjä, toisaalta maanviljelykseen liittyvät lekseemit esiintyvät vain MT:ssa. Lehtien lukijakunnan erot näkyvät itsen nimeämisessä varsin selvästi.

	HS	MT	HS	MT	yhteensä
	1970	1970	2000	2000	
<i>mies</i>	26	11	47	22	106
<i>poikamies</i>	7	14	1	6	28
<i>leskimies</i>	4	8	0	2	14
<i>poikamies</i>	0	10	0	1	11
<i>poika</i>	1	6	0	1	8
<i>herra</i>	5	0	3	0	8
<i>herrasmies</i>	0	0	6	0	6
<i>ammattimies</i>	1	4	0	0	5
<i>poikamies-</i>					
<i>isäntä</i>	0	2	0	3	5
<i>maanviljelijä</i>	0	2	0	3	5
<i>maanviljelijä-</i>					
<i>mies</i>	0	0	0	3	3
<i>isäntä</i>	0	1	0	2	3
<i>lypsykarjatilän</i>					
<i>isäntä</i>	0	0	0	2	2
<i>maat. poika</i>	0	0	0	2	2
<i>parturi</i>	0	0	2	0	2
<i>Pepe</i>	0	0	2	0	2
<i>maanviljelijä-</i>					
<i>opiskelija-</i>					
<i>poika</i>	2	0	0	0	2

Taulukko 4. Itsen nimeäminen, miehet

5.4. Toisen nimeäminen: *vanhastapojasta salaiseen seuraan*

Toisen nimeämisessä on tapahtunut samanlainen muutos kuin itsen nimeämisessä: siviilissäädyn kertovat lekseemit ovat saaneet antaa tilaa lekseemeille, jotka viittaavat ammattiin, suhteen laatuun tai sukupuoleen. Toisen nimeämisessä käytetyt lekseemit on koottu taulukoihin 5 ja 6. Naisilla suosituimpana on säilynyt *mies*. Toiseksi suosituimmaksi on noussut *herrasmies*, joka esiintyy edelleen vain HS:ssa. Pois suosikkien listalta ovat jääneet *herra*, *poika*, *leskimies*, *vanhapoika*, *virkamies*, *ammattimies*, *leski*, *maanviljelijä* ja *isäntä*. Niiden tilalle ovat nousseet *maalaispoika*, *miesystävä* ja *maaseudun mies*. Suositujen lekseemien valikoima on pienentynyt selvästi: vuonna 1970 oli 12 eri lekseemiä, joita naiset käyttivät toisen nimeämisessä vähintään kahdesti. 2000-luvulla näitä on vain viisi. *mies* on vienyt tilaa muilta lekseemeiltä.

	HS	MT	HS	MT	yhteensä
	1970	1970	2000	2000	
<i>mies</i>	31	27	39	34	131
<i>herrasmies</i>	6	0	11	0	17
<i>poikamies</i>	4	8	0	1	13
<i>herra</i>	10	0	0	0	10
<i>poika</i>	2	7	0	1	10
<i>isäntä+</i>					
<i>NP_{gen} isäntä</i>	0	4	0	1+5	10
<i>leskimies</i>	3	2	0	0	5
<i>vanhapoika</i>	0	5	0	0	5
<i>maanviljelijä</i>	0	4	0	1	5
<i>maalaispoika</i>	0	0	0	4	4
<i>miesystävä</i>	0	1	1	2	4
<i>virkamies</i>	3	1	0	0	4
<i>ammattimies</i>	2	2	0	0	4
<i>leski</i>	0	4	0	0	4
<i>maaseudun</i>					
<i>mies</i>	0	0	0	2	2

Taulukko 5. Toisen nimeäminen, naiset

Miehet käyttävät toisesta yleisimmin lekseemiä *nainen*. *naisen* frekvenssi on kaksinkertaistunut 44:sta 88:aan. Molemmilla vuosikymmenillä sitä käyttivät enemmän HS:n kuin MT:n miehet, mutta molemmissa lehdissä se on kuitenkin selvästi suosituin.

Vuonna 1970 toiseksi yleisin oli *neiti*, mutta MT:n miesten ansiosta sen tilalle on tullut *tyttö*. Myös miesten suosikkilekseemien valikoima on pienentynyt. Vuonna 1970 oli 16 vähintään kahdesti käytettyä, 2000-luvulla niitä on vain kahdeksan. Pois listoilta ovat jääneet siviilisäätyyn viittaavat *neiti*, *leski*, *leskirouva*, *ex-rouva*, *neitonen*, *ikäneito* ja *äiti* sekä *naisihminen*, *seura*, *virka-* tai *maanv. neiti* ja *ystävä*. Uusina listalla ovat *yh-äiti*, *emäntäehdokas*, *naisseura* ja *naisystävä*.

	HS 1970	MT 1970	HS 2000	MT 2000	yhteensä
<i>nainen</i>	28	16	51	37	132
<i>tyttö</i>	4	15	1	10	30
<i>neiti</i>	12	13	0	0	25
<i>leski</i>	2	11	0	0	13
<i>rouva</i>	5	2	3	0	10
<i>naisseura</i>	6	0	2	2	10
<i>leskirouva</i>	2	5	0	0	7
<i>ex-rouva</i>	5	1	0	0	6
<i>neitonen</i>	1	4	0	1	6
<i>yh-äiti</i>	0	0	0	6	6
<i>emäntä</i>	0	2	0	3	5
<i>ikäneito</i>	1	3	0	0	4
<i>naisihminen</i>	2	0	0	0	2
<i>seura</i>	2	0	0	0	2
<i>äiti</i>	0	2	0	0	2
<i>virka- tai</i>					
<i>maanv.neiti</i>	0	2	0	0	2
<i>ystävä</i>	0	2	1	0	2
<i>emäntä-</i>					
<i>ehdokas</i>	0	0	0	2	2
<i>naisystävä</i>	0	0	2	0	2

Taulukko 6. Toisen nimeäminen, miehet

5.5. Nimimerkit: *Elämän harmonisuus ja kesäheila-vai-enemmän@suomi24.fi*

2000-luvun Helsingin Sanomien ilmoituksissa on vain kuusi nimimerkkiä, kun MT:ssa jokaisessa ilmoituksessa on nimimerkki. Tästä johtuen nimimerkkien vertailu ei ole tapuolista. Nimimerkkien sijoittuminen eri kategorioihin on hyvin samanlaista molem-

milla vuosikymmenillä. Nimimerkki kertoo yleisimmin itsestä. 1970-luvulla nämä olivat yleisempiä kuin 2000-luvulla. Toiseksi yleisin on haun tavoitteeseen liittyvä nimimerkki. Lähes yhtä suosittuja ovat molemmilla vuosikymmenillä itsestä tai toisesta kertovat sekä tunnelmointiin liittyvät nimimerkit. Vähiten on interpersonaalaisia nimimerkkejä.

Itsestä kertovat nimimerkit ovat hyvin samanlaisia molemmilla vuosikymmenillä. Ilmoittajat kertovat iän, hiusten värin ja jonkin luonteenpiirteen sekä nimen tai sukupuolen.

Myös **haun tavoitteeseen** liittyvät nimimerkit ovat säilyneet samankaltaisina. Nimimerkit viestivät toivetta yhteisestä elämästä, matkailusta ja retkeilystä. 1970-luvulla työtä tarjosivat nimimerkit *Palkka* ja *Vapaa paikka*, 2000-luvulla työntekoon viittaavat *Lehmissä yhteinen tulevaisuus*, *Metsätila* ja *Työtä kahdellekin*. Päiväkahviseuraa hakevia on lähinnä Helsingin Sanomissa: vuodelta 1970 *Aikaa päivälläkin*, *Vaitiolo 100 %*, *Sopimuksen mukaan* ja *Tee-tuokio*. Samassa lehdessä haetaan 2000-luvulla melko usein päiväkahviseuraa, mutta ilmoittajat eivät käytä nimimerkkiä. Syy HS:n ja MT:n päiväkahvittelun eroihin lienee se, että taajamien ulkopuolella asuvilla on yleensä vähemmän rinnakkaissuhteita kuin kaupungeissa asuvilla. Maaseudulla asuvilla on usein vahvempi kristillinen moraalinen ja pienet kyläyhteisöt saattavat kontrolloida yhteisöään tiukasti. Harvaan asutulla seudulla asuvien ei ole myöskään niin helppo luoda sosiaalisia kontakteja kuin kaupungissa asuvien. (Kontula 1993: 97 ja 201.)

Tunnelmointiin liittyvät nimimerkit ovat molemmilla vuosikymmenillä lähinnä luontoon ja maaseudun elämään viittaavia. Vuodenajat näkyvät niissä selvästi: *Kesäläva*, *Puutarhakeinu ja kastelukannu*, *Kesämaisema*, *Syysunelmia* ja *Jouluntähti*. Tunnelmointiin keskittyvillä nimimerkeillä ilmoittajat tuovat lukijan mieleen maiseman tai tunnelman, jonka he haluavat tämän kanssa jakaa. Suomalaisten suhde luontoon näyttyy tältä osin samanlaisena sekä 1970- että 2000-luvulla.

Itsestä tai toisesta kertovat nimimerkit ovat ominaisuuksia, jotka lukija voi mieleessään yhdistää joko ilmoittajaan tai haettuun toiseen. Vuosien kuluminen ei näissä nimimerkeissä näy, sillä ominaisuudet ovat hyvin samanlaisia. 2000-luvun ilmoituksissa ovat esimerkiksi *Kesyttetty*, *Omavarainen*, *Positiivinen*, *Kotihiiri*, *Särkynyt sydän* ja *Tähätisilmä*, 1970-luvulta *Raitis*, *Ujostelemattomat*, *Luonnonystävä*, *Maatilaa asuva*, *Luottamuksen arvoinen* ja *Helsinkiläinen*.

Interpersonaalisten nimimerkkien määrä on vähentynyt 27:stä 12:een. Kysymyksissä, pyynnöissä tai käskyissä ja toteamuksissa käytetty kieli on muuttunut hieman: 1970-luvulla osa ilmoittajista vielä teititteli toista, mutta 2000-luvulla teitittelyä ei enää ole. Passiivin käyttö on yleistä molemmilla vuosikymmenillä: vuodelta 1970 *Tavataanko heti, Kohdataanko joskus?* ja *Koska tavataan* sekä 2000-luvulta *Kirjoitellaan* ja *Tutustutaan*.

6. LOPUKSI

Tässä työssä tarkasteltiin Helsingin Sanomien ja Maaseudun Tulevaisuuden kontakti-ilmoituksissa tapahtuneita muutoksia sekä ilmoittajaryhmien välisiä eroja. Työ keskittyi itsen ja halutun toisen kuvailuun, itsen ja halutun toisen nimeämiseen ja nimimerkkiin. Etukäteen oletin eri ilmoittajaryhmien ilmoitusten olevan leksikaalisilta valinnoiltaan erilaisia. Oletin myös, että kontakti-ilmoitukset heijastelevat kirjoittamisajankohtansa yhteiskunnallisia oloja: 1970-luvun ilmoitusten taustalla näkyisi 1970-luvun Suomi ja 2000-luvun ilmoitusten taustalla 2000-luvun suomalainen yhteiskunta. Hypoteesit osuivat oikeaan, sillä leksikaalisissa valinnoissa on eroja ilmoittajaryhmien kesken ja jotkin ilmoitusten piirteet ovat kytkettävissä yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Tutkimuksen aineistona oli 520 kontakti-ilmoitusta. Jokaiselta ilmoittajaryhmältä oli 65 ilmoitusta, joten aineiston osat olivat kokonsa puolesta vertailukelpoisia. Aineisto oli nähdäkseni riittävän suuri tutkimukseen, sillä jokaista ilmoitusta tarkasteltiin useammasta eri näkökulmasta. Tutkimus perustui aineiston semanttiseen analyysiin ja kategorioiden, semanttisen kenttien muodostamiseen. Kategoriat nousivat esille aineistoon perehtyessäni ja niiden rajaukset tarkentuivat työn edetessä. Vaikka työn lähtökohdiana olivat prototyyppeihin perustuvat kategoriat, oli niille määriteltävä rajat. Tämä on nähdäkseni prototyypikategorioiden suurin ongelma: rajat ovat teoriassa liukuvat ja joustavat, mutta tämän kaltaisessa tutkimuksessa rajat on vedettävä ja niistä on pidettävä kiinni. Tämä oli suurin ongelma työn teossa. Katson kuitenkin onnistuneeni aineiston luokittelussa ja kategorioiden valitsemisessa sekä rajaamisessa, toki toisenlaisetkin ratkaisut olisivat voineet tulla kysymykseen.

Suurin aineistoon liittyvä ongelma oli se, että 2000-luvun Helsingin Sanomissa ei enää käytetty nimimerkkejä ilmoitusten tunnisteina. Tästä huolimatta halusin käsitellä tutkimuksessa myös nimimerkkejä, vaikka käytössäni olikin vain kuuden ilmoittajaryhmän nimimerkit kahdeksan sijaan.

Yksi selvimmistä muutoksista on siviilisäätyyn liittyvien mainintojen vähentyminen. 2000-luvulla on käytössä selvästi vähemmän siviilisäätyyn viittaavia lekseemejä. Muutos koskee sekä itsen että toisen kuvausta. Vapaus on silti yksi yleisimmistä toiseen liitettävistä ominaisuuksista, vaikkakin frekvenssi on pienentynyt. Sama linja toistuu itsen ja toisen nimeämisessä: ilmoittajista yhä harvempi käyttää substantiiveja, jotka kertovat siviilisäädyn. Siviilisäädyn kertovat nimeämiset ovat saaneet antaa tilaa lek-

seemeille, jotka viittaavat ammattiin, suhteen laatuun tai sukupuoleen. Siviilisäädyn kertomisella on nähdäkseni selvä yhteys yhteiskunnan muuttumiseen: avioliitto ei ole enää yhteiskunnan perusta samalla tavalla kuin se oli aiemmin. Avioerot ovat yleistyneet osin sen vuoksi, että taloudelliseen toimeentuloon ei enää vaadita avioliittoa. Niistä on myös tullut sosiaalisesti hyväksytympiä niiden yleisyyden vuoksi. Toisaalta yhä useampi parisuhteessa oleva ilmoittaja hakee itselleen salaista seuraa ja jännitystä elämään. Tämä koskee etenkin Helsingin Sanomien miesilmoittajia. Maaseudun Tulevaisuudessa päiväkahviseuran hakijoita on vähän. Taustalla vaikuttanee maaseudun asukkaiden vahvempi kristillinen moraalinen ja pitkät välimatkat sekä maatilalla työskentelyn sitovuus.

Toinen suuri muutos koskee vapaa-ajanviettoa ja harrastuksia. Vapaa-ajan määrän kasvu näkyy ilmoituksissa, sillä harrastus- ja vapaa-ajanviettomaininnat ovat lisääntyneet selvästi. Tämä ei ole yllätys, sillä 1970-luvulla aikaa harrasteisiin ei ollut niin paljon kuin 2000-luvulla. Hieman yllättävää on sen sijaan se, että 2000-luvun ilmoittajat kertovat useammin ilmoituksessa oman kotiseutunsa. Määrät ovat kasvaneet huomattavasti Maaseudun Tulevaisuuden miehillä ja Helsingin Sanomien naisilla. Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrän kasvu ei ilmoituksissa näy, sillä ulkomaalaisten suomenkielisten ilmoitusten määrä on edelleen hyvin pieni.

Pinnallisten arvojen nousu näkyy ulkoiseen olemukseen liittyvien ominaisuuksien määrän kasvussa. Ulkoisen olemuksen huomioiminen erottaa Helsingin Sanomien ilmoittajat selvästi Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajista: Helsingin Sanomien ilmoittajilla on enemmän ja monisanaisempia ulkoisen olemuksen kuvauksia kuin Maaseudun Tulevaisuuden ilmoittajilla. Tässä suhteessa ilmoittajaryhmät ovat etäännyneet toisistaan selvästi, sillä 1970-luvulla lehtien välillä ei ollut merkittävää eroa. Ulkonäköön liittyvät kuvaukset koskevat selvästi enemmän naisia kuin miehiä: naiset kertovat omasta ulkoisesta olemuksestaan ja miehet kuvailevat halutun toisen ulkonäköä. 1970-luvulla tilanne sukupuolten välillä oli tasaväkinen ja kuvauksia oli lähes yhtä paljon.

Ilmoittajat eivät 2000-luvulla mainitse rehellisyyttä ja kunnollisuutta yhtä usein kuin 1970-luvulla. Näiden ominaisuuksien osalta ilmoitukset ovat muuttuneet homogeenisemmaksi, sillä suuria eroja ilmoittajaryhmien välillä ei ole. Yhteiskunnan maallistuminen näkyy ilmoituksissa, sillä elämäkatsomusmaininnat ovat vähentyneet kolmenkymmenen vuoden aikana merkittävästi.

Pinnallisten arvojen lisäksi ilmoittajien pehmeät puolet ovat nousseet ilmoitukseen esille. Esimerkiksi varallisuuteen liittyvät maininnat ovat vähentyneet selvästi: omaan varallisuuteen liittyvät maininnat ovat vähentyneet puoleen ja toisen kuvauksesakin varallisuus mainitaan selvästi harvemmin kuin 1970-luvulla. Syynä voi olla joko arvojen todellinen muuttuminen tai ilmoittajien tietoisuus mainonnan keinoista, sillä varallisuuden mainitseminen voi antaa kuvan kylmästä ja kovasydämisestä ihmisestä. Ilmoitukset ovat muuttuneet pehmeämpään suuntaan myös siinä suhteessa, että keskustelutaito, läheisyydenkaipuu ja huumorintaju ovat esillä 1970-lukua useammin. Etenkin miesilmoittajan profiili on muuttunut, sillä ilmoitusten mukaan 2000-luvun mies puhuu ja pussaa.

Nimeämisissä on tapahtunut muutoksia yksittäisten lekseemien kohdalla. *mies* ja *nainen* ovat yleistyneet entisestään ja tämä on johtanut lekseemivalikoiman yksipuolistumiseen. Nimeäminen kertoo aiempaa harvemmin siviilisäädystä, sillä *poikamiehet* ja *neidit* ovat vaihtuneet *miehiin* ja *naisiin*. Lehtien väliset erot ovat vielä huomattavat: maaseudulle viittaavia nimeämisseubstantiiveja (*isäntä*, *emäntä*) on edelleenkin vain Maaseudun Tulevaisuudessa ja lainasanoja (*blondi*, *lady*) vain Helsingin Sanomissa.

Nimimerkeistä 2000-luvun osalta tarkastelun kohteena oli vain Maaseudun Tulevaisuuden nimimerkkejä. Helsingin Sanomissa ilmoituskäytäntö on muuttunut ja nimimerkkitunnisteen tilalle on tullut numerokoodi. Käytössä olleen aineiston pohjalta voi sanoa, että nimimerkit ovat säilyneet hyvin samankaltaisina ja nimimerkki on kontakti-ilmoituksen konservatiivisin ja staattisin osa. Suurin nimimerkeissä tapahtunut muutos on se, että nimimerkki voi olla osana sähköpostiosoitetta. Varsin harva ilmoittaja käyttää interpersonaaliseksi nimeämäni nimimerkkityyppiä, joka aktivoi lukijan pyynnöllä, käskyllä tai kysymyksellä.

Lehtien välisen erot johtunevat ilmoittajien erilaisista arvostuksista eli eroista siinä, mitä pidetään tärkeänä. Toinen selitys ilmoitusten erilaisuudelle on se, että kontakti-ilmoitukset toistavat julkaisumediensa käytänteitä. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että molemmilla vuosikymmenillä ammatistaan ja koulutuksestaan kertoivat useimmin Maaseudun Tulevaisuuden miehet, älykkyydestään ja sivistyksestaan Helsingin Sanomien miehet, ulkoisesta olemuksestaan Helsingin Sanomien naiset ja aktiivisuudestaan ja reippaudesta Maaseudun Tulevaisuuden naiset. On myös muita kategorioita, joihin

kuuluvia lekseemejä tietty ilmoittajaryhmä käyttää muita ilmoittajaryhmiä useammin molemmilla vuosikymmenillä. Joko ilmoittajaryhmä on säilynyt homogeenisena tai sitten ilmoittajat tuntevat hyvin julkaisukanavansa perinteet.

Miesten ja naisten sekä maaseudun asukkaiden ja kaupunkilaisten ilmoitukset eroavat selvästi toisistaan myös 2000-luvulla. Ei siis voida sanoa, että ilmoitukset olisivat merkittävästi homogeenistuneet. Lehtien väliset erot näkyvät niin itsestä ja toisesta kerrotuissa ominaisuuksissa kuin nimeämisissäkin. Miehiin liitetään naisia selvästi useammin varallisuus, rehellisyys, elämäntavat ja älykkyys, naisiin puolestaan ulkoinen olemus.

Sekä itsen että toisen kuvauksessa käytetyt ominaisuudet määrittelevät referenttiään lähes poikkeuksetta positiivisesti. Negatiivisesti määritteleviä ominaisuuksia on koko aineistossa hyvin vähän, esimerkiksi *köyhä, laiha, kaiken menettänyt, ehkä viehättävä ja onneton*. Negaatioita hyvin vähän, *ei kaunis, ei seikkailija ja rouva, joka ei ole aina ravintolan tanssilattialla* ovat esimerkkejä näistä.

Tutkimusta aloittaessani tarkoitukseni oli perehtyä myös ilmoituksissa käytettyihin verbeihin ja halutun toisen puhutteluun, mutta jouduin rajaamaan tämän osion pois työstäni. Olisi kuitenkin mielenkiintoista selvittää, mitä verbejä ilmoituksissa käytetään ja miten: onko halutun toisen puhuttelussa tapahtunut muutoksia? Olisi myös mielenkiintoista tarkastella substantiiveihin liitettyjä attribuutteja: miten *emännän* määritteet eroavat *rouvan* määritteistä? Vertailu Internetissä julkaistuihin ilmoituksiin olisi myös antoisaa, sillä niissä ilmoituksen pituutta ei säädellä. Suomen maaseudun ja kaupungin asukkaiden eroja voisi selvittää myös vertailemalla lukioikäisten nuorten tekemiä ilmoituksia: näkyisikö jo niissä kaupunkilaisten ja maaseudun asukkaiden erilaiset toiveet halutusta toisesta?

LÄHTEET

Aineslähteet

HELSINGIN SANOMAT 2.1.–14.1.1970 JA 4.11.2004–24.3.2005. Helsinki: Sanoma.

MAASEUDUN TULEVAISUUS 3.1.–4.4.1970 JA 31.12.2003–7.12.2005. Helsinki:
Maataloustuottajain keskusliitto.

Kirjallisuus

BLOMSTEDT ET AL. 1988: *Suomen historia 8: Paasikiven ja Kekkonen aika*. Espoo: Weilin+Göös.

BLOMSTEDT ET AL. 1987: *Suomen historia 7: Itsenäisyyden alku, Toisen maailmansodan aika*. Espoo: Weilin+Göös.

CHOMSKY, NOAM 1965: *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: M.I.T. Press.

CORRIGAN, ROBERTA 1989: Introduction. Linguistic and non-linguistic categorization. Structure and process. –Roberta Corrigan, Fred Ekman & Michael Noonan (toim.): *Linguistic Categorization*, s. 1–28. Amsterdam: Benjamins.

COUPLAND, JUSTINE 1996: Dating advertisements: Discourses of the commodified self. –*Discourse and society* 7 (2), s. 187–207. London: Sage.

CRUSE, ALAN 2000: *Meaning in Language. An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford Linguistics. Oxford: Oxford University Press.

ESKOLA, ANTTI 1963: *Maalaiset ja kaupunkilaiset*. Helsinki: Kirjayhtymä.

GIDDENS, ANTHONY 2001 [1989]: *Sociology*. Cambridge: Polity.

HAAVIO-MANNILA, ELINA 1993: Yhteiskunnan ja parisuhteen muutos. –Elina Haavio-Mannila & Osmo Kontula (toim.): *Suomalainen seksi: tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta*, s. 35–49. Porvoo: WSOY.

HAKANEN, AIMO 1973: *Adjektiivien vastakohtasuhteet suomen kielessä*. Turku: SKS.

HAKULINEN, AULI ET AL. 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: SKS.

HALL, STUART 2002: *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

- JOKINEN, ARJA 2002: Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 37–53. Tampere: Vastapaino.
- 2002: Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 126–159. Tampere: Vastapaino.
- JOKINEN, ARJA & JUHILA, KIRSI 1993: Valtasuhteiden analysoiminen. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysin aakkoset*, s. 75–108. Tampere: Vastapaino.
- 2002: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 54–97. Tampere: Vastapaino.
- JOKINEN, ARJA, JUHILA, KIRSI & SUONINEN, EERO 1993: Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysin aakkoset*, s. 17–47. Tampere: Vastapaino.
- 1993: Johdanto. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysin aakkoset*, s. 9–14. Tampere: Vastapaino.
- 2002: Esipuhe. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, 9–14. Tampere: Vastapaino.
- JUHILA, KIRSI 2002: Tutkijan positiot. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 201–232. Tampere: Vastapaino.
- KALLIOKOSKI, JYRKI 1992: Miten tekstin merkitys syntyy. *Virke 6*, s. 4–9. Helsinki: Äidinkielen opettajien liitto.
- 1996: Teksti ja ideologia. Kirjoituksia kielestä ja vallasta julkisessa kielenkäytössä. *Kieli 9*. Helsinki: Helsingin yliopisto, suomen kielen laitos.
- KONTULA, OSMO & PALOSUO, HANNELE 1993: Yksineläjien sukupuolielämä. –Elina Haavio-Mannila & Osmo Kontula (toim.), *Suomalainen seksi: tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta*, s. 209–237. Porvoo: WSOY.
- KONTULA, OSMO 1993: Sukupuolielämän aloittaminen. –Elina Haavio-Mannila & Osmo Kontula (toim.), *Suomalainen seksi: tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta*, s. 86–115. Porvoo: WSOY.

- Suomalainen sukupuolimoraali. –Elina Haavio-Mannila & Osmo Kontula (toim.), *Suomalainen seksi: tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta*, s. 50–85. Porvoo: WSOY.
- KOSKI, MAUNO 1983: *Värien nimitykset suomessa ja lähisukukielissä*. Savonlinna: SKS.
- KUIRI, KAIJA 2000: *Semantiikan peruskurssi. Luennot ja harjoitukset*. Tampere: Tampereen yliopisto, Suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- LAKOFF, GEORGE 1987: *Women, fire and dangerous things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- LAWSON, TONY & GARROD, JOAN 2001: *Dictionary of Sociology*. London: Fitzroy Dearborn.
- LEECH, GEOFFREY 1975: *Semantics*. Harmondsworth: Penguin.
- LEHTONEN, MIKKO 1995: *Pikku jättiläisiä. Maskuliinisuuden kulttuurinen rakentuminen*. Tampere: Vastapaino.
- LOTVONEN, TARJA 1996: "Etsin sinua!" Henkilökohtaista-ilmoitukset vuosina 1950, 1970 ja 1990. –Eeva-Liisa Kinnunen, Kaarina Koski, Riikka Penttilä & Minttu Pietilä (toim.), *Vitsistä videoon. Uusia kirjoituksia nykyperinteestä*, s. 53–63. Helsinki: SKS.
- MARLEY, CAROL 2000: Beyond the usual: The modification of gender in a British dating ads column. - *Text 20* (3), s. 271–306. The Hague Berlin: Mouton.
- MUIKKU-WERNER, PIRKKO 2003: Kirjeenvaihtoa vai iltapäiväkahveja – kontakti-ilmoitusten ihanneihmiset ja -suhteet. -*Virittäjä* 107, s. 322–350. Helsinki: Kotikielen seura.
- NS 1966 = *Nykysuomen sanakirja I–IV*. WSOY: Helsinki.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2002: Miten kielentutkija analysoi yhteiskuntaa? –Anna Mauranen & Liisa Tiittula (toim.): *Kieli yhteiskunnassa – yhteiskunta kielessä*. AFinLA:n vuosikirja 2002/n:o 60, s. 13–33. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- OGDEN, CHARLES K. & RICHARDS, I. A. 1946: *The meaning of Meaning: A Study of the influence of language upon thought and of the science of symbolism*. New York: Harcourt, Brace & World.

- PEIRCE EDITION PROJECT 1998: *The essential Peirce. Selected Philosophical Writings Vol. 2*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- PIETARINEN, AHTI-VEIKKO 2006: Semantiikan historiaa Suomessa. –Anneli Pajunen ja Hannu Tommola (toim.): *XXXII Kielitieteen päivät Tampereella 19.–20.5.2005*. Tampere Studies in Language, Translation and Culture. Series B 2, s. 98–117. Tampere: Tampere University Press.
- PS 1994 = *Suomen kielen perussanakirja 1–3*. 1990–1994. Helsinki: Vapokustannus.
- PÄLLI, PEKKA 2003: *Ihmisryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampere: Tampere University Press.
- REPO, PÄIVI 1997: Henkilökohtaista-ilmoitukset siirtyivät harrastelehtiin. *Helsingin Sanomat* 17.4.1997, s. A8. Helsinki: Sanoma.
- RINNEKANGAS, ARJA 2006: Toivotun yhteiselämän kuvaus saksalaisissa ja suomalaisissa kontakti-ilmoituksissa. –Anneli Pajunen ja Hannu Tommola (toim.): *XXXII Kielitieteen päivät Tampereella 19.–20.5.2005*. Tampere Studies in Language, Translation and Culture. Series B 2, s. 308–326. Tampere: Tampere University Press.
- ROUHIAINEN, VESA 2001: Driving a Toyota in Adidas clothes: The Rural Image in Finland. –Ingi Rúnar Edvarsson (toim.), *Bright Summer Nights and Long Distances. Rural and Regional Development in the Nordic-Scottish Context*. Akureyri: The University of Akureyri.
- SUONINEN, EERO 1993: Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen *Diskurssianalyysin aakkoset*, s. 48–74. Tampere: Vastapaino.
- 2002: Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. –Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 17–36. Tampere: Vastapaino.
- TAYLOR, JOHN R. 1989: Linguistic categorization. Prototypes in linguistic theory. Oxford: Clarendon Press.
- TUOVILA, SEIJA 2005: *Kun on tunteet. Suomen kielen tunnesanojen semantiikkaa*. Oulu: Oulu University Press.
- VIRRANKOSKI, PENTTI 2001: *Suomen historia*. Helsinki: SKS.

WHORF, BENJAMIN LEE 1989 [1956]: *Language, Thought and Reality. Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*. John B. Carroll (toim.). Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

ÖSTMAN, JAN-OLA 2000: Merkityksen ajankohtaiset haasteet yleiselle kielitieteelle. – Anu Airola, Heikki J. Koskinen & Veera Mustonen (toim.): *Merkkillinen merkitys*, s. 69–84. Helsinki: Gaudeamus.

Painamattomat lähteet

HELSINGIN SANOMIEN MEDIATIEDOT 2003: <http://medianetti.helsinginsanomat.fi/mediat/> (luettu 14.3.2005)

HOTTOLA, EEVA 1999A: *Kontaktannonser som reklam: en studie av svenska kontaktannonser ur könperspektiv*. Pro gradu –tutkielma. TaY. Filologian laitos II, pohjoismainen filologia.

——— 1999B: *Spoken language features in Internet personal ads*. Laudaturtyö. TaY. Filologian laitos I, englantilainen filologia.

KANSALLINEN MEDIATUTKIMUS 2006:

www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT_Lukija_2006.pdf (luettu 16.4.2007)

MAASEUDUN TULEVAISUUDEN MEDIATIEDOT 2004:

<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/gm/wl/newsp/mtul/spages/ilm.html> (luettu 15.3.2005).

MAASEUDUN TULEVAISUUDEN TUTKIMUSTIEDOT 2004:

<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/gm/wl/newsp/mtul/spages/tut.html> (luettu 15.3.2005).

MONTO, VIVIKKA 2000: *Kontakti-ilmoitusten adjektiivit Helsingin Sanomissa vuosina 1960 ja 1996*. Pro gradu -tutkielma. TaY: SKL.

TILASTOKESKUS 2006: http://www.stat.fi/til/ssaaty/2005/ssaaty_2005_2006-05-05_tie_001.html (luettu 16.4.2007)

LIITE

Itsen ja toisen kuvauksen analyysissä käytetyt kategoriat ja esiintymien määrät

n = naisilmoittaja,
m = miesilmoittaja
HS = Helsingin Sanomat
MT = Maaseudun Tulevaisuus
1970 = vuoden 1970 ilmoitukset
2000 = 2000-luvun ilmoitukset

ITSEN KUVAUS

ikä	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	45	57	49	55
MT	49	55	52	49
yhteensä	94	112	101	104
ammatti ja koulutus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	18	17	20	15
MT	20	38	18	29
yhteensä	38	55	38	44
älykkyys ja sivistys	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	0	3	3	5
MT	1	1	1	2
yhteensä	1	4	4	7
vapaus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	12	10	15	18
MT	8	29	4	12
yhteensä	20	39	19	30
lapset	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	4	1	2	0
MT	1	2	3	0
yhteensä	5	3	5	0
ero	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	18	4	0	0
MT	4	5	1	0
yhteensä	22	9	1	0
leskeys	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	10	4	4	0
MT	16	10	3	2
yhteensä	26	14	7	2

kansallisuus ja kotiseutu	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	2	9	16	16
MT	15	3	9	28
yhteensä	17	12	25	44
varallisuus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	15	20	3	14
MT	10	29	2	18
yhteensä	25	49	5	32
ulkoinen olemus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	35	33	79	43
MT	23	30	23	10
yhteensä	58	63	102	53
taidot ja kiinnostuksen kohteet	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	10	7	20	7
MT	6	4	19	12
yhteensä	16	11	39	19
aktiivisuus ja iloisuus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	6	4	10	6
MT	11	3	13	2
yhteensä	17	7	23	8
rehellisyys ja kunnollisuus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	11	13	2	17
MT	13	30	5	14
yhteensä	24	43	7	31
elämäntavat	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	8	8	5	7
MT	6	19	8	18
yhteensä	14	27	13	25
elämänkatsomus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	0	0	0	2
MT	9	3	3	0
yhteensä	9	3	3	2

TOISEN KUVAUS

ikä	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	38	26	46	45
MT	34	40	36	39
yhteensä	72	66	82	84
ammatti ja koulutus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	8	5	8	4
MT	27	16	16	8
yhteensä	35	21	24	12
älykkyyden ja sivistys	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	13	5	17	2
MT	4	0	1	1
yhteensä	17	5	18	3
vapaus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	21	20	26	15
MT	28	30	15	6
yhteensä	49	50	41	21
lapset	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	1	0	0	0
MT	1	3	2	9
yhteensä	2	3	2	9
ero	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	1	5	1	0
MT	0	2	0	0
yhteensä	1	7	1	0
leskeys	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	4	4	1	0
MT	8	18	1	0
yhteensä	12	22	2	0
kansallisuus ja kotiseutu	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	4	5	8	9
MT	6	12	13	4
yhteensä	10	17	21	13
varallisuus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	22	4	13	4
MT	22	9	12	3
yhteensä	44	13	25	7

ulkoinen olemus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	8	8	26	53
MT	5	5	7	11
yhteensä	13	13	33	64

taidot ja kiinnostuksen

kohteet	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	6	12	12	5
MT	12	12	14	26
yhteensä	18	24	26	31

aktiivisuus ja iloisuus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	6	8	10	7
MT	4	5	6	6
yhteensä	10	13	16	13

rehellisyys ja kunnollisuus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	32	10	18	7
MT	31	25	27	7
yhteensä	63	25	45	14

elämäntavat	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	10	3	8	1
MT	23	2	17	2
yhteensä	33	5	25	3

elämänkatsomus	1970n	1970m	2000n	2000m
HS	2	0	2	2
MT	8	12	4	1
yhteensä	10	12	6	3